

2 Editoriál

Viera Kleinová

4 Ateliér S+M+L_XL Kov a šperk

Mária Nepšinská

10 Ateliér skla

Jana Švantnerová

16 Ateliér keramiky

Markéta Nováková

22 Karol Hološko

Agáta Žáčková

27 Ivica Vidrová

Lubica Pavlovičová

33 Bety K. Majerníková

Mária Nepšinská

38 Okno – slovenský art dizajn na festivale Křehký Mikulov

Viera Kleinová

40 Denamit Design Days (DDD)

Rozhovor so Simonou Janišovou

Zuzana Šidlíková

42 Fenomén Gemer '11, hlina – hlína – glina

Veronika Selingerová

44 25. ročník Medzinárodného sympózia keramiky v Bechyni

Dita Hálová

48 Ako súčasný dizajn slovenské ľudové povesti rozpráva

Katarína Trnovská

52 Peter Olah a Lars Kemper:

Dizajnér je zároveň manažér

Zuzana Šidlíková

58 Džu Box

Mária Nepšinská

60 Štúdio N.O.B.U.S.

Rozhovor s Martinom Bu a Veronikou Selingerovou

Katarína Baraníková

64 Modranská

Viera Kleinová

66 Počiatky celoslovenských výstav úžitkového umenia a priemyselného výtvarníctva

Eliška Mazalánová

76 Správy o „múzeu“ – 7. časť

Eliška Mazalánová

78 Knihy / Infobox

81 English summary

EDÁL

VIERA
KLEINOVÁ

Sklo, keramika, šperk – tvorivé oblasti, kde sa hádam najzreteľnejšie ukazuje, že delenie umenia na voľné a úžitkové je anachronické. Nie je to žiadna novinka, ba dokonca je to všeobecne uznávaný fakt, napriek tomu sa prax (ale aj teória) o tieto kategórie neustále opiera. Vzhľadom na interdisciplinaritu, multižánrovosť a otvorenosť súčasnej vizuálnej kultúry, je bežnou stratégiou vymedzovať sa voči takejto esenciálnej kategorizácii. Bez ohľadu na pojmoslovie, sklári, keramici a šperkári, tak ako ostatní umelci a dizajnéri majú na Slovensku celkom rovnaké starosti – nájsť si relevantné uplatnenie v rámci svojej profesie a komunikovať výsledky svojej práce tak, aby im priniesli nielen osobné a komunitné uspokojenie.

Čo teda prináša číslo Designumu venované sklu, keramike a šperku? Časopis programovo obracia svoju pozornosť na slovenskú scénu, tak je to aj v tomto čísle – mapuje aktuálne dianie, vyberá zaujímavé osobnosti z histórie i súčasnosti. Napriek tomu by zrejme nezaškodilo dať väčšie miesto aj zaujímavým a progresívnym projektom zo zahraničia. Ak sa pozrieme len k našim českým susedom, za zmienku by iste stála napríklad prezentácia pražskej VŠUP na Salone Internazionale del Mobile v talianskom Miláne. Pod názvom Collaboratory 2012 tu boli predstavené výsledky spolupráce jednotlivých ateliérov s českým priemyslom. Architektúru výstavy navrhla Eva Eisler a jej študenti z Ateliéru K. O. V., boli tu zastúpení aj študenti z Ateliéru keramiky a porcelánu, výsledky spolupráce so sklárňou Kavalierglass predviedol študent Ateliéru skla Jakub Petr.

Skladba Designumu je nastavená tak, aby v ňom priestor dostali študenti i profesionáli, podnikateľské aktivity i nezávislé značky. Študentské aktivity zastupuje v časopise Katedra úžitkového umenia VŠVU v Bratislave a jej tri ateliéry – keramický, šperkársky a sklársky. Medzi profesionálmi celkom prevažujú autorské, insiderské projekty, veď napokon jedinou

relevantnou firmou, ktorá (ak sa zameriavame na sklo a keramiku) na Slovensku spolupracuje s dizajnérmi, je skláreň Rona. Je sympatické, že stále vznikajú nové nezávislé dizajnérске štúdiá, značky, galérie, ich fungovanie je však väčšinou veľmi krehké a neisté. Nadšenie a energiu vloženú do založenia vlastnej značky či galérie strieda úmorný zápas o existenčné prežitie. Keramici i sklári na Slovensku navyše neustále bojujú s „domáckymi“ podmienkami výroby, absencia fungujúceho prepojenia na priemysel sa zreteľne prejavuje v namáhavej a drahšej realizácii.

Preto je šuplík so slovenským art dizajnom / úžitkovým umením taký plný a hoci sa takto označuje aj napr. produkcia českej Galérie Křehký či porcelánového štúdia Daniela Piršča, odlišuje ich najmä to, že našli spôsob ako realizovať návrhy dizajnérov na profesionálnej úrovni a stratégiu, ako ich s úspechom ponúkať zákazníkom. Preto je veľmi dobré, že práve v ateliéri keramiky a skla VŠVU sa dnes v pozícii vedúcich nachádzajú ľudia, ktorí majú intenzívne skúsenosti s priemyselnou / manufaktúrnou výrobou a majú na ňu reálne napojenie. A preto sa mi zatiaľ zdá nádejným najmä projekt modranska.sk výtvarníka Jakuba Lišku, ktorý v seba spája vybudované technologické i personálne zázemie, jasný marketingový zámer a kvalitné produkty navrhnuté v spolupráci s dizajnérmi. Firma je však ešte len na začiatku, takže akékoľvek hodnotenia sú predčasné.

Je zjavné, že scéna slovenského šperku, keramiky a skla sa hlavne zásluhou študentských a nezávislých aktivít dynamizuje a rozrastá. Netreba už nič „menej“, len nájsť cestu ako tomuto pohybu zmysluplne pomáhať. Nepoviem nič nové ani objavné, ale bez systémovej podpory, fungujúceho prepojenia s priemyslom, bez záujmu širšej verejnosti, médií, odbornej kritiky, to sami tvorcovia, školy či nejaké úzke skupiny podporovateľov dlhodobo neuživí.

Ateliér S+M+L_XL Kov a šperk
Text: Mária Nepšinská
Foto: archív VŠVU, Mária Nepšinská
a Anton Cepka

Ateliér S+M+L_XL Kov a šperk na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave patrí medzi najmladšie oddelenia na škole. Vznikol v roku 1990 pod vedením významnej osobnosti svetového šperku Antona Cepku a doteraz je v rámci Slovenska jediným špecializovaným odborom pre vzdelávanie v oblasti dizajnu a výtvarného šperku.

V roku 1995 sa vedúcim ateliéru stal Karol Weisslechner, ktorý inicioval zmenu názvu ateliéru. Odvođený je od veľkostných označení a vyjadruje filozofiu širokospektrálneho pôsobenia a zamerania výučby, od drobných šperkárskych artefaktov, cez dizajn predmetov, priemyselne realizovateľných objektov, až po veľkorozmerné skulpturálne práce do konkrétnych architektonických priestorov. Ateliér v individuálnom programe výučby poskytuje tie najlepšie podmienky na rozvoj tvorivej osobnosti študenta, tak aby mohol rozvíjať svoj talent a kreatívne schopnosti v celej šírke a bol úspešný v neskoršej praxi absolventa, výtvarníka, dizajnéra.

Čo podnietilo zmeny vo vedení ateliéru, ako aj v názve Ateliéru S+M+L_XL Kov a šperk?

KW: Kolega a priateľ, tak trochu aj učiteľ Anton Cepka odchádzal do dôchodku a oslovil ma, aby som sa zúčastnil v konkurze na vedúceho ateliéru Kov a šperk. Ešte počas môjho pôsobenia na Katedre architektúry VŠVU sme s kolegom Cepkom organizovali letné workshopy v školskom zariadení v Kremnici a absolvovali sme nejednu spoločnú cestu za umeleckým šperkom v Európe. Boli sme určitým spôsobom spriaznení tvorcovia, mnohé som sa od tejto jedinečnej osobnosti naučil. V danej situácii som teda neváhal, pripravil sa na konkurz a od školského roku 1995/1996 mám tú česť viesť ateliér. Jeho názov som však rozšíril, aby vyjadroval veličiny, ktoré poslucháči počas svojho štúdia riešia a ktoré majú byť základom pre kompetentnosť výtvarníka, absolventa ateliéru a školy.

Aké boli začiatky ateliéru Kov a šperk na pôde Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave a kam sa v priebehu dvadsiatich rokov ateliér svojím vybavením aj zameraním posunul?

KW: Výučba v Ateliéri Kov a šperk naplno začala v akademickom roku 1991/92. Prvé roky ateliéru boli skromné, čo sa týka priestoru a materiálneho

vybavenia, ale odvážne v tvorivých procesoch. Fascinácia lietaním a satelitmi, pritom späťnosť so zemou a vinohradníctvom skvelého človeka, zakladateľa ateliéru Antona Cepku jeho pokora a tvorba, ktorá stiera hranice medzi tzv. úžitkovým a voľným umením, to pozitívne formovalo prvých študentov ateliéru. Moja koncepcia, ktorú vyjadruje rozšírený názov Ateliér S+M+L_XL Kov a šperk, je inšpirovaný presahmi od šperku ako objektu do krajiny tela, k dizajnu úžitkových predmetov až po veľkorozmerné projekty do konkrétnych architektúr, teda práca v rôznych veľkostných dimenziách. Základným princípom je intelektuálne uchopenie témy a syntéza umenia a umeleckého remesla. Počas štúdia v troch stupňoch – bakalár, magister a doktor umení, sú podporované všetky autorské tvorivé procesy, pričom výsledkom výskumu v rámci zadaných projektov by malo byť komplexné výtvarné dielo.

Správny prístup k študentom je dôležitou súčasťou pedagogického procesu. Aké sú súčasné možnosti štúdia v tejto oblasti?

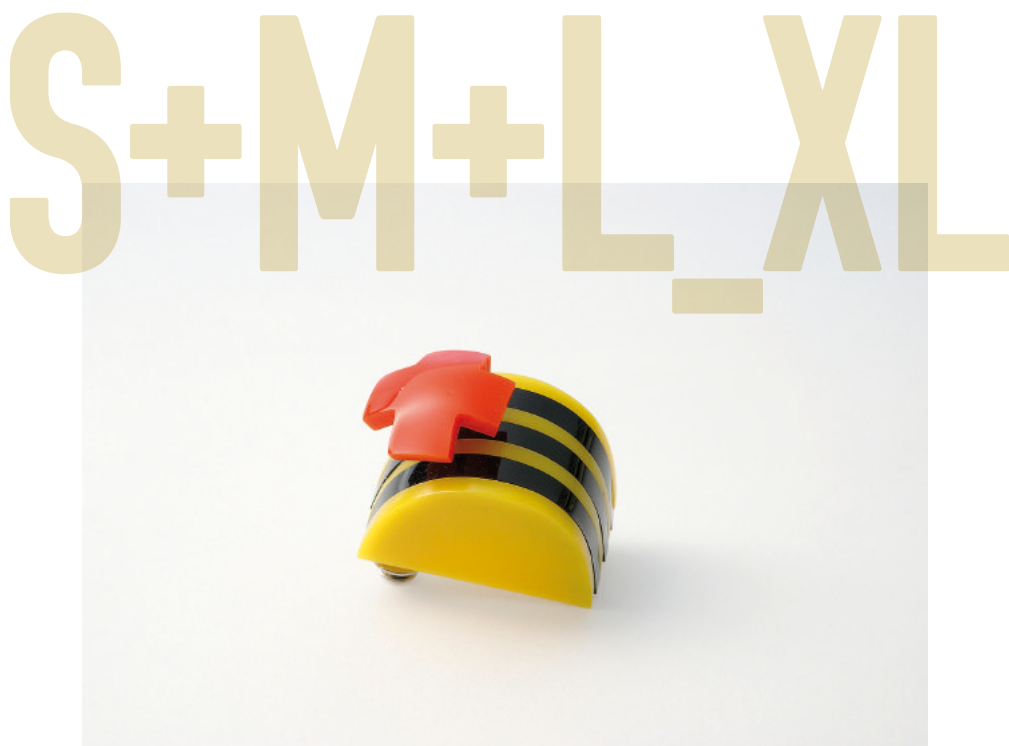
KW: Ako pedagóg sa snažím podnecovať vnímanie ducha doby, prepojenie tradičných technológií s modernými a schopnosť symbiózy teórie a výtvarnej praxe, ako aj individuálne, intelektuálne spracúvanie tém. Snažím sa reagovať na každú osobnosť, ktorá v ateliéri študuje, snažím sa sprevádzať mladú generáciu na dôležitom úseku jej cesty, hľadania vlastného repertoáru výrazových prostriedkov. Študenti sú vždy študentmi, so všetkými kladmi aj zápornými, myslím si, že sa ani nelíšia od čias mojich štúdií, iba majú pre mňa až závideniahodné možnosti cestovania a slobody, získavania informácií, vedomostí cez nové komunikačné médiá. Pozitívom je, že počas dvadsiatich rokov prichádzajú dodnes študenti, ktorí sú zvedaví a to je podstatná stránka akejkolvek kreativity. Od študentov očakávame vysokú mieru osobného zánietenia pre štúdium, inovatívne myslenie a ochotu k výkonom s ambíciou zvedavosti a z nej vyplývajúcej tvorivosti. Zámerom výučby je poskytnúť budúcim výtvarníkom široké spektrum informácií a vyvolať v nich túžbu byť tvorcom, ktorý považuje za svoj cieľ snúbenie intelektu a remeselnej zručnosti.

Náplňou ateliéru je kreatívna výtvarná tvorba podporená remeselnou zručnosťou, znalosťou širokej škály materiálov, techník a technológií. V oblasti šperku existujú jedinečné výtvarné prejavy, ktoré sú prirodzene napojené na kultúrne dianie a dedičstvo rozmanitých svetových regiónov, ale aj individuálny prístup jednotlivých autorov. Štúdium rozvíja a zdokonaľuje schopnosť tvorivej práce v rôznych odvetviach, od úžitko-

vého umenia cez dizajnérske úlohy až po voľné autorské prejavy. Študenti pracujú na rozmanitých projektoch, od malých predmetov/objektov cez voľné inštalácie až po vstupy do architektonických priestorov (interiérov/exteriérov), s možnosťou presahu do iných materiálov a médií, s dostatočným priestorom na experiment. Dostávajú podnety na definovanie vlastných tém a tvorivých programov, ale aj na riešenie exaktných zadaní v spolupráci s priemyslom. V pedagogickom procese kladieme dôraz na individuálny prístup, študenta vedieme k samostatnej tvorivej práci a osobitému autorskému prejavu. Jednou z veľmi aktuálnych tém je výskum a spoznávanie diferencovaných prístupov k tvorbe a vplyvov pôsobiacich na vývoj súčasného šperku vo svete. Aktuálne ako pedagogický tím v ateliéri pôsobí aj odborní asistenti Matúš Cepka a Kristýna Španihelová a doktorandskému štúdiu sa venujú Lucia Bartková a Slávka Ondrušová.

Výučba

V prvom ročníku študenti počas 6-týždňového kurzu reagujú na tému menšieho rozsahu, ktorej výsledkom sú variácie drobného šperku či objektu. V druhom a treťom ročníku, respektíve prvom semestri štvrtého ročníka, riešia študenti pedagógom definované semestrálne témy v rozsahu od kolekcií šperkov, cez objekty do interiéru, svietidlá či stolovací servis, prípadne väčšie formáty, ako napríklad intervencie do architektúry. Na týchto témach si študenti overujú schopnosť reagovať na zadanie, spoznávajú nové materiály a technológie, podľa potreby spolupracujú aj s firmami. V poslednom semestri bakalárskeho štúdia si študent sám definuje tému, čím istým spôsobom profiluje svoje smerovanie do budúcnosti (niekoho viac priťahuje dizajn, iného výtvarný šperk, ďalší sa uberať cestou konceptuálneho šperku). V magisterskom štúdiu sa od študenta

HANA FIŠEROVÁ.

SLÁVKA
ONDRUŠOVÁ.

JAN
MICHALISKO.

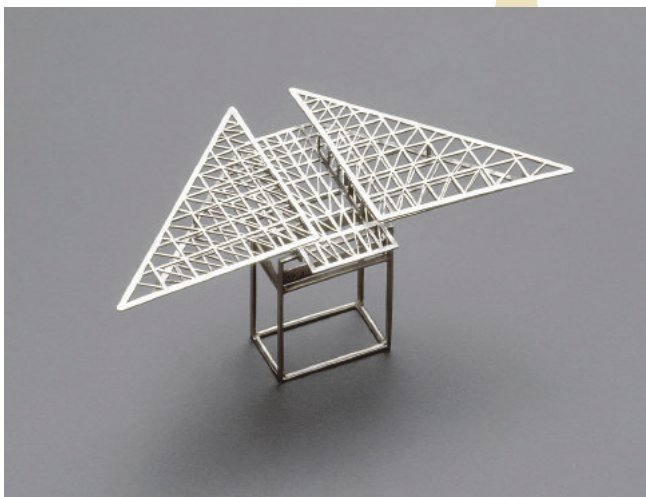

LUCIA
BARTKOVÁ.

KAROL WEISSLECHNER.

K
KAROL
WEISSLECHNER:
BROŠŇA - RIEČNY
KAMEŇ, AMETYST,
STRIEBRO, PLÁTKOVÉ
ZLATO, 2012.

ANTON CEPKA:
PRSTEŇ, 1994.

ANTON CEPKA.

ANTON CEPKA:
BROŠŇA, 1977.

predpokladá určitá miera samostatnosti, individuálnu semestrálnu tému, ktorú si sám zadáva, konzultuje s pedagógom a asistentmi a naďalej sa účastňuje na ostatných aktivitách v ateliéri. Štúdium v ateliéri S+M+L_XL Kov a šperk adept završuje teoretickou a praktickou magisterskou diplomovou prácou.

Absolvent štúdia v ateliéri, v bakalárskom či magisterskom stupni, je zručná a kompetentná osobnosť preukazujúca po období štúdia flexibilitnú schopnosť kreatívne reagovať na celú škálu výtvarných a dizajnerských úloh. Tvorí s plným nasadením, siahajúc vždy po najvyššom stupni kvality umeleckého prejavu. Absolvent ateliéru S+M+L_XL Kov a šperk je pripravený začať profesionálny život výtvarníka, ktorého tvorba má naozaj esprit...

Bilancia

Na profesionálnu dráhu sa od založenia ateliéru vydalo už takmer 40 mladých tvorcov. Väčšina z nich sa dnes venuje tvorbe umeleckého či komerčného šperku, ale aj tvorbe interiérových objektov a produktového dizajnu, či teoretickej a pedagogickej činnosti. K aktivitám ateliéru patrí organizovanie tvorivých workshopov v školskom zariadení v Kremnici, kooperácia s partnerskými európskymi ateliérmi rovnakého zamerania, iniciovanie a realizácia študentských aj absolventských výstav. K dôležitým činnostiam ateliéru už od roku 2004 patrí organizovanie medzinárodnej konferencie Šperk Stret, ktorá sa koná každé dva roky na pôde Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave. Z pôvodne jednodňového prednáškového cyklu sa časom konferencia transformovala na dvojdnové podujatie s medzinárodnou účasťou lektorov a s množstvom sprievodných akcií – vernisáží a výstav, ktoré ponúkajú prehľad aktuálneho diania v oblasti autorského šperku. V septembri sa uskutočnila aj veľká retrospektívna výstava ateliéru v Slovenskej národnej galérii pod názvom Tekutý čas, ktorá bola súčasťou viacerých výstavných podujatí pripravovaných v rámci piateho ročníka Šperk Stretu (11. – 12. októbra 2012).

POHLAD
DO ŠTUDENTSKEJ
DIELNE.

KRISTÝNA
ŠPANIHELOVÁ.

JAKUB JANIGA.

LUCIA
GAŠPAROVIČOVÁ.

MATEJ
BEZÚCH.

MAJA
NEPŠINSKÁ.

Ateliér skla

Rozhovor s Patrikom Ilmom a Palom Machom

Text: Jana Švantnerová

Foto: Jana Hojstříčová

V roku 1965 pribudol na VŠVU ďalší ateliér – Oddelenie skla v architektúre, ktorý viedol Václav Cigler. Jeho vlastný tvorivý potenciál mu umožnil predstaviť študentom sklo v rôznych polohách, nielen v interiérovej a exteriérovej architektúre, ale aj v dizajne, voľnej tvorbe či šperku. Keď musel z ateliéru v roku 1979 odísť, VŠVU oslavovala 30 rokov svojej existencie. Ľudovít Petránsky v publikácii venovanej tomuto výročiu zjavne pociťoval potrebu v rámci charakteristiky Ciglerovej, výnimočne komplexnej osobnosti, zdôrazniť, že „...všetky aspekty zloženia výtvarného skla sú výdobytkami prejavu rovnocenného iným prejavom výtvarného umenia“. Chcel tak zrovnoprávniť postavenie Ciglerovho odboru s tými skoršie založenými (malba, grafika, sochárstvo) a hlavne výslovne neúžitkovými. Bola to „poklona“, o ktorú Cigler možno vôbec nestál. Následne sa vedenia ateliéru ujal jeho absolvent Askold Žáčko (1979–1990). Po zmenách, ktoré na VŠVU po roku 1989 nastali, ho vystriedal Juraj Gavula (1990–2007) a následne Viktor Oravec (2007–2010). Tí mali prirodzene rozdielne priority výučby, ovplyvnené svojbytným umeleckým prejavom, technologickým zázemím a pedagogickými ambíciami. Poslednou väčšou krížovatkou prešiel ateliér pred dvoma rokmi. Dizajnér a výtvarník Patrik Illo pristupuje k vedeniu ateliéru s všestrannosťou a dôslednosťou príznačnou aj pre jeho vlastnú tvorbu. Spoločne s Palom Machom, ktorý po ročnom pôsobení ako externista, nastupuje od septembra ako asistent odborných predmetov, bilancujú súčasný stav a hovoria o svojich plánoch do budúcnosti.

Keď ste sa v roku 2010 stali vedúcim ateliéru, zmenili ste jeho názov z Ateliér +- Sklo na Ateliér Sklo. Čo vás k tomu viedlo?

PI: V čase môjho nástupu som mal pocit, že je potrebné vrátiť sa k podstate, k tomu, čo sklo ako materiál znamená, čím sa odlišuje od tých ostatných a čím je špecifický. Nový názov „SKLO“ dáva dôraz na plnohodnotnosť materiálu a technológií, ktoré s ním súvisia. Tie matematické znamienka, ktorými sa ateliér označoval za predchádzajúceho vedenia, akoby od týchto kľúčových bodov odvádzali pozornosť a zdôrazňovali presahy. Táto tendencia bola príznačná aj pre staršie názvy. Za Václava Ciglera to bolo Sklo v architektúre, za Askolda Žáčka a neskôr aj za Juraja Gavulu sme boli Ateliér sklárskeho výtvarníctva.

Chceme, aby naši študenti chápali sklo ako východiskový materiál svojej tvorby a vedeli s ním kvalitne narábať. To samozrejme neznamená, že by sme sa v súčasnosti v ateliéri vyhýbali presahom, či už materiálovým alebo medziodborovým. Presahy podporujeme, ale musia byť koncepčne podložené, žiadne presahy pre presahy. Tým sa ateliér dokáže vymedziť voči ostatným voľným aj dizajnerským ateliérom a naplniť svoje poslanie.

Je situovanie Ateliéru Sklo na rozhranie voľného a úžitkového umenia jeho pridanou hodnotou, či práťažou?

PI: Predovšetkým si myslím, že voľné umenie a dizajn sú dve rôzne veci a je potrebné k nim aj tak pristupovať. Je to iný režim myslenia aj tvorby. Ateliér je nastavený tak, aby existoval aj v jednom, aj v druhom priestore. Zatiaľ čo študenti bakalárskeho stupňa riešia zadania z oboch odvetví, magisterský stupeň umožňuje väčšiu voľnosť pri výbere užšej špecializácie. Ak má študent chuť a talent, nájde sa.

PM: Sklo je jedným z prvých umelých materiálov vyrobených človekom. Má širokú škálu spracovania. Sklom sú niektorí fascinovaní, iní ho zatracujú, vnímajú ho výhradne ako dekoratívny či úžitkový materiál. Tento rozpor majú v sebe nielen laici, ale aj kurátori a kunsthistorici. Je to určitý stupeň nevedomosti. Tí, ktorí ho bezhlavo odmietajú sú na tom rovnako, ako tí, čo ho bezhlavo zbožňujú. Pre študentov tohto oddelenia je náročné pohybovať sa vo voľnej tvorbe a zároveň myslieť dizajnersky. Ale takúto škálu majú k dispozícii všetci študenti úžitkovej katedry. Nech sa už v budúcnosti rozhodnú pre akúkoľvek dráhu, mali by byť technologicky aj výtvarne kvalitne vybavení. Nech zabudnú na „múzu“, ktorá by ich mala nakopnúť a radšej sa systematicky venujú svojej práci. Situácia v skle nie je jednoduchá a študentom pomôže na začiatok aspoň ich vlastné nadšenie a kvalitná tvorba.

Je zrejmé, že zakladateľovi ateliéru Václavovi Ciglerovi sa za 14 rokov jeho pôsobenia na poste vedúceho ateliéru (od založenia v roku 1965) podarilo vytvoriť ideálne podmienky pre všestranne vzdelávanie a rozvoj svojich študentov. Ciglerova sklárska škola je dnes už skoro terminus technicus. Citíte sa byť nositeľmi a pokračovateľmi práve tejto najsilnejšej tradície?

PM: Škola nevzniká tým, že pedagóg sa rozhodne urobiť svoju školu. O jeho škole sa musí začať hovoriť zvonka. Hovorí sa o Brunovského grafickej škole, o Csudaiovej škole, v skle o Ciglerovej škole. Definícia Ciglerovej školy je v súčasnosti zúžená na geometrickú a priestorovú formu tvorby. Podľa

ATELIÉR SKLO
V SKLÁRNI RONA, A. S.,
LEDNICKÉ ROVNĚ.

ZÁBER Z ATELIÉRU POČAS
ZIMNÉHO PRIESKUMU
2011-2012.

ŠTEFAN STRAPKO, 2.R.:
ORIGINALY, TÉMA:
DIEVČA PRE VŠETKO.

ALEKSANDRA STENCEL (PL):
MOLECOOLO, TÉMA:
STRETNEME SA VČERA.

informácií, ktoré mám od svojich kolegov Márie Horváthovej a Jozefa Kolembusa, podporoval profesor Cigler aj malbu na sklo. Viem, že práve títo dvaja jeho študenti realizovali veľkorozmerné malby na sklo vo vtedajšom Technickom skle v Dúbravke. Askold Žáčko ma prijal na oddelenie s tým zámerom, že budem pokračovať v malbe na sklo a zároveň sprostredkujem túto technológiu aj pre iných študentov. Jeho zámerom dokonca bolo mať na oddelení malbu na sklo, ale pod vedením pedagóga z katedry malby. Zmenou na poste vedúceho po novembri '89 sa zmenil aj koncept ateliéru. Ja som svoje grafické a maliarske práce realizoval na polotransparentný papier a malbe sa nikto nevenoval. Technológia spracovania plochého skla sa za posledné roky veľmi zdokonalila, preto je mojim zámerom rozvinúť prácu s plochým sklom od čistých sklenených plôch, cez maľované či graficky spracované platne, pretavené, tavené a rezané vodným lúčom, až po prácu s digitálnym záznamom na skle.

PI: Svoje pôsobenie v ateliéri vnímam ako prirodzenú zmenu, nadväzujem na jeho doterajší vývoj. Snažím sa byť vnímavý k jeho minulosti, definovať si jej kľady a zápory a zisťovať, ako môžu veci v súčasnosti najlepšie fungovať. Zároveň sa snažím realizovať svoje vlastné predstavy o chode a smerovaní ateliéru. Do istej miery teda nadväzujem aj na Ciglera, ale pracujem s tým, čo po sebe zanechali všetci moji predchodcovia. Týka sa to napríklad aj technologického zázemia ateliéru, ktoré podľa mňa do určitej miery ovplyvnilo smerovanie výučby a ktoré sa zároveň snažím doplniť a zefektívniť. Samozrejme, narážame na aktuálny problém financií, a preto rozvíjame externú spoluprácu ateliéru. Jednou z mojich hlavných vízií je postupne vybudovať univerzálny pedagogický tím pozostávajúci zo silných osobností.

Čo teda očakávate od intenzívnejšej spolupráce pedagogického tria Patrik Illo – Palo Macho – Milan Opalka?

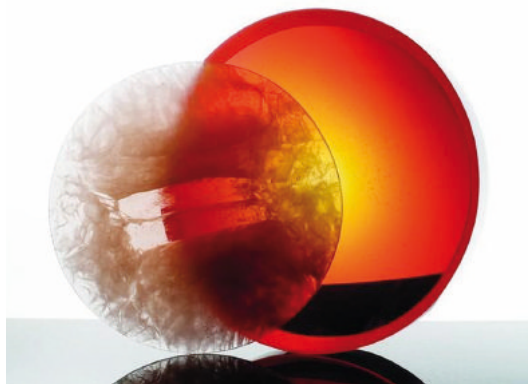
PI: Mám predstavu o tom, čo by mal úspešný absolvent ateliéru ovládať, čím by mal počas štúdia prejsť. Tomu je prispôsobená štruktúra predmetov a samotné semestrálne zadania. Zaviedli sme nové predmety, ktoré majú študenta oboznámiť s materiálom, vybudovať v ňom základné remeselné a technologické návyky a zručnosti. V bakalárskom štúdiu sa zameriavame na výučbu technológií a remesla, ktoré môžu byť následne hybnou silou kreativity našich študentov. Zároveň ich vedieme k tomu, aby zvládnuté klasické sklárske technológie posunuli invenčne do iných polôh a podôb v rámci svojej vlastnej

PATRIK ILLO: VEĽKÝ KLAMÁR, BEZPEČIE SMÚTKU. INŠTALÁCIA, 2009.

tvorby. V magisterskom štúdiu kladieme dôraz na kreatívnu a intelektuálnu stránku tvorby. Štruktúra ateliéru sa postupne vyvíja, je otvorená novým podnetom. Napríklad na nadchádzajúci semester pripravujeme projekt, s ktorým prišiel Marcel Benčík z Katedry vizuálnej komunikácie. So svojimi študentmi bakalármi chce postupne spolupracovať s tromi katedrami/ateliérmi VŠVU. Náš ateliér je jedným z nich. Dvojice študentov tak budú riešiť zadané témy pod taktovkou dvoch pedagógov. Je to výborný spôsob, ako si študenti môžu vyskúšať prácu v tíme, reagovať na viaceré podnety a viac-menej si odskúšať spôsob práce, ktorý je veľmi blízky realite. Zároveň si overia, či im vyhovuje tímová práca alebo sú sóloví hráči.

PM: Každý z „tria“ sa vyjadruje iným sklárskym výtvarným jazykom. Milan Opalka bol na škole asistentom v čase, keď som ja robil talentové skúšky. Jeho dlhá pedagogická prax mu preto dáva obrovské možnosti. Vo všeobecnosti očakávam predovšetkým lepšiu orientáciu študentov v situácii na domácej a svetovej umeleckej scéne, zefektívnenie spolupráce so zahraničím a zvýšenie záujmu o stážu v cudzine. Paradoxné totiž je, že v minulosti prichádzali zahraniční študenti do nášho ateliéru a naši nevyužívali dostatočne možnosti, ktoré im takéto pobyty ponúkali. Mali sme študentov z Čiech, Poľska, Nemecka, Francúzska, Estónska a Španielska. Ale od študentov predovšetkým očakávam lepšie zvládnutie technológií, aby sa vedeli rozhodnúť ako zrealizovať svoje nápady. Zároveň by sme chceli zaviesť výučbu nových technológií, ako fúkanie nad kahanom, rytú plastiku, či brúsenie v rámci dizajnu – technologická škála je veľmi široká.

MILAN OPALKA:
DVAJA, 2006.

PETER ĎURIŠ, 5.R.: DEKONŠTRUKČNÉ SKLO,
TÉMA STRETNEME SA VČERA, 2011.

S ktorými inštitúciami má ateliér najužšie väzby v rámci tvorivého procesu a prezentácie jeho výsledkov?

PM: Vďaka kontaktom Patrika Illa máme zázemie v sklárni Rona a začala sa spolupráca so Združenou sklárskou školou v Lednických Rovniach, na ktorej som v 90. rokoch učil aj ja. Táto škola by nám mohla v budúcnosti zabezpečiť praktickú výučbu sklárskych technológií a mohla by byť do určitej miery technologickou podporou pre realizáciu študentských prác. Tento rok nás čaká účasť na študentskom sympóziu v Novom Bore v rámci XI. ročníka IGS, na ktorom sa zúčastní okolo 70 sklárskych výtvarníkov.

PI: Dlhodobu dáva našim študentom možnosť prezentácie galéria Nova. V roku 2011 galéria zorganizovala v spolupráci s našim ateliérom výstavu a súťaž Cena galérie Nova v galérii Medium. V spolupráci s týmito dvoma galériami plánujeme v budúcom roku zorganizovať výstavu Prístupy – Approaches, predstavujúcu práce študentov sklárskych ateliérov prinajmenšom krajín V4. Tento rok sme napríklad nadviazali aj spoluprácu so spoločnosťou Kováč z Dubnice nad Váhom, ktorá sa špecializuje na komplexné opracovanie tabuľového skla. Realizovali sme s nimi projekt skleneného nábytku. Pre ateliér je nevyhnutná spolupráca s externým prostredím. Za kľúčovú považujem predovšetkým spoluprácu so sklárňou Rona, a. s., kde študenti pravidelne realizujú semestrálne zadania. Ich návrhy zároveň zostávajú vo vzorkovni sklárne a v prípade, že o ne zákazník prejaví záujem, zaradia sa do výroby, pričom honorár prislúcha nielen študentovi, ale aj nášmu ateliéru.

Ktoré dosiahnuté výsledky si u svojich študentov ceníte najviac?

PI: Spomeniem tých študentov, na ktorých vzdelávaní som sa už aktívne podieľal. V priebehu magisterského štúdia som sledoval vývoj Petra Ďuriša, ktorý si vybral dizajnérske smerovanie, pričom celú svoju energiu koncentroval na fúkané sklo a každý semester vytvoril veľmi zaujímavú prácu. So svojou prácou Dekonstruktívne sklo vyhral v roku 2011 v Karlových Varoch súťaž vysokých a stredných škôl krajín V4 a tiež získal Cenu sklárne Rona v súťaži Cena galérie Nova. V poslednom období sa už podarili aj viaceré úspešné materiálové presahy v rámci študentských prác, napríklad „sladké“ objekty Marty Vjatrákovej, ktorá z cukríkovej hmoty vytvára modely sklenených plastík osobností slovenského sklárskeho umenia, alebo inštalácia Filipa Plačka kombinujúca sklo, fotografie a zvukový záznam. Z dizajnerských projektov posledného semestra by som spomenul projekt Art of Juice poľskej študentky Aleksandry Stencelovej, ktorý realizovala ako semestrálnu prácu v našom ateliéri a ktorý získal tretiu cenu v celopoľskej študentskej súťaži – Sklený predmet túžby. Výborný projekt vytvorila aj ďalšia zahraničná študentka Lenka Husárková z Čiech, ktorá do skla zatavovala reálne rastliny, a tým vytvorila zaujímavé grafické záznamy v skle.

Ako ste spokojný s prvým ročníkom Študentského sklárskeho sympózia, ktoré sa konalo koncom júna v dielňach Združenej sklárskej školy v Lednických Rovniach?

PI: Predovšetkým nás potešil záujem o tento druh podujatia zo strany zahraničných účastní-

kov. Študentské sympóziá predsa len nie sú také časté. Na tomto päťdňovom sympóziu sa okrem študentov z nášho ateliéru zúčastnili študenti z vysokých škôl z Čiech, Poľska a Ruska. Z jednástich zúčastnených študentov sa naši štyria prezentovali nielen kvalitnými prácami, pričom Jozef Gabriš a Peter Ďuriš, ktorí sú aj vynikajúcimi fúkačmi skla, pomáhali svojim kolegom pri realizácii návrhov. Takto cez svoje ruky zisťovali, ako myslia ich zahraniční kolegovia. Sympóziu malo dobrú odozvu a mňa teší, že sme sa s pánom riaditeľom Jaseňom dohodli na jeho pokračovaní aj v roku 2013.

Čo je podľa vás najväčším dlhodobým prínosom sklárskeho výtvarníctva na Slovensku? V čom je hodno pokračovať?

PM: Na Slovensku nevznikla jednotná sklárska škola, čo sa týka technológie, keď by bolo možné povedať, že toto je slovenské sklo, ako je to povedzme pri českej tavenej plastike. Na Slovensku sa zachovala rôznorodosť sklárskych techník a majstrovstvo ich stvárnenia. To je veľký potenciál a obrovská výhoda. Preto majú výstavy slovenského skla v zahraničí úspech a prekvapujú

autorskou rôznorodosťou. Hovorím to na základe skúsenosti z takmer dvojročného „turné“ jednej výstavy slovenského skla, ktorú sme s Patrikom Ilmom organizovali v Riihimäki, Rige, Talline, Petrohrade, Moskve, Frauenau a v septembri sa výstava reінštaluje v Hoogeveene.

PI: Sklárskymi ateliérmi na VŠVU prešlo množstvo vynikajúcich umelcov a dizajnérov. V poslednom období sa však akoby na slovenské sklo trochu zabúdalo. Uvediem príklad: na posledných dvoch sklárskych sympóziách v Novom Bore som bol jediným slovenským zástupcom. Pre nás je podstatné, aby sme nadviazali na doterajšie úspechy slovenského sklárskeho umenia a dizajnu. Zároveň chceme ďalej budovať kontakty s inými sklárskymi ateliérmi a rozvíjať spoluprácu so sklárskymi firmami nielen u nás, ale i v zahraničí. Za dôležitú považujem aj pravidelnú prezentáciu výsledkov ateliéru na výstavách a sympóziách, ktorá zároveň prispeje k rozvíjaniu schopnosti študentov prezentovať seba samých.

PATRÍCIA ŠICHMANOVÁ,
1. R.: OBJEKT NA TÉMU
AKO NA DLANI, 2012.

ONDDŘEJ BATOUŠEK:
VÁZA - BLESKOVKA,
2010. FOTO: JANA
HOJSTRIČOVÁ.

Ateliér keramiky

Text: Markéta Nováková

Foto: Jana Hojstičová, Marko Horban, Peter Simoník

Ateliér keramiky vznikol v roku 1990 a už má za sebou bohatú históriu. Jeho prvým vedúcim a zároveň zakladateľskou osobnosťou bol akad. soch. Jaroslav Košš. Spolu s akad. soch. Rudolfom Malackým budovali ateliér od základu vrátane jeho vybavenia, technického a technologického zázemia. Po Jaroslavovi Koššovi prevzala v roku 1995 ateliér Ivica Vidrová, jej asistentmi boli postupne Zuzana Bernasovská, Svätopluk Mikyta, Verona Prokopová a Michal Kušík.

Do ateliéru Ivice Vidrovej som prišla v roku 2003 z Ateliéru keramiky a porcelánu Pavla Jarkovského (FUD UJEP, Ústí nad Labem – dnes Ateliér Design keramiky, FUD UJEP), ktorý bol takmer výhradne zameraný na dizajn porcelánu, na technológiu liatia porcelánu do sadrových foriem. Na detašovanom pracovisku FUD UJEP v Dubí, ktoré vzniklo za podpory firmy Český porcelán, a. s., sa len výnimočne pracovalo s iným materiálom než porcelánom. Počas svojho bakalárskeho štúdia v Ústí nad Labem som pracovala predovšetkým s týmto materiálom, ktorý neodpustí žiadnu chybu alebo nepresnosť. Bola som odchovaná na precíznych sadrových formách, striktných výpaloch v plynových peciach s minimálnym priestorom na experiment. Možno práve preto som v bratislavskom ateliéri hľadala niečo iné, uvoľnenie. Ateliér keramiky doc. Ivice Vidrovej bol svojím zameraním otvorený experimentom, rôznym materiálom i prístupom, uplatňovala sa tu skôr voľná tvorba a keramická plastika, než dizajn.

S Ivicou Vidrovou som sa prvýkrát stretla na keramickom sympóziu v Kalinove v roku 1998, na ročníku venovanom študentom. V roku 2002 sme sa stretli znovu, tentoraz na Medzinárodnom keramickom sympóziu Beladice – Pustý Chotár, kde som zastupovala svojho vtedajšieho pedagóga doc. Pavla Jarkovského. A práve tu, na tomto sympóziu, vznikol nápad pokračovať v štúdiu na Slovensku, na VŠVU v Bratislave. Mojm zámrom bolo zmeniť prostredie, obohatiť si vedomosti, stretnúť sa s novými ľuďmi a poznať iný pedagogický prístup.

Po ukončení magisterského štúdia ma tu prijali na doktorandské štúdium. V roku 2009 prišla zmena a vedúcim ateliéru keramiky sa stal Daniel Pirš. Po úspešnom konkurze v tom istom

roku som sa stala jeho asistentkou. Prístup pedagóga k študentom bol odlišný, ateliér sa začal intenzívnejšie orientovať na dizajn keramiky a porcelánu, ale zostáva otvorený aj iným postupom a materiálom.

Ani po ukončení pôsobenia Ivica Vidrovej na škole tu jej pedagogická práca nekončí, je lektorkou, hosťujúcou pedagogičkou na rôznych workshopoch a sympóziách (predovšetkým v zahraničí). Na VŠVU pôsobí tiež ako školiteľka – vedúca dizertačných prác.

Daniel Pirš, jedna z ikon českého dizajnu, nominovaný na cenu dizajnér roka 2009 – Czech Grand Design, uznávaný a rešpektovaný v európskom prostredí, vedie ateliér od roku 2009. Jeho práce – dizajnérske objekty – sú súčasťou projektu Křehký. Na tohtoročnom podujatí Křehký v Mikulove, na výstavnom projekte, ktorý sa odohrával v historických priestoroch mikulovského zámku, prezentoval svoju novinku – porcelánovú lampu v pôsobivom čiernobielym variante. Svojou tvorbou reprezentoval Českú republiku napríklad i na Expo v Šanghaji. Daniel Pirš je absolventom pražskej Vysoké školy umeleckopriemyselnej, Ateliéru keramiky a porcelánu u Václava Šeráka, kde o niekoľko rokov neskôr pôsobil ako asistent. Rola vedúceho ateliéru na VŠVU je pre neho veľkou výzvou, ale i záväzkom. Vzhľadom na jeho skúsenosti a schopnosti je osobou, ktorá má čo študentom ponúknuť. Jeho nová pozícia a práca so študentmi, ako sám hovorí, ho baví a robí ju s plným nasadením.

SIMONA JANIŠOVÁ: NAVĎZY SPOLU,
RELIÉF Z KOLEKcie GLORY BOX,
PORCELÁN, KOVOVÝ RÁM, 2010.
FOTO: PETER SIMONÍK.

TVORIVÝ POBYT
V MIKULOVE,
2010.

KERAMIKA

V ateliéri sa výrazne uplatňuje práca s porcelánom, predovšetkým s oxidačným francúzskym porcelánom, na ktorého výrobu netreba plynovú pec. Tento materiál sa páli v elektrickej peci, takže je možné s ním pracovať v podmienkach bratislavského ateliéru. Ateliér je samozrejme otvorený všetkým ďalším prístupom, materiálom a experimentom. Zadaní tém sa pohybujú v rôznych odvetviach od úžitkového umenia, dizajnerských úloh až po voľné autorské projekty, ako sú inštalácie a vstupy do architektúry, s možnosťou ďalších presahov. Výsledky sa realizujú v širokej škále materiálov vytvorených rôznou technikou, s použitím dostupných i alternatívnych a autorských technológií.

Študenti dostávajú rôzne témy semestrálnych prác, ktoré sa zadávajú jednotne vo všetkých ročníkoch. Ak ste niekedy navštívili prieskum a nahliadli do ateliérových inštalácií, mohli ste vidieť práce napríklad na tému svetlo, hlad (závislosť), plastika do exteriéru/do architektúry, home sweet home – dizajnerska téma, s ktorou nás do projektu pozval Ferdinand Chrenka. V neposlednom rade to bola tiež téma reklamný predmet pre..., hra – malý predmet na stôl, recyklácia a na poslednom prieskume to bolo tabu a vendeta. Riešenie jednej témy medzi všetkými študentmi a ročníkmi je poučné a motivujúce, najmä možnosťou porovnania rôznych prístupov k zadanej téme. Vedúci ateliéru okolo seba šíri tvorivú energiu, pochopenie, rešpekt, úprimnosť a študentom dáva priestor na vlastný názor.

Dôležitý je individuálny prístup ku konzultáciám, vždy sa snaží v prvom pláne pochopiť študenta, čo svojim návrhom myslí, čo chce vytvoriť a snaží sa ho zamerať správnym smerom. Vedúci zbierky skla, keramiky a porcelánu, kurátor zbierky moderného a súčasného skla a keramiky v Umeleckopriemyselnom múzeu v Prahe Milan Hlaveš sa zúčastnil na obhajobách semestrálnych prác a pozitívne sa vyjadril o pedagogickom prístupe Daniela Piršča keď konštatoval, že učí študentov premýšľať. Študenti absolvovali viacero návštev Mikulova a Studia Pirsc Porcelain, naposledy sa tu odohral workshop celej katedry.

Za posledné obdobie má za sebou ateliér mnoho aktivít, napríklad pre Designblok 2010 v Prahe vznikla prezentácia v spolupráci s pražskou Vysokou školou umeleckopriemyselnou. Autorom projektu Bratislavasla bol študent Ateliéru keramiky a porcelánu (Pavel Knappek) Ondřej Batoušek. Na Designbloku 2011 sme získali nomináciu na cenu šéfredaktorov za najlepšiu školskú prezentáciu, kde sme boli spoločne s Ateliérom skla VŠVU (Patrik Illo). Zúčastnili sme sa aj Dizajnvíkendu 2011 a 2012 v Bratislave. Chcela by som ešte spomenúť mladé keramické sympóziu Fenomén Gemer 2009, 2011, za ktorého organizačným tímom sú Rudolf Malacký, Veronika Selingerová a Michal Kušík. Tento rok sme absolvovali v rámci celej katedry úžitkových umení spoločnú výstavu na tému recyklácia „...nanovo ináč...“ v rámci projektu Hry s umením v Elektrárni Tatranskej galérie v Poprade.

S Ateliérom Design keramiky Fakulty umenia a dizajnu Univerzity J. E. Purkyně vznikla výstava Konfrontácia/Konfrontace (ako súčasť Denamit Design Days), ktorá bola skôr príjemným priateľským stretnutím dvoch ateliérov, než konfrontáciou. Táto výstava bola možnosťou porovnať rôzne študentské práce a prístupy – dizajnerských predmetov a objektov vytvorených z keramiky a porcelánu. Študenti sa aj ako jednotlivci aktívne zúčastňujú na mnohých prezentáciách, súťažiach a sympóziách. Čaká nás výstava študentov a pedagóga v Galérii Medium v júni 2013. Do ateliéru majú prísť zahraniční hostia, napríklad Sharif Bey, Robert Wetherington a ďalší. Plánujeme spoluprácu s pražskou VŠUP, s Ateliérom keramiky a porcelánu (Maxim Velčovský) a mnoho ďalších aktivít, výstav a prezentácií... Za veľmi prospešné považujem a pozitívne hodnotím vývoj, ktorý sa odohráva na celej katedre, cítim intenzívnejšiu spoluprácu, komunikáciu i spolupatričnosť, čo má pozitívny vplyv na tvorivé prostredie a vzťahy medzi študentmi.

Do budúcnosti má ateliér veľké ambície, radi by sme zdokonaľovali podmienky pre prácu študentov, technické i materiálové vybavenie. Ďalej chceme pokračovať v propagácii a prezentácii ateliéru na domácej i zahraničnej pôde, chceme upevňovať a nadväzovať ďalšie zahraničné kontakty, pozývať si hosťujúcich pedagógov. Máme mnoho plánov a vízií, na ich naplnenie sa snažíme získať prostriedky a podporu napríklad aj prostredníctvom grantového systému.

Dvaja absolventi ateliéru Daniela Piršča, ktorí zažili aj predchádzajúce vedenie, sa vyjadrili k pôde ateliéru (predtým a teraz):

Simona Janišová (absolvovala 2010), v súčasnosti sa začleňuje do keramickej obce a do diania v dizajnerskej i voľnej tvorbe v tomto odbore nielen na Slovensku. V rámci svojej úspešnej diplomovej práce na tému „Glory Box“ – súprava interiérových a intímnych predmetov ako výbava pre nevestu – si mohla skúsiť realizáciu v najdokonalejšom a najušľachtilejšom keramickom materiáli, klasickom živcovom porceláne, ktorý sa páli v redukčnej atmosfére plynovej pece. Svoju prácu čiastočne realizovala v Studiu Pirsc Porcelain v Mikulove.

KERAMIKA

KRISTÍNA KOLLÁROVICSOVÁ:
MISY – HRA, 2011. FOTO: JANA
HOJSTRÍČOVÁ.

LUCIA KOVÁČIKOVÁ:
POKUŠENIE, 2012.

MARTIN VANKO:
RECYKLÁCIA, 2012.
FOTO: MARKO
HORBAN.

VÝSTAVA
„NANOVO INÁČ“,
ELEKTRÁREŇ
TATRANSKEJ
GALÉRIE
V POPRADE, 2012.

Čo ti priniesla realizácia časti tvojej diplomovej práce v Studiu Pírsc Porcelain? Ako vnímaš Daniela Píršča ako pedagóga, ako vedúceho ateliéru a ako vedúceho tvojej diplomovej práce?

SJ: „Danove skúsenosti s porcelánom (zo stránky technologickej i výtvarnej), v kombinácii s možnosťou realizácie v jeho štúdiu, boli pre mňa počas diplomového ročníka novou a obohacujúcou skúsenosťou. Stretnutie s ním, ako s človekom z praxe, pre mňa predstavovalo úžasnú možnosť nahliadnuť do zákulisia dielne, akú by si prial mať asi každý študent keramiky (ktorému je už vopred jasné, že ako šéfdizajnér keramickej fabriky sa na Slovensku nikde nezamestná). Oceňujem, že Daniel Píršč priniesol do ateliéru práve túto dimenziu – ktorú by som nazvala „kontakt s realitou“. Zároveň by som ateliéru do budúcnosti priala, aby aj naďalej zostal miestom pre experiment (materiálový aj tvorivý), na ktorý ponúkala široký priestor jeho predchádzajúca vedúca Ivica Vidrová. Pretože profesionálna prax po škole experimentu natoľko nepraje.“

DIZAJNÍKEND,
BRATISLAVA, 2011.

Rudolf Rusňák, je čerstvý absolvent (2012), jeho práca má jasne čitateľný autorský rukopis, ktorý sa postupne formuloval počas štúdia. Vyvrcholením procesu a iste pozitívnym vplyvom bol prístup vedúceho ateliéru, ako aj oponenta jeho diplomovej práce Jakuba Berdycha (studio Qubus). Rudolf Rusňák ukončil štúdium na VŠVU kolekciou doplnkov do interiéru na tému „Passionis Collection – zbierka vášní“. Prezentoval, že keramika a keramický dizajn na hranici s objektom sú skutočne jeho vášňou.

Čo ti prinieslo štúdium v ateliéri u Daniela Píršča, aký je ako pedagóg? Ako vnímaš vývoj v ateliéri a zmenu jeho vedenia, si schopný porovnať tieto dva pedagogické prístupy?

RR: „Podľa môjho názoru sa v súčasnosti vyvíja veľmi dobre. Mám pocit, že práve posledné dva semestre bol veľmi cítiť Danielov pedagogický prístup. Samozrejme zmena vo vedení ateliéru by sa mala prejavovať u študentov a rovnako i vo veciach, ktoré ateliér opúšťajú. Myslím si, že práve toto sa deje. Ja osobne som mal možnosť zažiť dva pedagogické prístupy. Na školu som sa dostal v čase, keď ateliér viedla Ivica Vidrová, ktorá mi za tri roky odovzdala veľa svojich skúseností. Bolo to obdobie, keď som sa výtvarne hľadal a prestupoval medzi úžitkovým a voľným prístupom. Tieto dve polohy sú v mojich veciach cítiť aj dnes. Nasledujúce tri roky som študoval pod vedením Daniela Píršča, ktoré boli pre mňa ďalším krokom vpred. Ateliér je otvorený rôznym prístupom, prostredníctvom ktorých má študent možnosť hľadať svoj individuálny „jazyk“, čo som sa snažil i naplno využiť.“

RUDOLF RUSŇÁK:
PASSIONIS
COLLECTION,
2012.

Karol Hološko
Text: Agáta Žáčková
Foto: archív SNG, autorka a SCD

Medzi významné výročia, ktoré si pripomínáme v roku 2012, patrí aj sté výročie narodenia Karola Hološka, návrhára, grafika, maliara a zakladateľa moderného sklárskeho dizajnu na Slovensku. Táto skutočnosť vytvára aj vítanú príležitosť na dôslednejšie zhodnotenie jeho osobnosti a diela a na osvetlenie významu jeho postavenia v kontexte vývoja úžitkového skla u nás. Prihliadnuc na to, že obsahom rozsahom svojej práce sa venoval predovšetkým sklárskemu návrhárstvu, upriamime našu pozornosť predovšetkým na túto časť jeho tvorivej činnosti. Významným aspektom je aj dôležitá okolnosť, že je spojená s jeho 25-ročným pôsobením priamo v sklárni v Lednických Rovniach. Vo všeobecnosti pritom treba priznať, že význam Karola Hološka pre moderný slovenský sklársky dizajn sa ani počas jeho života, ale ani neskôr nedocenil v miere, v akej by si to zaslúžil.

Karol Hološko sa narodil v Lednických Rovniach, a preto dobre poznal celý vývoj a rozmanitý sortiment výrobkov tamojšej sklárne. Pochádzal z tradičnej sklárskej rodiny. V tejto lokalite žili aj jeho predkovia, a podobne ako on sám a jeho súrodenci, väčšinou pracovali v sklárni ako robotníci. V krízových rokoch však tak ako brat a sestra emigroval do Argentíny (1934), kde zostal 12 rokov.

Počas tohto obdobia pracoval v sklárni Cristalerias de Rigoleau v Buenos Aires a postupne sa tam vypracoval na vedúceho návrhárskeho strediska (1939–1947). Paralelne študoval na Escuela de Bellas Artes (Luis Puig) figurálnu maľbu. Školu úspešne ukončil a v ďalších rokoch sa venoval aj vlastnej grafickej a maliarskej tvorbe. Po návrate z Južnej Ameriky opäť pracoval v sklárni v Lednických Rovniach a v krátkom čase sa stal rozhodujúcou návrhárskou osobnosťou podniku.

Medzi východiská, ktoré najviac ovplyvnili a rozvinuli výtvarnú orientáciu a návrhársku činnosť Karola Hološka, môžeme v zásade zaradiť tri základné a rovnako dôležité faktory a okolnosti. V prvom rade to je skutočnosť, že vo svojej návrhárskej činnosti vychádzal a permanentne nadväzoval na existujúci bohatý sortiment výrobkov sklárne v Lednických Rovniach. Už pred odchodom do Argentíny prekresľoval a vyhotovoval matrice a vzory na výrobu nápojového skla a neskôr venoval nemalú pozornosť štúdiu výro-

kov, ich technologickému spracovaniu, tvarovým a slohovým premenám, spôsobu ich dekorovania, farebnosti a celkovej skladbe úžitkových predmetov.

Umožňovali mu to nielen zachované vzorkové knihy, obrazové dokumenty, fotografie a katalógy, ale predovšetkým veľký rozsah zastúpených výrobkov vo vzorkovni sklárne. V druhom rade môžeme za mimoriadne dôležité východisko pre rozvoj jeho osobnosti a výtvarný prejav považovať štúdium a skúsenosti, ktoré Karol Hološko získal počas svojho pobytu v Argentíne.

Kultúrno-spoločenské ovzdušie Buenos Aires v 30. rokoch minulého storočia, vyvierajúce z veľkého hospodárskeho a stavebného rozvoja tohto mesta už od začiatku 20. storočia, existencia bohatej architektúry (urbanistický rozvoj mesta, široké bulváre, rozsiahle parky) a umelecko-remeselných pamiatok (predovšetkým secesných) rezonovali aj v umeleckom živote argentínskej spoločnosti. Toto všetko v značnej, ak nie v rozhodujúcej miere ovplyvnilo aj jeho uvažovanie a prístup k výtvarnej a návrhárskej činnosti, čo sa odrazilo najmä v ľahkosti a elegancii jeho tvorby nápojových súprav.

Za tretiu určujúcu rovinu v živote a tvorbe Karola Hološka možno považovať jeho aktivity v politickom, kultúrnom a spoločenskom živote vtedajšieho Československa po jeho návrate z emigrácie. Od roku 1952 bol členom Spolku slovenských výtvarných umelcov a udržiaval osobný a priateľský kontakt s významnými slovenskými umelcami (M. Benka, V. Hložník a ďalší). Zároveň spolupracoval s českými sklármi a s pražským Art Centrom, cez ktoré prezentoval svoje návrhy a realizácie sklárne v Lednických Rovniach aj v zahraničí.

Pravidelne sa zúčastňoval na výstavách a prezentáciách doma i v zahraničí, ktoré organizovali ZSVU, ministerstvo priemyslu alebo ministerstvo kultúry vtedajšieho Československa – XI. a XII. trienále v Miláne v rokoch 1957 a 1960, Expo '58 v Bruseli, Exempla '72 v Mníchove, ale aj v Caracase, Moskve, Dillí, Helsinkách, New Yorku – aby sme spomenuli tie najdôležitejšie.

Za jeho nápojovú súpravu mu v roku 1959 Múzeum skla v Corningu udelilo čestné uznanie. Na Exemple '72 v Mníchove jeho práce získali striebornú medailu. Jeho nápojové a stolovacie súpravy boli viackrát ocenené ako najlepší výrobok roka ministerstvom priemyslu vtedajšieho Československa.

KAROL HOLOŠKO:
DÓZA SKLENENÁ
VALCOVITÁ NÍZKA,
1962. DIELO JE
MAJETKOM SNG.

HOLOŠKO

Vďaka týmto kontaktom a prezentáciám sa dostával Karol Hološko k informáciám o aktuálnych trendoch vývoja európskeho úžitkového skla. Prostredníctvom výstavných a ponukových katalógov mohol spoznávať a hodnotiť aktuálne smerovanie sklárskeho dizajnu vo svete. Takéto poznanie prispelo aj v jeho návrhárskej tvorbe k hľadaniu nových tendencií – čistých, geometrizujúcich tvarových línií. Získané poznatky ďalej rozvíjal a zdokonaľoval vo svojom autorskom rukopise aj vďaka novým technologickým postupom, ktoré s úspechom začali aplikovať pri ručne fúkanom nápojovom skle v sklárni v Lednických Rovniach.

Vývoj a nové nápady v tvarosloví, vo vonkajšej aj vnútornej premene úžitkového skla (kvalita skloviny, farebnosť a pod.), vyžadovali aj v tom období neustále hľadanie a experimentovanie.

Karol Hološko bol pre tento druh činnosti zanietený. Spolu s vývojovými technikmi, fúkačmi skla, ale predovšetkým vďaka úzkej spolupráci s návrhárom Jaroslavom Tarabom sa mu podarilo uskutočniť prevratný krok vo výrobe ručne fúkaného skla. Ide o technológiu tzv. ťahanej nôžky, ktorá sa stala charakteristickým a na dlhé roky rozhodujúcim výrobným spôsobom a zásadne ovplyvnila vývoj ručne vyrábaného nápojového skla v sklárni v Lednických Rovniach. Táto nová technológia prispela nielen k širšiemu rozvoju estetickej kvality výrobkov sklárne, ale aj k ich komerčnému úspechu.

Ak v širšom kontexte analyzujeme Hološkove zachované návrhy a hotové výrobky realizované v sklárni, môžeme vybadať líniu kontinuálnej tvorivej činnosti, ktorá vzišla z už spomenutých základov.

Treba ešte spomenúť, že Karol Hološko sa popri svojej návrhárskej práci permanentne venoval aj kresbe a malbe. Vzdelával sa a hľadal inšpiráciu aj v iných oblastiach výtvarného umenia. Bol veľkým obdivovateľom tvorby Štefana Šovánku, sklára a maliara pôvodne pôsobiaceho v Uhrovci, ktorého dekoratívne vázy, misy, taniere (ocenené aj na Svetovej výstave v Paríži v roku 1905), vytvorené v duchu secesného skla Emila Gallého, sú v našom kultúrnom okruhu ojedinelé. Neskôr sa však Štefan Šovánka venoval podobne ako aj Karol Hološko výlučne maliarskej činnosti.

Pri hlbšej analýze tvorby Karola Hološka je potrebné poznamenať, že i keď jeho myslenie a spôsob tvorby ovplyvnili tradičné metódy a poznatky z minulosti (1925–1955), výrazne sa do nej premietli medzivojnové a hlavne povojnové obdobia. Komerčné požiadavky trhu v tom čase vyžadovali od sklárskeho priemyslu a návrhárov už nový, jednoduchší a zlahčenejší štýl spracovania úžitkového skla, a to v tvarovom stvárnení, ako aj v dekorovaní.

KAROL HOLOŠKO: FLAŠA DEKORATÍVNA DYMOVÁ, 1961. DIELO JE MAJETKOM SNG.

KAROL HOLOŠKO: DÓZA SKLENENÁ TVAROVANÁ, 1962. DIELO JE MAJETKOM SNG.

KAROL HOLOŠKO: VÁZIČKA, 1962. DIELO JE MAJETKOM SNG.

KAROL
HOLOŠKO:
NÁPOJOVÁ
SÚPRAVA PRE
LEDNICKÉ
ROVNE, 1962.

Tieto tendencie sa odzrkadlili predovšetkým vo výrobe úžitkového skla pre domácnosti. Bol to zámer, ktorý korešpondoval s celospoločenskou koncepciou a povojnovou orientáciou sklárskeho priemyslu aj vo vtedajšom Československu.

Na VŠUP v Prahe, kde pôsobil v rokoch 1945–1962 Josef Kaplický (mnohostranná osobnosť českej výtvarnej kultúry, ktorý sa podieľal okrem iného na výchove povojnovej generácie sklárskych výtvarníkov a v rozhodujúcej miere ovplyvnil vznik novej českej sklenej plastiky), vzniklo hnutie, ktoré vychádzalo zo snahy dať aj úžitkovému sklu novú vizuálnu podobu a širšie funkčné využitie v spoločnosti. V Čechách tieto tendencie boli prirodzené, pretože – i keď už v odlišných politicko-spoločenských podmienkach – mali snahu nadviazať na vysokú úroveň stavebnej a bytovej kultúry medzivojnového obdobia. V moderných funkcionalistických stavbách, či už exteriéroch alebo interiéroch, našli široké uplatnenie slohovo primerane riešené úžitkové predmety z rôznych materiálov – kov, sklo, keramika, textil a pod.

S týmito novými prístupmi a myšlienkami sa dostal do kontaktu aj Karol Hološko vďaka spolupráci s už spomínaným Art Centrom (založené v roku 1952 piatimi priemyselnými subjektmi, medzi ktorými bola aj sklárň v Lednických Rovniach). V duchu naznačeného snaženia začali aj sklárne v Lednických Rovniach venovať zvýšenú pozornosť ručne fúkanému nápojovému sklu pre domácnosti. A práve v tomto procese patrilo kľúčové postavenie Karolovi Hološkovi a jeho návrhárskej činnosti.

Nová názorová orientácia v navrhovaní a vo výrobe úžitkového skla bola v prvom rade zameraná na oslobodenie týchto predmetov od nadbytočného materiálu. Pre sklo vyrábané aj v minulosti na území Slovenska bola charakteristická čistota a jednoduchosť formy a stvárnenia (na rozdiel od nápojového skla vyrábaného v Čechách). Teraz však išlo o väčší zásah do koncepcie budovania tvaru predmetov, predovšetkým stenčením hrúbky steny kalichov pohárov, krčahov, mís, dóz a pod. Samotný proces tejto premeny vyžadoval dlhé experimentovanie a prebiehal v niekoľkých etapách.

Keď si pozrieme nápojové súpravy Karola Hološka z konca 40. rokov a zo začiatku 50. rokov 20. storočia, vidíme, že sú mohutnejšie a robustnejšie. Nielen časť nohy (fúkaná do formy alebo hutne tvarovaná), ale aj kalichy pohárov sú z hrubšieho skla a ich súčasťou je často klasicky brúsený, rezaný a leptaný dekor.

V neskoršej fáze vývoja sa vďaka novým technologickým možnostiam nízka nôžka pohárov preťahovala, čím sa odbúrala ich robustnosť, zavalitosť, ťažkopádnosť. Poháre a nápojové súpravy na nôžke získali až éterickú ľahkosť a zvýraznila sa ich optická čistota, priehľadnosť a lesk.

Kým v priebehu 50. rokov dekorovanie kalichov a ostatných predmetov nápojových súprav bolo bežné, v 60. rokoch tieto tendencie úplne ustúpili. Dôraz sa preniesol na tvarovú líniu a takto získalo úžitkové sklo nové vizuálne kvality. Nápojové súpravy, vazy, dózy, misy, misky svietili – dominovala v nich materiálová a tvarová čistota.

KAROL HOLOŠKO,
VÁZY, 1959-
1961. DIELA SÚ
MAJETKOM SNG.

Nápojové súpravy a sklenené predmety Karola Hološka z tohto obdobia nadobudli jemnú geometrickú líniu a ich vertikálne budovaný tvar získal na ľahkosti a elegancii. Navyše úžitkové predmety - nápojové súpravy v 60. rokoch už pozostávali z viacerých kusov. Doplnili sa o tzv. veľké kusy - vázy, dózy, krčahy a misy. Takýto prístup umožnil návrhárom rozšíriť tvarovú líniu predmetov do vizuálne efektnejších dimenzií a to v sklárni v Lednických Rovniach aj v plnej miere využívali.

Samostatnú kapitolu tvoria práce Karola Hološka v oblasti hutne spracovaného, za tepla tvarovaného skla. S týmito úžitkovo-dekoratívnymi predmetmi rád experimentoval - nielen s tvarom objektov, ale aj s farbou. Tieto misy a dekoratívne fľaše, vázy tvoria určitý kompromis medzi zaužívanými formami a modernými tendenciami.

Svoje kresliarske a maliarske nadanie uplatnil Karol Hološko aj pri dekorovaní jednoduchých valcovitých váz rôznych veľkostí (niekedy na nôžke). Dotváral ich jemným diamantovým rezom. Volebný dekor je v harmonickom súlade s tvarom, obsahom však podliehal dobovému vkusu (tanečníca, postava muža, kôň, štylizovaný kvet a pod.).

Vázy a fľaše z neskoršieho obdobia jeho tvorby - 60. rokov - boli vyhotovené z číreho, dymového a amethystového skla. Pri nich kládol dôraz už na čistú a jasnú geometrickú líniu - ich tvar je valcovitý, obľý, kónický, resp. ich vytváral vzájomnou kombináciou.

Pre úplnosť treba spomenúť ešte niektoré z jeho realizácií v rámci monumentálnej tvorby pre spoločenské interiéry, ktoré vznikli v spolupráci s Jaroslavom Tarabom. Možno z nich spomenúť

vitráž z farebného skla „Fúkač skla“ (1965-1967) pre bývalý Závodný klub ROH v Lednických Rovniach, hutne spracovaný reliéf v bývalom Štátnom majetku v Hlohovci (1970), vitráž z leptaného skla v budove Omnie v Bratislave (1972). Do priestoru Veterinárnej fakulty v Košiciach (1974) vyhotovil vitráž z hutne tvarovaného farebného skla.

Spomínané práce predstavujú pokusy o širšie uplatnenie skla v monumentálnej tvorbe, o ktoré začali mať výtvarníci v 60. rokoch minulého storočia na Slovensku zvýšený záujem. Vo všeobecnosti však práve tieto charakterizuje, napriek kvalitnému remeselnému spracovaniu, určitý schematizmus a dekorativizmus.

Ak hodnotíme pôsobenie a tvorbu Karola Hološka v širšom kontexte výtvarného, najmä sklárskeho prostredia na Slovensku, domnievame sa, že mu možno oprávnenne prisúdiť výrazné miesto vo vývoji úžitkového sklárstva, a to nielen na Slovensku. Svojím umeleckým cítením, znalosťou a tvorivou reagenciou na estetické smerovanie a technologický rozvoj v oblasti úžitkového skla, ako aj širším vnímaním prvkov výtvarného umenia vo svojej tvorbe sa určite zaraďuje medzi významné dizajnérske osobnosti aj v medzinárodnom meradle.

Jeho práce sú v hojnom počte dokumentované a prezentované v zbierkach viacerých inštitúcií. Okrem ich zaraďovania do vzorkovne sklárne v Lednických Rovniach tvoria súčasť aj viacerých muzeálnych a galerijných zbierok. Nájdeme ich v Umeleckopriemyslovom múzeu v Prahe, Galérii mesta Brno, Slovenskej národnej galérii v Bratislave a sú uložené aj v múzeu skla v Corningu v USA.

IVICA LANGEROVÁ-
VIDROVÁ: VÁZA,
KAMENINA, RAKU
PÁLENIE, 2006.

IVICA VIDROVÁ

IVICA VIDROVÁ:
POHÁR, PORCELÁN,
KAMENINA, DRŮT, 2011.
FOTO: JANA HOJSTŘIČOVÁ

IVICA VIDROVÁ:
ARCHEOLÓGIA,
PORCELÁN -
LÁMANIE, 2011.

IVICA VIDROVÁ:
OBRAZ, PAPIEROVÝ
PORCELÁN, 2011.
FOTO: JANA
HOJSTŘIČOVÁ

IVICA VIDROVÁ: KATRINA,
ŠAMOT, TLAČ PORCELÁNOM,
HOUSTON, 2006.

Ivica Vidrová

Text: Ľubica Pavlovičová a Ivica Vidrová

Foto: Jana Hojstričová, archív Ivica Vidrová

Patrí k silnej generácii slovenských keramikov, ktorí od 60. rokov minulého storočia absolvovali v Ateliéri porcelánu a keramiky Vysokej školy umeleckopriemyselnej v Prahe u Otta Eckerta. Zaraďujú sa k nim Imrich Vanek (študoval tu v rokoch 1956–1962), Jozef Sušienka (1958–1964), Juraj Marth (1959–1964), Ilja Holešovský (1960–1966), Richard Langer (1963–1969), Gabriela Luptáková (1965–1971), neskôr Rudolf Malacký (1971–1977), Vladimír Oravec (1973–1979), Jaroslav Košš (1978–1984), alebo Elena Kárová (1980–1985). Tieto silné individuality priniesli do slovenského úžitkového umenia výrazné autorské programy v rôznych oblastiach, či už v tvorbe pre architektúru, voľnej tvorbe, ale aj dizajne. Ich počet dopĺňali aj ďalšie osobnosti, ktoré síce v tomto ateliéri neabsolvovali, ale keramike sa programovo venovali (Marián Polonský, Eva Trachtová a ďalší).¹

Po ukončení štúdií sa Ivica Vidrová vrátila do Bratislavy, kde po určitom čase, keď učila na Ľudovej škole umenia, získala v roku 1971 vďaka ponuke Jozefa Brimicha možnosť pedagogicky pôsobiť na bratislavskej Strednej škole umeleckého priemyslu. Učila spolu s Teodorom Lugsom a Ambrózom Pajdlhauserom, neskôr na oddelenie nastúpili Gabriela Luptáková a Michal Zdravecký. Táto činnosť jej zaberala podstatne viac času ako pôvodne predpokladala, ale napriek tomu sa venovala aj „tvorbe z ateliéru“. V roku 1995 vyhrala konkurz na miesto vedúcej ateliéru keramiky na Katedre úžitkového umenia VŠVU:

O škole

„Moje štrnásťročné pôsobenie v Ateliéri keramiky na VŠVU nadviazalo na prácu Jaroslava Košša. Ten ho začal v roku 1991 budovať technicky a v daných podmienkach pedagogicky a koncepcne naplňovať. Spolu s Rudom Malackým zariaďovali tri pridelené miestnosti, študenti riešili úlohy primerané daným podmienkam a myslím si, že táto prvá generácia sviežo naštartovala i takú disciplínu, ako je koncepcné „hlinené“ myslenie.

Môj program bol jednoducho definovaný slovami „od hrnčeka po sochu“ a indikoval nielen celú kompletnú škálu vyučovania keramickej tvorby, ale symbolicky charakterizoval aj ciele ateliéru keramiky. Bol vytvorený pre obdobie, v ktorom som nastupovala na VŠVU. V susedných Čechách v Prahe fungoval Ateliér keramiky a porcelánu

na VŠUP s dlhou tradíciou, a čo bolo podstatné, nielen s možnosťou pracovať s porcelánom, ale aj realizovať semestrálne práce v najlepších českých manufaktúrach. To sme my nepoznali. Našťastie, univerzitná spolupráca nás priviedla do Dubí, k môjmu spolužiakovi Pavlovi Jarkovskému. Vedie Ateliér keramiky a porcelánu na Univerzite J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a treba povedať, že naše spoločné aktivity (až po súčasnosť) boli na intenzívnej, vysoko profesionálnej úrovni a dnes sa rozvíjajú za vedenia súčasného vedúceho ateliéru Daniela Piršča. Postupne naši štáristi dostali prístup k práci s porcelánom aj v pražskom ateliéri. Preto považujem za úspech súčasnej mladšej slovenskej keramiky skutočnosť, že autori ako Simona Janišová alebo Linda Víková sa dokážu presadiť aj v práci s týmto ušľachtilým materiálom, aj napriek komplikáciám so zabezpečením jeho výroby.²

V intenciách našej koncepcie sme na škole hľadali pre študentov všetky prístupné možnosti overenia technológií. V Žiaromate Kalinovo, vo fabrike na vysoký výpal šamotu sme v roku 1997 usporiadali sympóziu s následnou výstavou.³ Zúčastnili sa na ňom aj študenti a pedagógovia z Čiech, Poľska a Turecka. Kontakt s Tureckom, Akadémiou Dokuz Eylul Üniversitesi v Izmiře, ktorý sme tu nadviazali, neskôr vyústil do obojstrannej výmeny poslucháčov a učiteľov. Vzácnou hosťujúcou profesorkou bola Sevim Cizer, vďaka ktorej sme mohli spoznať tradičnú mediteránnu kultúru výpalu keramik. Naši poslucháči mali možnosť stáť aj mnohých ďalších európskych krajinách.

Na ceste k hľadaniu možností sme natrafili na ochotu prijať našich študentov na stáž aj do podniku Ceram – elektroporcelánky v Čábe, kde vznikli diela, ktoré sa dokonca stali zaujímavými objektmi bakalárskej práce a úspešne sme ich prezentovali na výstavách.⁴

Hosťovanie amerických profesorov (najmä pôsobenie Nicka J. de Vriesa a Georgette Zirbesovej), ale aj zahraničných študentov, alebo moje stáže v Houstone, Michigane a New Jersey priniesli na školu nové poznatky o spôsoboch výučby keramiky na tomto kontinente. Zameranie alebo doznievanie tvarov indiánskej kultúry sa v americkej keramike neraz prejavuje v prírodnom pálení, obľúbenom „raku“, s dôrazom na technologickú perfektnosť a v experimentovaní s materiálmi. V Spojených štátoch amerických je keramika nesmierne populárna. Je remeselné dokonalá, technológia výroby je na vysokej úrovni. Podľa mojich mienok stojí však invenčne na nižšej priečke ako európska, kam radím aj mladých slovenských

keramikov. Napriek obťažnejším podmienkam doma sa vedia inšpirovať a sú životaschopní v inom prostredí. Jedna z dvoch súčasných doktorandských poslucháčok Veronika Selingerová (druhou je Markéta Nováková), po pobyte v Houstone a následne v Izmirole vo svojej magisterskej práci zaujímavo spracovala tému „východ – západ“.⁵

Kvalita výučby v ateliéri sa vyvíjala a posúvala ruka v ruku so zvelaďovaním technického zázemia ateliéru a s príchodom nových odborných učiteľov (Gabriela Godová, Rašto Klúčár, Ivan Chocholoušek). Veľkým zadostúčením pre našu pedagogickú prácu bol obrat od malého záujmu niektorých kolegov o ateliér keramiky v prvých rokoch až po veľkorysé financovanie nových pecí zo strany vedenia školy. To sme už mali absolventov, ktorí sa úspešne umiestňovali na mladej výtvarnej scéne, prezentovali sa na medzinárodných sympóziách, výstavách a súťažiach.⁶ Medzi prvých, ktorí sa od začiatku aktívnejšie presadzovali, patria Andrea Čepiššáková, Pavla Hoššová, originálna Edita Balážová. Ján Ševčík, Lucia Hučková alebo Eva Srníková sú pedagógmi na školách umeleckého priemyslu, Ľubo Michalko bol asistentom na STU v Bratislave, Veronika Selingerová vedie ateliér keramiky na Pedagogickej fakulte UP v Olomouci, Markéta Nováková je asistentkou na VŠVU. Mnohí učia deti na výtvarných školách. Dvaja dnes už úspešní umelci skončili u nás bakalársky stupeň: Martin Bu, ktorý pokračoval v štúdiách v ateliéri produkt dizajnu u Františka Buriana a Jarmila Mitříková (katedra maľby a iných médií, Ivan Čsudai), ktorá spolu s Davidom Demjanovičom získala v roku 2011 víťazstvo v súťaži Maľba – Cena nadácie VÚB.

Keramický dizajn je disciplína, pre ktorú sa ľudia musia narodiť. Už iba vytvoriť dizajn hrnčeka si dnes, keď takmer neexistuje možnosť získať objednávku na vytvorenie súpravy, vyžaduje takmer sisyfovské úsilie. Hrnček môže byť indikátorom sociálneho a spoločenského zázemia rodiny, jej spôsobu života, poznatkov návykov rodiny, toho, aké má rodina úložné priestory včlenené do architektúry, ktorá tvorí domov... Dizajn okrem užitočnosti a ergonómie má priniesť pohodu alebo aj vtip. Až po takýchto úvahách príde remeselná časť. Znamená to donekonečna upravovať model, sústavne skúšať tektoniku, vlastnosti materiálov, skúmať jeho vzhľad. Z našich absolventov si zvolil túto cestu Miloš Němec, ktorý sa v tejto práci našiel. A je v nej aj úspešný.⁷

Z fungovania na škole mám pocit zadostúčenenia, ateliér bol dobre pripravený na zmenu, ktorou sa stala dôslednejšia orientácia na porcelán a dizajn

(keď pominie hlad po tejto u nás novej disciplíne, som presvedčená, že nastane návrat aj ku klasickej hlinenej tvorbe). Slovenská keramika „novej“ mladej generácie na výtvarnej, hlavne európskej scéne nadobudla rovnocenné postavenie. Výrazná zmena, ktorá sa udiala asi pred ôsmimi rokmi, bola spôsobená veľkou migráciou študentov, ktorí takto získali možnosť medzinárodnej komunikácie pobytmi v keramických komunitách. Musím zdôrazniť, že fungovanie ateliéru v posledných rokoch mohlo byť zabezpečené vďaka spolupráci mojich dvoch kolegov, Rudolfa Malackého a asistenta Michala Kušíka. Jeho invenčný, mimoriadny prístup k novým technológiám privedol študentov k úspechu, ktorý som zažívala pri prezentáciách ich prác doma a hlavne v cudzine.“

O tvorbe

Ivica Vidrová od začiatkov svojej tvorby nerešpektovala hranice medzi úžitkovým a voľným umením. Hovorí: „V minulosti, začiatkoch, som mala veľmi rada farbu, považovala som ju za svoj osobný výrazový prostriedok najmä v maľbe na tanieroch. Dokonalý výpal glazúr mi však postupne prestal vyhovovať, naopak – začala ma fascinovať vyhorená glazúra, nenatrený črep, až z mojich prác farba postupne mizla.

Z objektov, ktoré som modelovala, považujem najmä vázy za živé bytosti a inšpiráciu, s ktorou sa dá stále pracovať. Prečo? Váza môže byť veľmi dôstojná, môže mať rôzne komunikačné funkcie, neschováva sa do kredenca, ale stále slúži, rôzne sa obmieňa – a je tu aj rastlina, ktorá jej dáva iné výrazy.

Práca s hlinou je pre mňa spolupracou so živým organizmom, objavovaním a skúmaním, dialógom s rovnocennou obojstrannou participáciou, najdôležitejší pre mňa je proces vzniku. A najviac ma baví. Témy – zem, hlina a všetko, čo sa s ňou deje. Skaly, útvary, odtlačky, stopy a rany, drsná štruktúra na nekonečnej ploche, ktorú si ohraničujem, približujem a povyšujem svojim spôsobom. Ale aj opačný pól – v mojich keramikách, trojrozmerných objektoch, si našli miesto vizuálne štruktúry, konštrukcie a geometrické zoskupenia, ktoré vznikli ako výsledok ľudskej činnosti. Napodobňujem ich drsným šamotom, farbením kysličníkmi, kombináciou s ušľachtilým porcelánom. Teším sa neočakávaným efektom – defekty, ktoré niekedy povyšujem diskretným zlátaním linkou. V poslednom období zameriavam svoj fokus na plochu, a s keramikou Terrou sigillatou narábam technikami tlače hliny na hlinu.“

IVICA VIDROVÁ: PORCELÁN,
TLAČ KOBAL TOM, 2011.
FOTO: JANA HOJSTRICOVÁ

IVICA VIDROVÁ ŠTUDOVALA V ROKOCH 1958–1962 NA STREDNEJ ŠKOLE UMELECKÉHO PRIEMYSLU V BRATISLAVE (ODDELENIE PROPAGÁCIE A ARANŽÉRSKOSTI POD VEDENÍM F. MORAVČÍKA, P. BLEYA A R. FILU). JEJ PRVÝ POKUS O PRIJATIE NA VŠUP DO PRAHY, DO ATELIÉRU ÚŽITKOVÉHO SOCHÁRSKOSTI K JANOVÍ KAVANOVÍ BOL Z KÁDROVÝCH DÓVODOV NEÚSPESNÝ. VĎAKA TOMU, ŽE AKO ZAMESTNANKYŇA SLOVENSKEHO TECHNICKÉHO SKLA VIDEĽA V PRAHE V ROKU 1962 MEDZINÁRODNÚ VÝSTAVU KERAMIKY, ROZHODĽA SA PRE TENTO ODBOR. ATELIÉR OTTA ECKERTA NAVŠTEVOVALA V ROKOCH 1963–1969. PO ŠKOLE NASTÚPILA AKO PEDAGOGIČKA NA STREDNÚ ŠKOLU UMELECKÉHO PRIEMYSLU V BRATISLAVE, ODKIAĽ V ROKU 1995 PREŠLA UČIŤ NA VYSOKÚ ŠKOLU VÝTVARNÝCH UMENÍ, KDE PÔSOBILA DO ROKU 2009. CELÝ ŽIVOT SA AKTÍVNE PREZENTUJE FORMOU VÝSTAV A ÚČASTI NA SYMPOZIÁCH DOMA A V ZAHRANICI.

IVICA VIDROVÁ:
VÁZA, GLAZOVANÝ
PORCELÁN, 2006.
FOTO: JANA
HOJSTRICOVÁ

IVICA VIDROVÁ:
Z PRÍRODY
(DETAIL),
PORCELÁN,
OLEJOVÉ RAKU,
1989

1 IVICA VIDROVÁ K TOMU HOVORÍ: „PO 90. ROKU SA TÁTO GENERÁCIA, KTORÁ VO SVOJOM OBDOBÍ PRI NIESLA MNOHÉ NOVÉ MYŠLIENKY, PRESTALA POSTUPNE VÝRAZNEJŠIE PREZENTOVAŤ – AKOBY POZVOLNA A DOBROVOOLNE USTÚPILA ZO SVOJICH POZÍCIÍ. STRETÁVANIE VÝTVARNÍKOV, DISKUSIE, VZÁJOMNÉ MOTIVÁCIE, SPOLOČNÉ VEĽKÉ VÝSTAVY, SYMPOZIÁ, SA SAMOZREJME AŽ NA VÝNIMKY POMALY STÁVAJÚ NOSTALGICKOU SPOMIENKOU. V SÚČASNOSTI UŽ ANI NEVZNÍKAJÚ TAKÉ SILNÉ KOMUNITY KERAMIKOV, AKÉ SME POZNALI V MINULOSTI. VIDÍM, ŽE TERAZ SPOLUPRACUJÚ MENŠIE ZOSKUPENIA AUTOROV, KTORÝCH VEKOVO DELÍ ROZDIEL MAXIMÁLNE TROCH ROKOV. MAJÚ RÔZNE VÝHODY, KTORÉ SME MY NEMALI, ALE V POROVNANÍ S NAMI PRACUJÚ V MNOHÝCH OHLADOCH V ŤAŽŠÍCH PODMIENKACH AKO MY.“

2 SIMONA JANIŠOVÁ A LINDA VIKOVÁ SPOLUPRACUJÚ V RÁMCI OBČIANSKEHO ZDRUŽENIA DENAMIT.

3 VÝSLEDKY 9. MEDZINÁRODNÉHO KERAMICKÉHO SYMPOZIA, NOVOHRADSKÁ GALÉRIA, LUČENEC, 1997.

4 HRY S UMENÍM – KERAMICKÉ KONFRONTÁCIE (VŠUP BRATISLAVA, VŠUP PRAHA, UJEP ÚSTÍ N/L., ASP VARŠAVA, UNIVERZITA 9. SEPTEMBRA IZMIR-NARLIDERE (TURECKO), ŠÚV BRATISLAVA, ŠÚV KOŠICE), ELEKTRÁREŇ TATRANSKEJ GALÉRIE V POPRADE, 2000.

5 VERONIKA SELINGEROVÁ, SÚBOR NÁDOB ZÁPADOVÝCHOD. MAGISTERSKÁ PRÁCA BOLA OBHÁJENÁ V ROKU 2007.

6 PODNETNÝM VÝSTUPOM O PRÁCI KATEDRY BOLA VÝSTAVA ABSOLVENTOV ATELIÉRU KERAMIKY VŠUP POD NÁZVOM VIAC AKO HLINA V MÚZEU MINCI A MEDAILL NBS V KREMNICI V ROKU 2007. PRI TEJTO PRÍLEŽITOSTI SA KONALA NA TÚTO TÉMU PREDNÁŠKA A WORKSHOP.

7 MILOŠ NEMEC PRACUJE AKO DIZAJNÉR VÝVOJA FIRMY RAKO V ČESKEJ REPUBLIKE, KTORÁ SA ZAOBERÁ VÝROBOU OBKLADOV A DLAŽIEB. V JEHO DIZAJNE JE ČITATEĽNÁ JEDNODUCHOSŤ A VTIP SPOJENÉ S FUNKCIOU. PRACUJE S PORCELÁNOM, SADRŮU, PLASTMI, DREVOM ALEBO KOVMI. V POSLEDNOM OBDOBÍ VYVÍJA NOVÚ KOLEKCIU AUTORSKEHO PORCELÁNU A PROFIL VLASTNEJ ZNAČKY.

Bety K. Majerníková
Text: Mária Nepšinská
Foto: Šymon Kliman a Mária Nepšinská

Bety K. Majerníková bola jednou z najtalentovanejších osobností súčasného slovenského šperku. Dokázala neustále prekvapovať, priam šokovať, vždy hľadala nové možnosti ako komentovať spoločnosť a vôbec svet s jeho vlastným poznaním a prežívaním. V médiu šperku sa vyjadrovala veľmi nekonformnými výtvarnými prostriedkami, materiálmi, technikami a jej diela v sebe nesú veľkú výpovednú hodnotu. Okrem autorskej tvorby sa však Bety výrazne angažovala aj v aktivitách zviditeľňujúcich slovenskú šperkársku komunitu.

S Bety sme sa zoznámili ešte na kremnickej šupke, ale skutočné priateľstvo a naša profesionálna spolupráca sa formovala až v ateliéri S+M+L_XL Kov a šperk na VŠVU v Bratislave, kde sme obe neskôr študovali. V roku 2006 sa v rámci svojho doktorandského štúdia Bety zúčastnila na programe Artist in residence v Jacom Bengal Villa v nemeckom Idar-Obersteine a v roku 2007 získala vôbec prvý európsky doktorandský titul v odbore šperk. Dizertačnú prácu prezentovala v Slovenskej národnej galérii a v rámci nej sa uskutočnila akcia s názvom Let's shoot yourself with jewellery, na ktorej sa návštevníci mohli fotiť so šperkom podľa vlastného výberu. Išlo o pokus prezentovať šperky spôsobom príťažlivým pre publikum, ktoré spravidla výstavy súčasného šperku nevyhľadáva.

Už v dizertačnej práci sa zamerala na výskum aktuálnych fenoménov – lokálne verzus globálne, keď sa zaoberala pôvodnosťou umeleckého diela v globálnej spoločnosti. Tento témy sa čiastočne dotýkal aj projekt Underground for Housewives, ktorý kontinuálne prebiehal zhruba od roku 2002. Bety v ňom kooperovala so šperkárkou Steffanie Klemповou z Nemecka, pričom obe autorky pracovali na spoločných dielach a ironicky ich prezentovali ako diela vznikajúce „v domácnosti“, čím komentovali neustále kategorizovanie výtvarných disciplín na vyššie a nižšie. Projekt bol v roku 2007 prezentovaný v galérii Dizajn Štúdio Úľuv Bratislava.

Profesionálna kariéra Bety Majerníkovovej bola previazaná s ateliérom S+M+L_XL Kov a šperk na VŠVU, kde od roku 2007 pôsobila ako asistentka. Takto si na ňu spomína vedúci ateliéru prof. Karol Weisslechner: „V rámci príprav na výstavu Tekutý čas 20 rokov ateliéru S+M+L_XL Kov

a šperk na VŠVU, prezerám množstvo fotografií. V súčasnosti, keď pocit nesmiernej straty sa zahniezdil hlboko v mysli, je všade, vždy prítomná s úsmevom na tvári, sršiaci energiou, s radosťou v pohľadoch Bety... taká bola, aj keď som počas jej štúdia a rokov spolupráce vedel o nejednej neľahkej chvíli, zostávala vždy pozitívne nastavená voči životu a tvorbe, ktorou žila, či to bolo umenie vizuálne alebo hudba, či teória. Počas rokov, keď som mal možnosť sprevádzať ju na ceste štúdia, neskôr počas doktorandského štúdia, ktoré absolvovala ako jedna z prvých autoriek vo sfére umeleckého šperku nielen na Slovensku, ale aj v Európe. Bolo to obdobie vzájomného otvárania dverí vo sfére vedomostí a tvorivých prístupov, energií. Bol to vzťah reciprocitu a vzájomného obohacovania, ťažko sa dá sprostredkovať, čo sme stratili tragickou nehodou. Jednoducho neviem slovami vyjadriť pocity... možno text piesne, ktorú Bety spievala a mám pocit, že aj napísala:

Po zotmení

Všetko sa zmení

Po zotmení

Ticho sa smejem

A niekedy nájdem krásu tam

Kde vôbec nie je

Niekedy nájdem krásu tam

Kde nie je

Kde vôbec nie je

Všetko sa zmení po zotmení

Ticho ma ruší

A niekedy nájdem krásu tam

Kde ju netuším

Niekedy nájdem krásu tam

Kde nie je

Kde vôbec nie je

Verím, že našla tú svoju krásu.“

Šperky Bety Majerníkovovej odzrkadľujú rozmanitosť a pestrosť v kreatívnom narábaní s materiálmi aj témami. Odkrývajú vzťahy medzi autorom, objektom, posolstvom, nositeľom a divákom, a tieto vzťahy sa odohrávajú v rovine reálneho fyzického kontaktu. Výber materiálového média – prevažne plast, perspex, linoleum, perly, korále, fotografie i text – je subjektívny, založený na vizuálnom a haptickom aspekte a vnímaní samostatného materiálu. Cez šperk Bety šperkovala realitu podávanú z pohľadu jej osobného prežívania. Od odosobnených drobných hračiek Small Personal Gadgets inšpirovaných spotrebnou elektronikou, cez osobné záznamy intimných odkazov leptaných do kovu a extatických ženských tvárí v sérii Bubbles až po súbor šperkov WRAF z čierneho perspexu pripomínajúcich zbrane,

BETV
L

BETY K. MAJERNÍKOVÁ:
Z KOLEKCIE TV, 2005–2008.

BETY K. MAJERNÍKOVÁ:
NÁHRDELNÍK Z KOLEKCIE
BUBBLES, 2007.

BETY K. MAJERNÍKOVÁ:
BROŠNA PERSONAL TV'S,
STRIEBRO, FÓLIA, PLEXI,
HEMATIT 2006.

s ktorou vyhrala cenu za najlepšiu šperkársku kolekciu na pražskom veľtrhu Designblok 2008. Tieto šperky sú určené pre armádu žien, ktoré sa snažia splniť celkom nereálne kritériá spoločnosti týkajúce sa vzhľadu. Bety v ňom kritizuje systém, ktorý je týmto spôsobom nastavený, no súčasne i ženy, ktoré sú ochotné podstupovať skrášlovacie tortúry. Symbolické aspekty pôsobia prostredníctvom šperku a sú videné skrze sociálny kontext.

V roku 2009 som ako kurátorka spolupracovala na spoločnom projekte Bety Majerníkovej a Kristýny Španihelovej Zbrane a kosti. Táto kooperácia vznikala počas Medzinárodného sympózia umeleckého šperku v Kremnici, kde obe autorky pracovali na rodiacich sa kolekciách WRAF a Anima. Diela boli prezentované v Galérii Langův dům, (Frýdek-Místek) a v galérii Satelit (Bratislava). Výstavy dokumentuje pôvabný menší katalóg graficky spracovaný na základe čierneho vizuálneho kontrastu šperkov.

V Kremnici v roku 2011 Bety začala rozvíjať aj nasledujúcu tému – kolekciu Gardens of Earth (Pozemské záhrady), ktorej dominujú motívy lalí a kozičiek v rôznych variáciách a vrstvách, komponovaných s cieľom dosiahnuť ilúziu animácie. Vznikajú vrstvením aj úpravami a kontrastmi použitých materiálov, prevažne linorytu či rôznych plastov dekorovaných potlačou, rytím a škrabaním, pridávaním slovných odkazov. Ako na Betynej webovej stránke výstižne opisuje Lubica Hustá: „Lalia ako symbol čistoty, nevinnosti (či dobre maskovaný kvet zla...), nežné malé kozičky, ktoré si na nej rady pochutia... Na prvý pohľad romantizujúce mikropříbehy sa pri otvorenejšom vnímaní menia na štiplavejšie odkazy na život okolo.“

Bety mala veľký vplyv na tvár súčasného šperku a takisto na jeho prezentovanie v domacom i európskom kontexte. Vďaka mnohým kontaktom s európskymi šperkármi, galeristami a kurátormi sme slovenský šperk postupne posúvali do svetových súvislostí. V roku 2010 sme v spolupráci s mníchovským šperkárom Gisbetom Stachom realizovali medzinárodnú výstavu Dormitory Bauleitung Laboratorio (Mníchov), na ktorej sa prezentovalo aj viacero slovenských šperkárov a o rok neskôr sme v rámci svetovej prehliadky umeleckého šperku Schmuck 2011 HWK v Mníchove predstavili náš projekt Schmuck Wander. Obe výstavy reagovali na súčasný trend prezentovania výtvarného umenia v alternatívnych priestoroch. Spoločne sme pripravili aj niekoľko kolektívnych výstav v Bratislave:

Česko/Slovensko (Design Match) v Českom centre (2008), Golden Folder (2008), Schmuck Wander (2009) v Galérii Medium. V roku 2009 sme k 60. výročiu založenia VŠVU v rámci výstavy Up to date (Galéria Medium, Bratislava) pripravili akciu Red Carpet – fotografovanie návštevníkov výstavy ako celebrit na červenom koberci, samozrejme vyzdobených šperkami.

Bety K. Majerníková s Marianom Hornyákom v rokoch 2007–2008 prevádzkovali aj jedinú galériu súčasného autorského šperku v Bratislave. Galéria Nuée sídlila na Beblavého ulici, ktorú si svojpomocne zrekonštruovali a bola príjemným miestom stretnutí „medzi šperkami“. Galéria bola otvorená výstavou s príznačným názvom Sny sa plnia. Okrem predaja šperkov od slovenských autorov (a študentov ateliéru S+M+L_XL Kov a šperk) galéria pravidelne poriadala individuálne výstavy domácich aj zahraničných výtvarníkov. Ako hovorí Marian Hornyák: „Na jeseň v roku 2007 sme si splnili s Bety K. Majerníkovou jeden z najväčších snov – otvorili sme Nuée – galériu autorského šperku. Názov z francúzštiny vo voľnom preklade znamená oblak dymu či zhluk, čím sme chceli podčiarknuť našu komunitu a dať o nej vedieť. Počas dvoch rokov sme prezentovali viac ako 25 slovenských a českých autorov. Spustili sme projekt osvetu, ponúkli sme verejnosti nový pohľad na šperk a jeho prezentáciu v čarovnom priestore s veľmi silnou energiou. Je pre mňa najväčšou profesionálnou skúsenosťou, o to viac, že bola zdieľaná s pre mňa najinvenčnejšou umeleckou osobnosťou mojej generácie. Legenda Nuée žije dodnes. Vďaka Bety.“

Spolu s Bety sme zorganizovali aj ostatné dva ročníky medzinárodnej konferencie Šperk Stret (2008/2010). Cieľom konferencie sú reflexie aktuálneho diania v oblasti šperku, spolupráca s európskou šperkárskou scénou a budovanie kontaktov s európskymi vzdelávacími inštitúciami. História Šperk Stretov začala už v roku 2004, prvú konferenciu inicioval Karol Weisslechner. O dva roky sa akcia úspešne zopakovala. V roku 2008 a 2010, keď bol Karol rektorom a na záležitosti okolo ateliéru nemal veľa času, sme sa s Bety podujali posunúť projekt do novej roviny. Podarilo sa nám získať podporu z MK SR, Goetheho inštitútu v Bratislave, Českého centra, aj Holandskej ambasády a v rokoch 2008 a 2010 sa v dvojdnových prednáškových blokoch prezentovalo viacero významných zahraničných aj domácich lektorov. V roku 2008 sa súčasťou programu stalo aj medzinárodné Travelling symposium, ktoré každý rok pripravuje iné európske mesto. Výsledky sympózia aj zbierka z predošlých

TRAVELING
SYMPOSIUM
BRATISLAVA,
2008.

SCHMUCK
WANDER WIEN, 2010

ročníkov boli vystavené v dnes už neexistujúcom priestore Českého centra v Bratislave. Ku konferencii sme vydali aj zborník prezentovaných odborných textov s dokumentáciou sprievodných výstav. Tento rok (11.-12. októbra) organizujeme už 5. ročník prednáškového cyklu s medzinárodnou účasťou profesionálnych výtvarníkov a teoretikov z oblasti šperku.

Ďalší spoločný projekt – Schmuck Wander sa rodil za kaviarenským stolíkom Café Verne, kde sme si zriadili vysunuté pracovisko a dávali konkrétnu podobu našim nápadom. Jeho ideou bolo rozširovať tvorivú spoluprácu medzi umeleckými šperkármi. Kľúčovým cieľom bolo nadviazanie nových kontaktov, posilnenie komunikácie a predovšetkým vytvorenie spoločných autorských diel umelcov narábajúcich s médiami šperku. Myšlienka zorganizovať projekt cestujúcich šperkov sa zrodila v roku 2009. Vyzvali sme slovenských a českých šperkárov a každý zo zúčastnených autorov mal voľnú ruku vo výbere ďalšieho výtvarníka. Jednotlivé šperky nakoniec prešli rukami niekoľkých umelcov a precestovali viacero nielen európskych zemí. Výsledky dvoch ročníkov projektu dokumentujú dva katalógy „Schmuck Wander Passport“ v ktorých sú okrem finálnych šperkov aj ukážky kresieb, textových a fotografických záznamov, či assembláží jednotlivých autorov. Na katalógoch sme spolupracovali s grafickou dizajnérkou Luciou Pelikantovou, keďže s Bety zdieľali pracovný ateliér. Medzinárodná výstava Schmuck Wander bola prezentovaná v Galérii Medium v Bratislave (2009), v galérii Stoss im Himmel vo Viedni (2010), 3 stations v Mníchove (2011) a v Slovenskom inštitúte v Berlíne (2011/2012).

GALÉRIA NUÉE,
BRATISLAVA, 2008.

JEDNÝM ZO SNOV BETY K. MAJERNÍKOVEJ BOLA AJ VÝSTAVA V OPUSTENÝCH ALE PODMANIVÝCH PRIESTOROCH STARÝCH MESTSKÝCH KÚPELOV GRÖSSLING V BRATISLAVE. Z INICIATÍVY VIACERÝCH DIZAJNÉROV SA JEJ SEN STAL SKUTOČNOSŤOU. VÝSTAVU POZEMSKÉ ZÁHRADY MÔŽEME V KÚPELOCH GRÖSSLING NA VAJANSKÉHO NÁBŘEŽÍ 11 VIDIEŤ DO 25. 10. 2012.

ZASTÚPENIE V ZBIERKACH:
SLOVENSKÁ NÁRODNÁ GALÉRIA
(SNG) BRATISLAVA (SK); AURA
SLOVENSKO, BRATISLAVA (SK);
ÚLUV SLOVENSKO, BRATISLAVA
(SK); TURNOV MUSEUM ČESKÉHO
RÁJE, TURNOV (CZ); POPRADSKÁ
GALÉRIA, POPRAD (SK); MUSEU
D'ART MODERN, TARRAGONA
(SP); GALERIA SZTUKI W
LEGNICY, LEGNICA (POL); HEJRAL
COLLECTIONS, SMRŽOVKA (CZ); AIR
STÄDTISCHE SAMMLUNG IDAR-
OBERSTEIN, IDAR OBERSTEIN (D);
ATELIÉR EM (SK); VILLE DE CAGNES,
CANGES SUR MER (F); SÚKROMNÉ
ZBIERKY (D)(CZ)(SK)(UK)

BETY MAJERNÍKOVÁ:
Z KOLEKCE WRAP,
2008-2009.

**Okno – slovenský art dizajn
na festivale Křehký Mikulov**
Text: Viera Kleinová
Foto: Jana Hojstříčová

Už po druhýkrát sa v priestoroch juhomoravského barokového zámku Mikulov uskutočnila akcia s ambíciou zhromaždiť zaujímavé projekty stredoeurópskeho art dizajnu. Začiatkom leta sa tu v spolupráci pražskej galérie Křehký a Regionálneho múzea v Mikulove konal 2. ročník festivalu Křehký Mikulov. V rámci neho sa tu až do augusta konali výstavy súčasného dizajnu spojené so zberateľským preview. Do vybranej spoločnosti známych zahraničných galérií, ako napr. holandskej Judy Straten Gallery, nemeckej Helmrinderknecht Gallery či belgickej Sofie Lachaert Gallery sa dostala aj nedávno založená slovenská galéria Art Design Project, ktorá na festival priniesla nové diela renomovaného sklárskeho dizajnéra Patrika Illa. Projekt Okno predstavil dve kolekcie tohto dizajnéra – sériu váz Nádeje a možnosti a kolekciu váz kombinujúcich sklo s betónom pod názvom bet-OM.

História kolekcie Nádeje a možnosti siaha do roku 2001, keď Patrik Illo prišiel s nápadom dať obyčajnému zaváraninovému poháru tak trochu ironický „punc“ výnimočnosti a luxusu. Vtedy to boli klasické „zaváračky“ dekorované krištáľovým výbrusom s príznačným názvom Český sen. Kolekcia Nádeje a možnosti z roku 2012 na ňu nadväzuje, ide o akúsi „slovenskú verziu“. Zaváraninový pohár je tentoraz zdobený leptaným zláteným dekórom – tradičným a v sklárňach Rona, a. s., Lednické Rovne doteraz využívaným spôsobom dekorácie. Viac ako storočný dekór pôvodne slúžil pre luxusné sklo, dnes je súčasťou lacnej strojovej výroby. Interpretácia Patrika Illa tak mieri nielen na záľubu nás v pseudoluxuse, ale je aj sarkastickým stelesnením chápania možnosti postsocialistických

krajín v optike tzv. kultúrneho západu, ktoré sú často v kontraste k nádejám a snom týchto krajín o lepšej a humánnejšej budúcnosti.

Projekt autorskej limitovanej edície bet-OM vznikol v spolupráci s Holcim Slovensko, a. s., ako nová možnosť podpory slovenskej dizajnerskej tvorby. V kooperácii s Art Design Project tak vznikla séria objektov založených na prepojení skla s betónom. Pre Patrika Illa to bolo prvé stretnutie s týmto materiálom, experimentálny charakter tohto spojenia ho však zaujal, je to napokon jedna z charakteristík jeho tvorivej stratégie. Sériu funkčných objektov navrhol ako prienik dvoch geometrických telies – valcov. Betón a sklo tak dostal do vzájomného bezprostredného kontaktu – drsnosť, uzavretosť, telesnosť betónu podporuje (nielen symbolicky) a dopĺňa transparentnosť, hladkosť, otvorenosť, duchovnosť skla. Kolekcia váz so silnou vizuálnou atmosférou zároveň svojim stvárnením odkazuje na výtvarnú i architektonickú modernu.

V Mikulove bolo v rámci festivalu možné vidieť okrem iného aj retrospektívnu výstavu Vratislava Šotolu – jedného z navýznamnejších českých sklárov, novinky z porcelánového štúdia Daniela Piršča alebo nové limitované edície z produkcie Galérie Křehký od dizajnérov, ako Tomáš Král, Tomáš Gabzdil Libertiny, Maxim Velčovský, Michaela Tomišková, Klára Šumová či nositeľov českých ocenení Czech Grand Design roku 2011 Zdenka Vacka a Daniela Poštu.

Denamit Design Days (DDD)
Rozhovor so Simonou Janišovou
Text: Zuzana Šidliková
Foto: archív DDD, B. Lengyel

Projekt Denamit Design Days (DDD) sa usku-
točnil tento rok po druhý raz, od mája do júna
bolo možné navštíviť niekoľko výstav, prednášok
a prezentácií. Čo bolo základnou výzvou pre orga-
nizátorov rozbehnúť takéto dizajnérske poduja-
tie? Tento rok prebiehalo pod heslom Dizajn pre
spoločnosť, spoločnosť pre dizajn. Prečo by mal
byť dizajn pre spoločnosť dôležitý?

Podnet na vznik DDD je súčasne aj dôvodom fun-
govania skupiny Denamit – propagácia a popula-
rizácia slovenského dizajnu a vytváranie lepších
podmienok na jeho fungovanie. Na Slovensku je
veľa autorov a dizajnérov, ktorí tvoria zaujímavé
a kvalitné produkty. Ako samostatní tvorcovia
však oslovia len určitú, často tú istú skupinu di-
vákov. My tvrdíme, že je dobré sa spájať, prepájať
rôzne odbory a robiť veci spoločne. Snažíme sa
tiež priblížiť dizajn ľuďom, ktorí o ňom nevedia
veľa. Aj preto sa tento rok niesol v znamení otáz-
ky prepojenia dizajnu so spoločnosťou. Význam
dizajnu bežný človek možno nevidí, no dizajn je
práve médium, ktoré vnáša do spoločnosti pokrok
a domáca produkcia znamená nové pracovné prí-
ležitosti. Preto si myslíme, že je dôležité podporo-
vať mladých slovenských dizajnérov.

Na ktoré z podujatí by ste chceli upozorniť, čo
s odstupom času bolo pre vás zaujímavé, poučné
či prekvapivé? Aké boli reakcie verejnosti?

Kým prvý ročník DDD mal najsilnejšiu odozvu
na prednášky, tento rok to boli práve výstavy,
ktoré najviac zaujali. Súvisí to práve s problema-
tikou, ktorú sme si dali za cieľ. Minulý rok nebol
problém zohnať prednášajúcich, pretože sme

oslovovali samotných autorov, ktorých, ako sme
už spomínali, máme na Slovensku veľa. Tento rok
sme však chceli poňať prednášky odborne – z po-
hľadu teoretikov umenia. A to je už na Slovensku
problém. Nie je veľa teoretikov, ktorí by sa špe-
cializovali na dizajn, niektoré odbory nemajú vy-
budovanú žiadnu kritiku. Výstavy a aj prednášky
mali poukázať na absenciu teoretikov. Naším
sklamaním bola účasť na prednáškach a disku-
sii, čakali sme vysoký záujem, keďže nami daná
téma Dizajn a inštitúcie doslova visí vo vzduchu.
Pozvali sme do diskusie vedúcich predstaviteľov
inštitúcií, ako ÚLUV, SCD, SVÚ, VŠVU a diváci mali
možnosť priamo sa pýtať a reagovať na situáciu,
či dozvedieť sa konkrétne informácie. Niekoľko
dôležitých diskutujúcich odmietlo účasť a došlo
aj žalostne málo divákov, aj napriek tomu, že keď
sa téma štátnych inštitúcií rieši, všetci do toho
majú čo povedať, a keď majú možnosť s kompe-
tentnými diskutovať priamo, nie je tu odrazu
nik... Z výstav by sme vypichli jednu z našich
najsilnejších – Dizajn vs Fotografie, ktorá otvárala
problém ďalšej veľkej diery na poli slovenského
dizajnu – kvalitnej produktovej fotografie.

Aké sú momentálne plány združenia Denamit
(dizajnérske či organizátorské)?

Zdalo by sa, že Denamit v lete prázdninuje, no
my pracujeme na vlastných projektoch tak, ako
po celý rok a plánujeme stále nové akcie – či už
v malej mierke, alebo aj väčšie podujatia, ktoré by
mali mať dlhodobý a medzinárodný formát. V bu-
dúcom roku chceme expandovať do zahraničia
a pracujeme aj na vytvorení vlastného predajné-
ho miesta, kde by naši zákazníci mohli ochutná-
vať to najlepšie zo slovenského a českého trhu!

DRUHÝ DEŇ KONFERENCIE,
DISKUSIA NA TÉMU „DIZAJN
A INŠTITÚCIE“.

MÁRIA NEPŠINSKÁ O AUTOR-
SKOM ŠPERKU, GALÉRIA ART
DESIGN PROJECT.

KONFRONTÁCIA/KONFRONTACE:
VÝSTAVA ATELIEROV KERAMIKY
VŠVU BRATISLAVA A UJEP ÚSTÍ
NAD LABEM, GALÉRIA ART
DESIGN PROJECT.

SÚČASŤOU
PODUJATIA
BOLA I MÓDNA
PREHLIADKA
V KC DUNAJ
ZNAČKY PUOJD
POD NÁZVOM
KRAVA.

Fenomén Gemer '11
hlina – hlína – glína
Text: Veronika Selingerová
Foto: archív autorka

Na konci minulého leta sa konal už druhý ročník projektu Fenomén Gemer – mladé keramické sympóziu. Jeho organizátori poskytujú príležitosť zúčastniť sa na projekte mladým výtvarníkom vo veku od 18 do 35 rokov. Súčasne je vždy ako hosť prizývaný jeden výtvarník – aktívny profesionál.

V ložisku na ťažbu hliny v gemersko-malohontskej oblasti vznikajú počas dvoch týždňov výtvarné zásahy do krajiny, ktoré sú reakciou na históriu, tradičnú miestnu keramiku, krajinu a éter Gemera. Napriek tomu, že toto sympóziu je založené na keramickej tradícii, nie je úplne bežnou keramickou akciou. Vzniknuté práce sa nevypaľujú a po dokončení nepresúvajú na výstavu, ale zostávajú na mieste vzniku až po svoj vlastný zánik.

Výtvarníci na minulom ročníku spoločne pracovali v ložisku Breznička. Rozľahlosť, ako aj tvarová a farebná rôznorodosť ložiska poskytovali nespočetné množstvo inšpirácií. Všetko, čo ložisko ponúka, je zužitkované pre výtvarný zámer. Horúčavou rozpraskaná zem, vodné plochy akoby bez života, ale pritom plné drobných živočíchov, ílová hmota so širokou škálou farieb... Potenciál jednotlivých zákutí bol využitý. Vznikli tu veľkoplošné maľby zvyrazňujúce zásahy

lyžicou bagra do pôdy (hosť sympózia – Vladimír Oravec), na brehu vodnej plochy „sa uhniedzil a zniesol vajce obrovský vták“ (Anna Podolinská, Slovensko), monumentálna trávnatá plastika sa týčila nad vyprahnutou krajinou ložiska (Zuzana Svatíková, Slovensko), útulná preliačina sa stala nakrátko „pokojnou knižnicou“ (Jana Gutteková, Česká republika) a do rozpraskaného brehu sa „maľovalo“ nájdeným odpadom (Karina Marusińska, Poľsko). Na minuloročnom sympóziu vzniklo aj niekoľko videí, ktoré realizovala Karina Marusińska ako vizuálne postrehy mapujúce prostredie. Poslanie sympózia bolo naplnené: tvorivá činnosť, história a impresia prostredia je spojená s rozhovormi o umení a vlastnej tvorbe účastníkov pri spoločných večerach. Vytváranie jednotlivých diel a proces ich zániku sú zdokumentované na veľkoplošných fotografiách, ktoré sú spolu s videami vystavovanými výstupmi sympózia.

Obidva ročníky sympózia, Fenomén Gemer '09 a Fenomén Gemer '11, boli organizované pod záštitou Vysokej školy výtvarných umení, s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR. Organizačný tím úzko spolupracuje s Občianskym združením kRaj, Ipelskými tehelňami, a. s., a tiež s Gemersko-malohontským múzeom a Turistickým informačným centrom v Rimavskej Sobote. Po výstavnej prezentácii v Bratislave, ktorá sa uskutočnila na jar 2012 v priestoroch Umeleckej besedy slovenskej, pripravujú organizátori na jeseň putovnú výstavu v krajinách V4. Výstavu tak bude možné vidieť v Olomouci, Vroclave a v Pécsi.

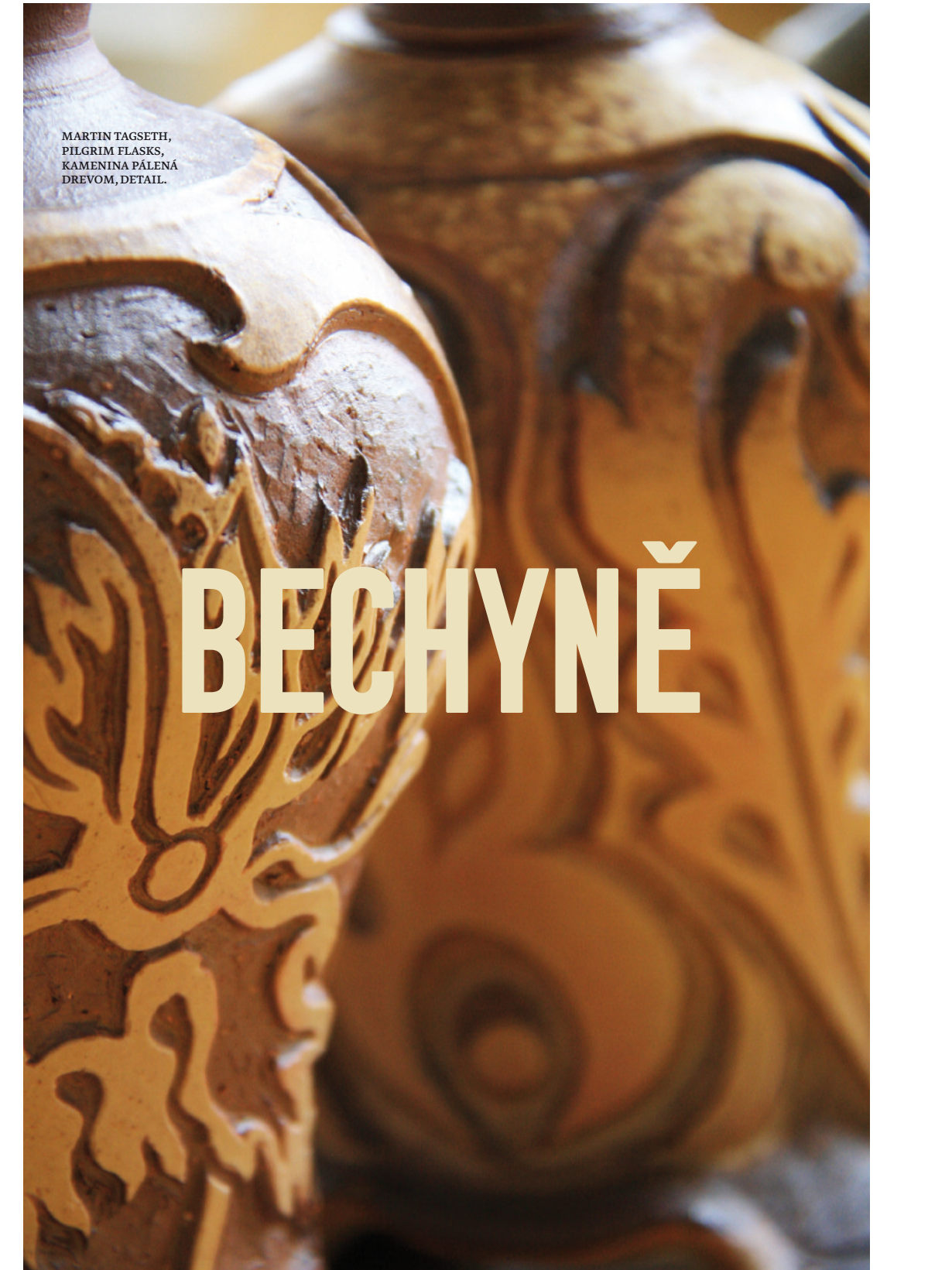
VLADIMÍR
ORAVEC.

ANNA
PODOLINSKÁ.

ZUZANA
SVATÍKOVÁ.

MARTIN TAGSETH,
PILGRIM FLASKS,
KAMENINA PÁLENÁ
DŘEVOM, DETAIL.

BECHYNĚ

**25. ročník Medzinárodného
sympózia keramiky v Bechyni**
Text: Dita Hálová
Foto: archív sympózia

Tohtoročné leto sa opäť konalo Medzinárodné sympóziu keramiky v Bechyni, najdlhšie kontinuálne prebiehajúce keramické sympóziu na európskom kontinente. Od jeho založenia v roku 1966, inšpirovanom skúsenosťou českých keramických umelcov Lubora Těhníka a Václava Šeráka zo sympózia v rakúskom Gmundene, ním až do súčasnosti prešlo už 369 účastníkov (niektorí opakovane). Počet zúčastnených v mnohých ročníkoch dosahoval dvadsiatku. Pri zrode bechynského sympózia stál organizačný výbor tvorený skupinou nadšených keramikov, z nich sochári Pravoslav Rada, Bohumil Dobiáš ml. a Václav Šerák boli nositeľmi tradície sympózií po niekoľko desaťročí. V prvých dvadsiatich rokoch sa menila periodicitu konania akcie a následne tiež miesta konania sympózia. To sa totiž realizovalo nielen v Bechyni, ale i v Karlových Varoch, Uherskom Hradišti, Kunštáte na Morave, Kostelci nad Černými Lesy, Daloviciach a Lounoch. Zmeny miesta realizácií umožňovali prácu s rôznymi keramickými hmotami vrátane porcelánu a premeny tematického zamerania akcie. Najprv sa pre sympóziu používal názov Intersympozia. Od začiatku bolo spojené s logom antického stĺpa tvoreného meandrom od grafika Josefa Flejšara. Logo, po prvý raz použité na slávnej Medzinárodnej výstave súčasnej keramiky v Prahe konanej v roku 1962, prebrali po Bechyni i iné sympózia v zahraničí.

MONIKA HINTERBERGER,
KRÁČAJÚCI, KAMENINA,
GLAZOVANÉ, DETAIL.

Po počiatčnom nadšení doľahlo na sympóziu v 90. rokoch z organizačnej a finančnej stránky zložité obdobie. To sa však podarilo preklenúť vďaka podpore Strednej priemyselnej školy keramickej (dnes Strednej umeleckopriemyselnej školy Bechyně), Umeleckopriemyselného múzea v Prahe, Alšovej Juhočeskej galérie v Hlubokej nad Vltavou a bechynského podniku JIKA. Po teoretickom sympóziu v roku 2000 sa podujatie stáva komornejšou, ale možno o to sústredenejšou akciou s účasťou mnohých kvalitných umelcov. Vo vedení sympózia zostáva Václav Šerák, ku ktorému sa v roku 2004 pripájajú mladí organizátori Jiří Hlušíčka a Petr Macek. Dôležitou zostáva spolupráca dvoch dôležitých múzejných inštitúcií: rozsiahla, ucelená a unikátna zbierka Medzinárodného múzea keramiky AJG Bechyně uchováva a prezentuje výsledky sympózií v celistvosti, UPM preberá kvalitné ukážky sympoziálnej tvorby. Súčasná sympózia nemajú na rozdiel od niektorých ročníkov v minulosti presne určené témy. Dvadsať piate sympóziu sprevádza napriek tomu téma figúry. Je pestrá vo výbere autorov. Pripomenutím okolností založenia bechynského sympózia a úzkych väzieb na sympóziu v Gmundene sa stáva účasť dvoch autoriek z Rakúska: Myriam Urtz napodobňuje vizuálne seba blízke ženské figúry v bežných, často humorových pozíciách. Minimum ich odevných súčastí ešte dokončuje pointu. V mnohých ohľadoch reaguje na situáciu a problémy prostredia, kde žije, v prihraničnej oblasti Českej Velenice – Gmünd. Monika Hinterberger tvorí ľudské kráčajúce figúry, stylizáciou očistené až k ich podstate. Ani týmto figúram nechýba humor i zamyslenie nad situáciami z bežného života. Autorka figúry systematicky, v jasných matematických poriadkoch vsadzuje do geometrických útvarov. Čech Miroslav Oliva sa dlhodobo vo voľnej tvorbe inšpiruje ranou fázou detskej kresby – hlavonožcami. Transformuje aj detské ilustrácie rozprávok a príbehov. Lineárnu kresbu prenáša do dynamickej trojdimenzionálnej formy. Zachováva zdanlivú ľahkosť náhodného vrátane haptickej naivnosti spracovania hliny. Pocit ľahkosti a nedokončenia plastík v sebe ukrýva autorove bohaté výtvarné a technologické skúsenosti. Ukrajinská umelkyňa Larysa Antonova tvorivým spôsobom nadväzuje na ľudovú keramiku. Tvary spojené s ukrajinskou národnou tradíciou prenáša do figuratívnych plastík a objektov, ktoré následne dekoruje motívmi inšpirovanými bežným životom. Po svojom interpretuje príbeh minulosti a súčasnosti svojej krajiny. Česká dizajnerka Markéta Nováková, pôsobiaca na Slovensku, známa predovšetkým porcelánom, zastupuje mladšiu generáciu i stále pretrvávajúcu väzbu českej a slovenskej keramickej scény. Vo voľných

kompozíciách na tému váza kombinuje rôzne druhy hĺín bez ďalších úprav povrchu a organické formy s geometrickými. Šárka Radová nadväzuje na osobnú rodinnú väzbu na založenie sympózia, a zároveň sa predstavuje špičkovou kvalitou figuratívnej tvorby. Jej postava mladej ženy s ľahko priliehajúcim odevom nám pripomína antické koré: v ich životnosti, modelácii objemu a súčasne neprítomnom výraze nedostupnosti. Realistické stvárnenie ženskej figúry tu dosahuje vrchol.

Nezanedbateľným aspektom tohtoročného stretnutia je aj znovuoživenie kontaktov s tým najlepším z tradičnej remeselnej výroby keramiky. S často bagatelizovanými a marginalizovanými základmi: s točením na kruhu a následným pálením drevom. Práve prístup ku klasickému „hrnčiarstvu“ zámorských umelcov Martina Tagsetha z Kanady a Markusa Urbanika z USA znova poukazuje na záujem zahraničných umelcov uplatniť tieto postupy vo vrcholnom stvárnení. V severoamerickom kontexte ide o silnú školu spojenú s cieľným experimentovaním a výskumom glazovania a riadených prírodných výpalov. Keramici používajú lokálne materiály a historické technológie. Príznačné pre ich prístup býva poučenie z japonskej historickej keramiky, hľadanie originálnych úprav povrchu, stavanie vlastných pecí, pálenie v anagame (tradičnej japonskej peci, v ktorej sa páli drevom) a následná inštalácia výsledkov pod vplyvom japonského interiéru alebo vybavenia prvých amerických osadníkov. Ich tvorbou sa prelína nachádzanie vlastných koreňov a miesta v globalizovanom svete. Na sympóziu tento prístup dáva vzniknúť konfrontácii s prácou Miroslava Olivu, na ktorého vynikajúce točené úžitkové súbory, kanvice, džbány nejde v českom kontexte zabudnúť. Je to jeden z aspektov zaujímavého tvorivého, pracovného, ale aj diskusného prostredia práve prebiehajúceho sympózia.

Tradičia sympózia pokračuje vo vysokej výtvarnej a technologickej kvalite. Dvadsať piate sympóziu je výnimočné nielen svojou jubilejnou číslou, ale predovšetkým skvelým osobným a tvorivým súzvukom. Prináša neoceniteľné zážitky, ktoré ako účastníci a organizátori môžeme len ťažko objektívne hodnotiť. O atmosfére sympózia budú naďalej lepšie hovoriť diela vzniknuté na prelome júla a augusta v Bechyni, prezentované na pracovných výstavách a následne aj v stálej expozícii Medzinárodného múzea keramiky. Nič by však nevzniklo bez organizačnej a finančnej podpory všetkých participujúcich organizácií a inštitúcií. Zvláštne poďakovanie patrí SUPŠ a firme Jíka, Laufen.

MARKÉTA
NOVÁKOVÁ:
VÁZA - OBJEKT,
KAMENINA
A JEMNÁ
KAMENINA.

JÍŘÍ NOVOT-
NÝ (RIADITEL
SUPŠ BECHYNĚ)
A JÍŘÍ HLUŠIČKA
(ORGANIZÁTOR
MEDZINÁRODNÉHO
KERAMICKÉHO
SYMPOZIA) NAKLA-
DAJÚ DO PECE DIE-
LO ŠÁRKY RADOVEJ.

MYRIAM
URTZ.

MARKUS URBANIK:
DŽBÁN S VRCHNÁKOM,
KAMENINA PÁLENÁ
DREVOM.

**Ako súčasný dizajn slovenské
ľudové povesti rozpráva**
Text: Katarína Trnovská
Foto: Peter Simoník, Boris Németh

Desať unikátnych objektov interpretuje prostredníctvom netradičného média – sklárskeho dizajnu – desať príbehov inšpirovaných slovenskými ľudovými povestami a rozprávkami. Ako kedysi truhlice s pokladmi ukrývali bohatstvo svojho pána, tak dnes týchto desať boxov uchováva nové dizajnérske klenoty.

Prvotný nápad, prezentovať domáci dizajn a slovenskú kultúrnu tradíciu ako diela, čo budú rozprávať príbeh a nadchnú diváka, sa sformoval v hlavách dizajnérov Petra Olaha a Larsa Kempera. Olah študoval dizajn na Fakulte architektúry Slovenskej technickej univerzity v Bratislave a neskôr tu s Kemperom pôsobili ako externí lektori v rámci projektu Škoda. Na vlastnej koži si zažili proces dizajnérskeho vzdelávania na Ústave dizajnu FA STU, pričom pred nimi stála tá istá výzva dostať študentov bližšie k praxi. V roku 2009 teda založili platformu Flowers for Slovakia, ktorá je určená študentom dizajnu a architektúry a súčasne aktivizuje vybraných výrobcov skla. Priamo tým chce podporiť nielen domáci kreatívny priemysel, ale predovšetkým ponúka mladým dizajnérom možnosť experimentovať s materiálom a tradičnými i súčasnými výrobnými technológiami, ktoré si na škole nemajú ako vyskúšať.

Prvým výstupom tohto dizajnérskeho laboratória je súbor dvanástich unikátnych sklárskych objektov s názvom Handle with Care. Samotnej realizácii predchádzal dvojfázový workshop, počas ktorého boli postupne vybraní desiatich dizajnéri, ktorých návrhy sa posunuli na vzorovanie do sklárne Ajeto v Lindave. Objekty, ktoré sú svojou formou na rozhraní úžitkového dizajnu a umeleckého skla, tvarovali miestni majstri prostredníctvom tradičnej technológie fúkaného skla a skla tvarovaného v drevených formách. Celý proces trval vyše roka, pričom dizajnéri mali možnosť korigovať technológov priamo vo výrobe. Vznikol dizajn, ktorý rozpráva príbeh inšpirovaný ľudovými povestami a rozprávkami. Prostredníctvom netradičného média sklárskeho dizajnu ožívajú načas zabudnutí hlavní hrdinovia. Pozorný divák sa nestratí a rýchlo rozlúšti o aký príbeh ide. Stačí si všimnúť poznávacie znamenia – široký klobúk (Ján Rehák, Janko Hraško), krvavo červenú šnúrovačku (Kristína Chudíková, Batory), balansujúce kalíšky, v ktorých by mohli

byť duše utopených (Zuzana Labudová, Vodník z Hrona), kačaciu nohu (Elena Bolceková, Zelené kačacie pleso), džbán s netypickými ušami (Peter Simoník, Išlo dievča po vodu) a ďalšie.

Ďalšou – verejnou fázou projektu – je výstava Handle with Care. Jej pilotná inštalácia bola zámerne realizovaná v negalerijnom priestore – výkladoch siete kaviarní Shtoor v Bratislave. Autori si totiž uvedomujú, že na to, aby sa vytvorila priaznivá pôda pre produkciu dizajnu, treba najskôr vytvoriť prostredie. Avšak v tomto prípade treba začať inde, väčšina slovenskej verejnosti totiž o slovenskom dizajne ani len netuší. I preto autori na začiatok zvolili zrozumiteľný jazyk ľudovej slovesnosti a sklo ako všeobecne vysoko hodnotený materiál s dlhou domácou tradíciou výroby. Výstava Handle with Care má byť však tiež akýmsi vývozným artiklom reprezentujúcim mladý slovenský dizajn na známych európskych festivaloch dizajnu. V septembri sa predstavil na bratislavskom Dizajnvíkende (19. – 23. 9. 2012) následne výstava cestovala do Prahy na dni dizajnu Designblok (1. – 7. 10. 2012). Handle with Care ďalej plánuje tour v roku 2013, v príprave sú Salone Internazionale del Mobile v Miláne, 100 % Design v Londýne, Ambiente vo Frankfurtu a ďalšie mestá.

VERNISÁŽ VÝSTAVY HANDLE WITH CARE, 21. 6. 2012, VÝKLADY SHTOOR: HOME MADE CAFE PANSKÁ ULICA V BRATISLAVE.

WWW.FLOWERSFORSLOVAKIA.SK

KURÁTORKA: KATARÍNA TRNOVSKÁ
PREZENTOVANÍ DIZAJNÉRI: ELENA BOLCEKOVÁ, ONDŘEJ ELFMARK, KRISTÍNA CHUDÍKOVÁ, ZUZANA LABUDOVÁ, MICHALA LIPKOVÁ, JAKUB POLLÁG, JÁN REHÁK, PETER SIMONÍK, MICHAL SLOBODA, LUDMILA ŽILKOVÁ.
ORGANIZÁTORI: FAKULTA ARCHITEKTÚRY SLOVENSKEJ TECHNICKÉJ UNIVERZITY V BRATISLAVE – POD ZÁŠTITOU DEKANKY FA STU LUBICE VÍTKOVEJ, JUST PLUG – IN, O. Z.

PETER SIMONÍK:
IŠLO DIEVČA PO VODU.

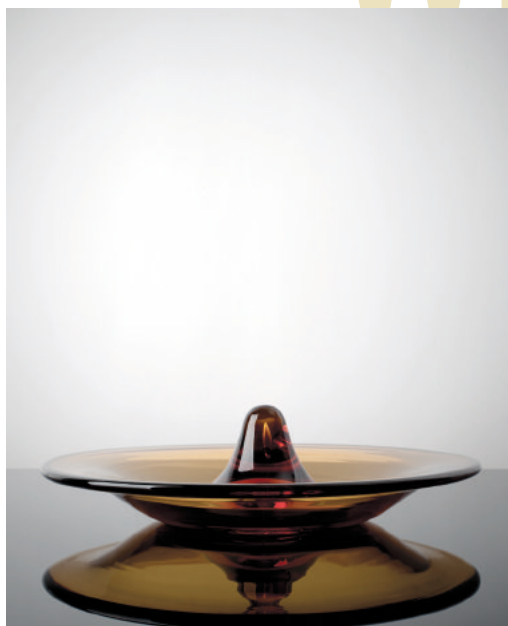
JAKUB POLLÁG:
BIELA PANI Z LEVOČE.

ELENA BOLCEKOVÁ:
KAČACIE PLESO.

MICHALA LIPKOVA:
ČIERNA PANI Z KEŽMARKU.

JÁN REHÁK:
JANKO HRAŠKO.

ZUZANA LABUDOVÁ:
VODNÁR NA HRONE.

Peter Olah a Lars Kemper:
Dizajnér je zároveň manažér
Text: Zuzana Šidliková
Foto: archív Peter Olah

Naposledy som s Petrom Olahom komunikovala zhruba pred dvoma rokmi (rozhovor bol uverejnený v Designum 1/2010). Za ten čas v jeho pracovnom portfóliu pribudlo mnoho nových projektov. Hoci jeho hlavnou pracovnou náplňou je dizajn automobilov pre Škoda Auto, v spolupráci s Larsom Kemperom sa programovo venujú i návrhom zo skla. Okrem nových produktov vyrobených v spolupráci s firmou Lasvit, možno poznáte z ich „dielne“ napríklad aj trofeje pre víťazov Tour de France v minulom a tomto roku, či trofeje majstrov sveta Formuly 1. V snahe prepojiť študentov s dizajnerskou praxou inicioval projekt Flowers for Slovakia (viac o projekte v texte Kataríny Trnovskej). Ako externý pedagóg je činný na Fakulte architektúry STU a tiež na univerzitách POLIMI – Politecnico a Scuola Politecnica di Design v Miláne.

Toto číslo je venované keramike a sklu. Čím novým sa v tejto oblasti práve zaoberáš? Spolu s Larsom Kemperom si pracoval na projektoch v sklárňach Květná, ako pokračuje vaša spolupráca?

Sklárne Květná sa po zmene majiteľa dizajnovému sklu už nevenujú, vyradili ho z produkcie. S Larsom sme teda boli nútení hľadať nové možnosti na výrobu našich projektov. Bolo to obdobie, keď sme si uvedomili, že máme veľké množstvo navrhovaných produktov. Na začiatku to bol skôr relax, protipól prísneho a exaktného priemyselného dizajnu, únik od striktných pracovných procesov. V sklárňach je proces výroby zážitkom. Tu vzniklo veľké množstvo dizajnov v rámci nášho voľného času. Teraz sme sa však rozhodli dať projektom konkrétny rámec. Aby si ich nemýlili ľudia s našimi hlavnými pracovnými aktivitami, dali sme našej značke názov Gasterbeiter. Tento nemecký termín pre pracujúcich imigrantov istým spôsobom vystihoval našu pozíciu, v Čechách sme takými gasterbeitermi. Dnes časť našej kolekcie vyrábame v Novom Bore, časť Harrachove a zvyšok v ďalších malých sklárňach po Českej republike. Voľba výrobcu vždy závisí od technológie, ktorú potrebujeme aplikovať a nových výrobcov neustále aktívne hľadáme. Taktiež sme sa rozhodli posunúť z roviny nápojového skla ďalej a začali uvažovať o tom, ako sklo aplikovať do architektúry. Na začiatku to boli svetidlá, dizajnové krištáľové lampy, v súčasnosti pracujeme na celom architektonickom systéme. Našou úlohou bolo nielen systém dobre

navrhnuť, ale napríklad aj to, aby sme výrobcu, prestížnu firmu Lasvit, známu najmä unikátnymi sklenenými inštaláciami vyrobenými iba v jednom kuse presvedčili o tom, že do svojho portfólia môže zaradiť aj takéto komplikované, sériovo vyrábané produkty. Pri spolupráci s firmami sa snažíme byť v pozícii vizionárov, ale nezriedka je dizajnér dokonca projektovým manažérom. Svojou vytrvalosťou v presviedčaní môže priviesť firmu na cestu, ktorá je úplne nová. Dostali sme tiež možnosť podieľať sa na takých prestížnych zákazkách, ako boli krištáľové trofeje pre víťazov Tour de France v minulom a tomto roku. Naše sklenené trofeje dostali aj majstri sveta Formula 1 Michael Schumacher a Sebastian Vettel, alebo na Veľkú noc pri dodávke piva do Vatikánu sme mali možnosť vytvoriť unikátny pohár pre pápeža Benedikta XVI.

Ako funguje vaša spolupráca s Larsom, čo vás k tejto spolupráci priviedlo, v čom máte rovnaký pohľad na dizajn, alebo naopak, máte pri tvorbe pravidiel, ktoré vás odlišujú?

My sa poznáme už osem rokov. Na veľa vecí máme podobný názor, sme precízni, organizovaní, máme radi systém, ktorý má štruktúru. Ale je tu i cítiť vplyv rôznych národností. U neho vyniká prísna nemecká organizovanosť. Umeleckí sklári sa neradi podriaďujú dodržiavaniu termínov, ale vďaka tejto jeho schopnosti sa nám darí veci lepšie dotiahnuť do finále. Tým, že sme študovali podobné zameranie a sme si názorovo blízki, vyznávame minimalistický dizajn, snažíme sa, aby bol kvalitný a hodnotný. Na druhej strane sa nebránime určitým parafrázam a vtipu, ale veľmi sa snažíme rozlišovať našu cieľovú skupinu. Máme skúsenosť s veľkými korporátnymi firmami, dokážeme cieľového zákazníka odhadnúť. Na začiatku navrhujeme samostatne, potom návrhy spolu konzultujeme, prerábame a selektujeme. Navzájom sa motivujeme a nadväzujeme na svoje nápady. Často sú diskusie veľmi tvrdé, vo výmene názorov si nič neodpustíme, ale pravdivá kritika nás posúva dopredu.

Pre firmu Lasvit ste navrhli krištáľové svetidlo „Hydrogene“, prezentované minulý rok na veľtrhu v Miláne. Čo je na ňom špecifické?

Ide o ručne brúsené optické sklo, ktoré má hrúbku 18 mm, výsledný efekt hĺbky vzniká jeho nasvietením LED diódami a odrazom v podloženej zrkadlovej ploche. Výroba je obmedzená i rozmerom, ktorý sú sklári schopní vybrúsiť. My sme ho navrhli v troch veľkostiach, najväčšie má 80 cm v priemere. Bolo predstavené v Miláne v roku 2011 a vynikajúce ohlasy nás nepriamo nasmerovali na to, vytvoriť na základe tohto princípu kom-

NÁPOJOVÁ SÚPRAVA X, 2008:
EXKLUZÍVNA NÁPOJOVÁ KOLEKCIA
POHÁROV NA MARTINI A ŠAMPANSKÉ
VZNIKÁ KOORDINOVANOU PRÁCOU
DVOCH SKLÁROV, KTORÍ FÚKAJÚ SKLO
V ROVNAKOM ČASE A EŠTE ZA HORÚCA
HO SPOJA. SÚČASŤOU SÚPRAVY JE
I CHLADIČ NA LAD.

POHÁRE MIRAGE, 2009: NÁVRAT K HISTORICKÉMU SKLU UKRYTÉMU VO VALCOVEJ FORME, ILUZÍVNÝ ÚČINOK SA PREJAVÍ VĎAKA ŠPECIÁLNEMU KOVOVÉMU POVRCHU, ČÍM SA VNÚTORNÝ POHÁR OBJAVUJE A STRÁCA V SÚVISLOSTI S OSVETLENÍM. POHÁRE SÚ URČENÉ NA ŠUMIVÉ NÁPOJE A KOKTEILY.

HYDROGENE
A 4ARCH CRYSTAL
BAR V LONDÝNE
NA OLYMPIJSKÝCH
HRÁCH. ROK
VZNIKU 2011-2012.

PNEUMATIKA, 2011:
PORCELÁNOVÁ
PNEUMATIKA
AKO KVETINÁČ.
PARAFRÁZA
PNEUMATÍK
Z TRAKTORA,
POUŽÍVANÝCH
NA DEDINE
NA SADENIE
KVETOV.

KLIMATIK

TROFEJE PRE
RACE OF THE
CHAMPIONS
2011 - V RUKÁCH
DRŽIA SEBASTIAN
VETTEL A MICHAEL
SCHUMACHER.

TROFEJ TOUR DE FRANCE 2012: Z JEDNÉHO KUSU KRIŠTÁLOVÉHO SKLA BOĽA REALIZOVANÁ V SKLÁRNI V NOVOM BORE. DIZAJN JE INŠPIROVANÝ DYNAMIKOU A ATMOSFÉROU SLÁVNÝCH PRETEKOV, KÝM MINULÝ ROK BOL NA POVRCH APLIKOVANÝ DEKÓR KOLESA PRETEKÁRSKEHO BICYKLA, TENTO ROK SA CENA STALA EŠTE VIAC OSLOVOU TRADIČNÉHO RUČNE BRÚSENÉHO ČESKÉHO KRIŠTÁLU.

pletný architektonický systém sklenených panelov, ktoré sa môžu využívať ako obklady stien, stropov, fasád. Sú vodotesné, prachuvzdorné, dajú sa použiť na mokré aplikácie a zároveň sú opatrené bezpečnostným sklom, teda využiteľné aj na podlahy. Tento systém je variabilný a umožňuje architektom pracovať s panelmi ako s obkladačkami. Led diódy sú programovateľné, čo umožňuje rôznu škálu RGB osvetlenia. Sklo môže mať rôzne dekory, čiže môže ponúknuť špecifický vzhľad plochy. Dnes bol tento systém pod názvom 4Arch ocenený investormi z Blízkeho a Stredného východu, Ruska, Ázie. Toto sú v súčasnosti krajiny, kde je veľký stavebný boom a financie. Prvýkrát sme ho však predstavili počas OH v Londýne v českom olympijskom dome, kde sme pripravili veľký krištáľový bar.

Ako by si charakterizoval kvalitný úžitkový predmet, či už zo skla, alebo keramiky? Zároveň je súčasťou dizajnérskeho procesu i otázka, komu sú objekty určené...

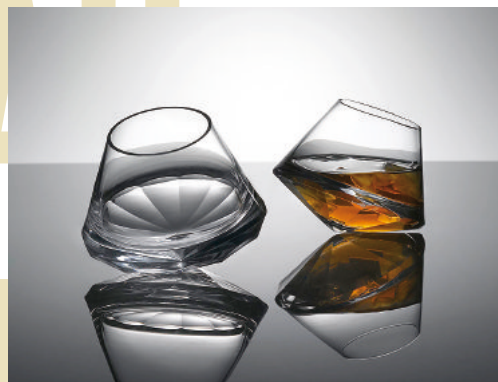
Záleží to od toho, pre akú cieľovú skupinu sa objekt vytvára. Jedna časť očakáva vysoko funkčný produkt. Iná časť klientov očakáva výnimočný dizajn a sú ochotní robiť kompromisy pri funkčnosti. Napríklad naša súprava Somelier, to sú poháre o 20 % väčšie než sme zvyknutí, aby provokovali. Ďalšie kolekcie sú zasa určené priamo pre hotel, kde je kritérium, že sklo sa má dať čistiť v umývačke. Iné predmety majú vzbudiť úsmev, uvoľnenie, ako napr. naša porcelánová pneumatika. Je skôr humorná, opak nášho funkčného skla. Keď tvoríme dizajn, potrebujeme vedieť, čo zákazník očakáva. Naše poháre, z ktorých denne pijem – Ball Glas, sú jednoduchý komplet. Alebo poháre ako kolekcia Diamant, X-glass, ktoré sú výnimočné, určené na špeciálne udalosti. Pri pohároch Mirage sa ponúka určitá ilúzia, ktorá pohár mení v závislosti od osvetlenia. Hoci práve toto nie je najideálnejší tvar z hľadiska funkčnosti.

Kde je možné vašu keramiku a sklo zakúpiť?

Naše kolekcie predávame najmä v galériách v Čechách (Kubista, DOX). Bol tiež záujem zo strany veľkých výrobcov, ktorí ho odkúpili do vlastných kolekcii (Leonardo, Lasvit). Časť skla sa predáva aj priamo do hotelov a reštaurácií na zákazku, prípadne si ho objednáajú firmy ako darček pre svojich zákazníkov.

NÁPOJOVÁ SÚPRAVA BALL, 2009:
FARBENÉ SKLO IDEÁLNE PRE
NEFORMÁLNE UDALOSTI NA PODÁVANIE
NÁPOJOV A KOKTAILOV S ĽADOM.

POHÁRE DIAMANT, 2010: IDEÁLNE NA WHISKY.
REZ Z OSMICH PLŔCH DIAMANTOVEJ HVIEZDY
DÁVA SKLU LESK, ZATIAĽ ČO HRU SVETLA
PODPORUJE NALIATY ALKOHOOL.

WWW.PETEROLAH.COM
WWW.LARSKEMPER.COM
WWW.GASTARBEITER.CZ

KEMPER

OLAH

Džu Box

Text: Mária Nepšinská

Foto: archív Džu Box

Džu Box je spoločná otvorená platforma mladých slovenských šperkárov, absolventov ateliéru šperku na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, ktorí svoje aktuálne kolekcie prezentujú verejnosti osobitými výstavnými formami. Šperky z Džu Boxu reflektujú individuálne témy a podnety, predstavujú progresívne tendencie súčasného slovenského šperku ako nositeľného výtvarného objektu, v štýle ready to wear.

Projekt Džu Box sa sformoval v roku 2011 z iniciatívy Kristíny Hrončekovej, ktorá oslovila kolegov šperkárov s ponukou vystavovať šperky formou predajnej expozície v galérii Čin Čin.

Ako vznikla idea kolektívnej výstavy šperkárov s dôrazom na predaj dizajnerských kúskov?

Kristína: Bolo to viac vecí dohromady, galeristka Dorota Vlachová má slabosť pre šperk a chcela nám dať priestor. Tiež sme chceli niečo spolu vytvoriť, stretávať sa. Počas štúdia je šperkársky život komunitný, pracuje sa v spoločnom ateliéri, to viacerým neskôr chýba. Džu Box je zameraný

na vystavovanie a predaj nositeľných kúskov, čo vyplýva z našej potreby šperky nielen vystavovať, ale aj predávať. Pokračujeme tak trochu v tom, čo v minulosti začala galéria Nuée. „Zoznamovať“ verejnosť so súčasným autorským šperkom. V lete sa uskutočnili pracovné stretnutia, na ktorých sa spoločne riešili inštalácia aj názov zoskupenia. Víťazne z viacerých návrhov vyšiel Džu Box (slangový výraz pre šperkovnicu) a od toho momentu sa používa pre výstavy pod spoločnou hlavičkou. Po úspešnej prezentácii v galérii Čin Čin, kde sme ako inštalčné prvky použili kartónové „boxy“ sa ďalšia akcia konala na bratislavskom Dizajnvíkende 2011 v Piszatoryho paláci, kde sa v relatívne skromnejšom priestore uplatnili ako prepájajúci článok menšie papierové škatuľky slúžiace ako podstavce, aj ako obalový materiál.

O tom, že ide o voľné zoskupenie šperkárov, svedčí ďalšia z výstav Džu Box II v galérii Čin Čin, keďže zloženie vystavujúcich autorov sa čiastočne obmenilo. Inštaláciu s využitím rôznorodých rámov obrazov pripravili Lucia Gašparovičová a Andrea Ďurianová a výstava bola vzápätí prenosená aj do galerijných priestorov Slovenského inštitútu vo Viedni.

DŽU BOX,
STRIEBORNÁ
NEDELA
V GALÉRII
ČIN ČIN, 2011.

DŽU BOX NA DIZAJN VÍKENDĚ
V PISZTORHO PALÁCI, 2011.

VERONIKA SELINGEROVÁ: WHO IS THE KING? (POCTA MJ), VÁZY, 2010.

Štúdio N.O.B.U.S.

**Rozhovor s Martinom Bu
a Veronikou Selingerovou
Text: Katarína Baraníková
Foto: archív N.O.B.U.S.**

Kreatívny a konceptuálny prístup k tvorbe keramiky a porcelánu je hlavnou doménou produkcie a aktivít štúdia N.O.B.U.S. V oblasti dizajnu pôsobí už od roku 2008. Dodnes ho vedú dve zakladateľské osobnosti – Martin Bu a Veronika Selingerová. Svoju tvorbu komentujú: „Naše produkty nie sú vždy primárne funkčné, skôr sú nositeľom myšlienky ako úžitkovej formy. Posúvajú sa tak za hranicu čistého dizajnu a smerujú k polohe voľnej tvorby.“ Popri dizajne známych stolovacích kolekcií a interiérových doplnkov viedla ich cesta k úspechu cez mnohé aktivity a spolupráce na domácej a rovnako medzinárodnej scéne. V rozhovore priblížili z pohľadu svojich pracovných a študijných skúseností situáciu produkcie a propagácie súčasnej tvorby keramiky a porcelánu na Slovensku, a tiež ich vízie do budúcnosti.

Spoznali ste sa počas štúdia na VŠVU. Martin študoval na Katedre priemyselného dizajnu a Veronika na Katedre úžitkového umenia, v ateliéri keramiky, kde ste sa ešte neskôr stretli aj s Markétou Novákovou. Čo vás troch spojilo v myšlienke založiť si vlastné štúdio? Aké ste mali v tom čase predstavy, možnosti a podmienky presadiť sa?

MB: V podstate to tak prirodzene vyplynulo z nášho zamerania štúdia a myšlienky, že by sme mali niečo robiť pre našu budúcnosť. Presnejšie, čo bude, keď skončíme VŠVU. V tom čase tu bola absencia štúdií. Chceli sme ísť podľa vzoru rôznych zahraničných skupín. Schodnou cestou bolo založenie občianskeho združenia, pretože má ekonomickú, ale tiež filantropickú polohu. Na zkladanie manufaktúry, či „s. r. o.“ sme nemali dostatok financií.

VS: V tom čase to bolo pre nás nadšenie. Chceli sme pripravovať a organizovať výstavy, akcie a prizývať ďalších ľudí na spoluprácu. Dôvody boli tiež pragmatické. Jednotlivec sa presadzuje ťažšie ako skupina. Mali sme podobné ciele a zároveň sme sa dopĺňovali. Idea spolupracovať vychádzala z podobnosti našej práce na základe používaných materiálov, ale zároveň na rôznych prístupoch tvorivého jazyka a odlišných názoroch. Na jednej strane stála Markétina inklinácia k čistému dizajnu, potom Martinov konceptuálny prístup a moja tvorba objektov skôr vo voľnej polohe. Neskôr sa naša spolupráca nejako prirodzene vyprofilo-

vala a pochopili sme, že Markéta ma iný názor na smerovanie ateliéru a tiež na tvorbu samotnú. Tak sme zostali dvaja. Martin a ja sme sa rozhodli pokračovať spoločne.

Vaša tvorba je známa a veľmi pozitívne hodnotená nielen doma, ale aj v zahraničí. Máte za sebou veľa skúseností zo zahraničných štúdií, projektov a spoluprác, takže máte dobrý prehľad tiež na medzinárodnom poli. Ako vnímate súčasnú situáciu a povedomie o keramike a porceláne na domácej scéne? Čo si myslíte o podmienkach a možnostiach ďalšieho smerovania a rozvíjania tohto odboru?

VS: Mám pocit, že keramika sa u nás málo presadzuje a chýba jej väčšia pozornosť. Laická a niekedy aj odborná verejnosť má tak o tomto odbore väčšinou mylnú predstavu. Absentujú teoretici, ktorí by sa touto problematikou zaoberali bližšie a venovali pozornosť súvislostiam jej vývinu a súčasného stavu. Na jednej strane sa vníma tvorba skôr narodenej generácie a na druhej chýbajú vývinové prepojenia s tvorbou mladej generácie. Tiež tu nie je dostatočne zastúpená stredná generácia, ktorá by mohla vyvažovať toto prepojenie.

MB: Autorov keramiky je na Slovensku dosť. Pritom sa zdá, že nie je o ňu dostatočný záujem. Mám pocit, že väčšinou sa propaguje viac zahraničná tvorba ako domáca. Na Slovensku je tiež stále citeľné rozlišovanie medzi vysokým a úžitkovým umením. Akoby tu zostávali silné vymedzenia hraníc medzi dizajnom úžitkových disciplín a výtvarným umením, pritom v zahraničí to už tak dávno nie je. Môže to byť aj absentujúcim múzeom umeleckého priemyslu na Slovensku.

VERONIKA SELINGEROVÁ:
BALLOONS, LAMPY, 2008.

MARTIN BU: FABRIK, VÁZA, ČASŤ
DOKTORANDSKEJ PRÁCE, 2012.

MARTIN BU: DECOOBJEKT, ČASŤ
DOKTORANDSKEJ PRÁCE, 2012.

Zdôrazňujete podstatnú úlohu propagácie. Ako sa vám darí prezentovať sa doma a v zahraničí? Kde sa vám už podarilo presadiť svoje meno? A ktoré skúsenosti vás najviac posunuli dopredu?

MB: Od začiatku sme sa snažili zúčastňovať na viacerých domácich aj zahraničných výstavách a veľtrhoch. Dnes nás už oslovujú sami organizátori aj s ponukami zo zahraničia. Veľmi nás na tom teší, že sa tu môžeme konfrontovať so špičkovou tvorbou na medzinárodnej úrovni. S Veronikou nás najviac posunula práve konfrontácia a dialóg s kolegami zo zahraničia, vzájomná výmena informácií a názorov, ktoré nám umožnili posunúť našu tvorbu dopredu. Naša otvorenosť a záujem o nové veci, poznanie krajín a nových kultúr nás tematicky spojili a priniesli nové podnety do spoločných projektov. Veľmi nás posunuli kurátorské projekty a zahraničné stáže. Ja som bol na stáži na Bezalel Academy of Arts and Design v Jeruzaleme a na rezidenčnom pobyte rakúskeho Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur vo Viedni. Veronika bola na stáži na University of Houston v americkom Texase a v Dokuz Eylül Üniversitesi v tureckom Izmiri a na výskumnej stáži v Istanbuli. Aktuálne pracujeme na výstavách v Olomouci, vo Viedni, Bratislave a Tel Avive. Plánujeme spolupracovať aj na ďalších medzinárodných projektoch, ale to by sme si nechali na budúce.

VS: Môžeme spomenúť naše prezentácie na prehliadkach a festivaloch na poľskom Łódź Design Festival 2008, na Designblok '08 v Prahe, European Ceramic Context 2010 v Dánsku, účasť na súťaži International Competition of Ceramics Art in Faenza 2011 v Taliansku a Biennale de Céramique de Prévelles-Tuffé vo Francúzsku, alebo účasť na Budapest Design Week v Maďarsku atď. V domácom prostredí sme sa prezentovali na výstave

Young White and Fresh v Galérii Medium, ďalej v Dizajn štúdiu ÚLUV, na Fóre dizajnu v Nitre, Design Match v Bratislave, Prahe a Budapešti, na Dizajnvíkende a DAAD v Bratislave. Naša posledná výstava prebiehala nedávno v Pezinku v rámci Keramických trhov a projektu Porcelánový jún.

Vaša produkcia sa pohybuje v malých sériách, zameriavate sa skôr na tvorbu originálnych kusov. Aké sú podmienky na výrobu a predaj kreatívnej keramiky a porcelánu na Slovensku?

MB: Áno, zameriavame sa na tvorbu produktov a solitérov do malej sériovej výroby z kameniny a porcelánu. Pre prácu s kameninou sú na Slovensku dobré podmienky a materiál je tu na vysokej úrovni. Čo sa týka porcelánu, nie sú tu kaolínové ložiská a tým absentuje fabrika na výrobu úžitkového porcelánu. Materiál máme z Francúzska a z Čiech. Práce z porcelánu ďalej dokončujeme a pálime v Čechách. Podmienky pre výrobu v našom prostredí nie sú optimálne, chýbajú tu fabriky a objednávky. Zostávame preto v rovine výroby malosériových a originálnych kusov, momentálne vo vlastnom priestore.

VS: Naše produkty si vyberajú ľudia, ktorí hľadajú niečo netradičné, nekonvenčné a originálne. Tomu zodpovedá aj spôsob predaja, ktorý pre nás zastupujú dizajnérske obchody, showroomy, galérie, webové portály a samozrejme náš otvorený ateliér.

Venujete sa aj širšej tvorbe a aktivitám v oblasti dizajnu. Na aký druh zákaziek, projektov a spolupráce sa ešte zameriavate? Môžete spomenúť čo pripravujete v najbližšom období?

MB: Pre rôzne slovenské zväzy a spoločnosti sme navrhovali pamätné plakety a ocenenia, ako je

Merkúrov rád, Oracle Golf Cup alebo Na veku záleží. Momentálne sa však sústreďujeme na dokončenie novej kolekcie produktov v rámci doktorandského štúdia na VŠVU.

VS: Začali sme spolupracovať s architektonickým štúdiom Compass ateliér. Svojimi prácami dopĺňame ich návrhy interiérov; príkladom môže byť ukážkový dom projektu Slniečnice – Južné mesto. Aktuálne kooperujeme so Sdružením novinárov a historikov v Olomouci na projekte Stopy pamäti, ktorý sa zameriava na zhromažďovanie a spracovávanie spomienok odporcov a obetí postihnutých nacistickou a komunistickou totalitou. V rámci projektu sa dokumentujú ich pamäti a vytvárajú fotografie a texty o ich životoch.

Momentálne ukončujete doktorandské štúdium, Martin na katedre dizajnu a Veronika v Ateliéri keramiky na katedre úžitkového umenia VŠVU. Máte za sebou úspešné rozbehnutie vlastného štúdia a posúvate sa do ďalšej tvorivej fázy. Aké sú vaše vízie do budúcnosti?

MB: Začiatky zakladania štúdia a nastávajúce obdobie vnímame ako dva momenty, dva štarty. Dnes máme už inú pozíciu a máme pocit, že sa do tejto práce môžeme vložiť profesionálnejšie a na plný úväzok.

VERONIKA SELINGEROVÁ:
EMBRO SET, 2010.

VERONIKA SELINGEROVÁ:
HE IS THE KING! (POCTA MJ),
2010.

MARTIN BU: ORACLE
GOLF CUP, VÁZA, 2008.

LUDEVÍT: STOLOVACIA
SÚPRAVA, KAMENINA,
RUČNÉ TOČENIE,
SIEŤOTLAČ, GRAFICKÝ
DIZAJN: JANA BALIK,
DIZAJN: JAKUB LIŠKA,
REALIZÁCIA: MARIÁN
LIŠKA.

MODRA

MAPA: STOLOVACIA
SÚPRAVA, KAMENINA,
RUČNÉ TOČENIE,
SIEŤOTLAČ, GRAFICKÝ
DIZAJN: PAVLÍNA
MORHÁČOVÁ, DIZAJN:
JAKUB LIŠKA, REALIZÁCIA:
MARIÁN LIŠKA.

MODRANSKÁ: POHÁR,
MAJOLIKA, RUČNÉ TOČENIE
A MALOVANIE, DIZAJN:
JAKUB LIŠKA, GRAFICKÝ
DIZAJN: JAKUB LIŠKA,
REALIZÁCIA: MARIÁN LIŠKA
(HRNČIAR), IGOR MESÍK
(MALBA).

Modranská
Text: Viera Kleinová
Foto: Tomáš Augustín

Na niečo také ako projekt Modranská som čakala dlho. Keramika, ktorá má svoj zreteľný rodokmeň zakotvený v miestnej i rodinnej tradícii, a zároveň sa vyznačuje stvárnením priateľským k potrebám dnešného užívateľa a vizualitou búrajúcou stereotypné a konzervatívne majolikové vzorovanie. Tak taká je Modranská – spoločnosť zameraná na výrobu modranskej majoliky a kameniny, založená mladým dizajnérom a architektom Jakubom Liškom.

Nápad venovať sa výrobe majoliky a kameniny vznikol podľa Jakuba Lišku ešte počas jeho študijného pobytu na univerzite v anglickom Plymouthu. Inšpirovalo ho to, čo tam videl všade naokolo – živý, fungujúci systém malých rodinných podnikov, záujem o domáce hand-made produkty či napr. špecializované remeselné trhy. Vtedy si uvedomil, že doma ho čaká vynikajúce rodinné zázemie a že je len na ňom, ako mu poskytnúť nové impulzy a rozvoj.

Začnime však pekne po poriadku. Príbeh Modranskej sa začal odvíjať v 70. rokoch minulého storočia, keď sa za hrnčiara v modranskej keramikárskej škole vyučil otec Jakuba Lišku Marián. V Modranskej majolike pracoval až do začiatku 90. rokov, potom sa osamostatnil a založil si vlastnú dielňu. Syn Jakub sa už od strednej školy orientoval umeleckým smerom – vyštudoval keramický odbor na ŠÚV v Bratislave, neskôr pokračoval v štúdiu na VŠVU – v ateliéri sochy u J. Jankoviča a neskôr architektúry u I. Vaška. Po už spomínanom zahraničnom pobyte vo Veľkej Británii sa v roku 2009 vrátil na Slovensko, kde sa postupne v rokoch 2010–2011 vykryštalizovala a do konkrétnej podoby dostala myšlienka keramického podniku.

Zámer Jakuba Lišku bol jasný – vychádzať z lokálnej tradície, využiť jej technologickú i personálnu základňu a keramiku navrhovať a vyrábať tak, aby spĺňala požiadavky súčasného dizajnu. Záber sortimentu z tohto dôvodu zasahuje úžitkovú produkciu pre domácnosť, ale napr. aj pre hotely a reštaurácie. Preto sa najprv sústredil na tvarovú redukciu a navrhol sériu jednoduchých stolovacích a dekoratívnych produktov, ako šálky, tanieri, dózy na soľ a korenie, vázy, misy. Keďže majolika sa nevyznačuje dostatočnou odolnosťou a nie je vhodná na každodenné užívanie, do výrobného repertoáru zaradil aj kameninu, ktorá týmto požiadavkám vyhovuje. Hoci mu dnes

niektorí Modrania vyčítajú, že kamenina nie je tradičnou modranskou technológiou. Pre dezénny oslovil niekoľkých svojich priateľov – grafických dizajnérov. Pre Janu a Pala Bálikovcov, Pavlínu Morháčovú a Ľubicu Segečovú to bola zaujímavá výzva, modranské vzory a motívy vzali frontálnym útokom a s vtipom a nadhľadom ukázali, ako môže vyzerať keramika, ktorá pozná minulosť a má súčasný „drajv“. V budúcnosti Jakub Liška plánuje aj spoluprácu napr. so Svätoplukom Mikytom, s ktorým by chcel navrhnúť kolekciu originálnych tanierov.

V súčasnosti je firma Modranská v štádiu rozbehu. Funguje prostredníctvom objednávok, cez vlastnú webovú stránku chce čoskoro odštartovať e-shop. Liškovým cieľom je rozvinúť obchod hlavne smerom do zahraničia, aj kvôli jeho kontaktom v Anglicku a aj na základe záujmu, ktorý registruje hlavne mimo Slovenska. Za svoju konkurenčnú výhodu považuje cenu práce remeselníka – hrnčiara, maliara na Slovensku, ktorá by podľa neho mohla vyvážiť náklady potrebné na prevoz. Potenciál, na ktorý nadviazali slovenskí výrobcovia, ako napr. Rona, sa v segmente keramiky podľa neho nepodarilo využiť a podniky, ktoré ešte fungujú, majú tendenciu nanajvýš prežívania. Na domácom trhu samozrejme chce byť prítomný, tu vidí svoje miesto na regionálnej báze. Záväzok pokračovať v tom, čo dlhé roky budoval jeho otec a generácie keramikárov, si totiž dobre uvedomuje.

Celkom správne podotýka, že dôležité preňho je, aby každý robil to, čo vie. Preto sa snaží oslovovať a spolupracovať s tými najlepšimi – či už sú to hrnčiari, maliari, dizajnéri. A preto aj on sám chce hlavne koordinovať, manažovať firmu a dávať jej víziu. Takémuto sľubnému a už teraz presvedčivo naplňanému cieľu nezostáva nič iné len držať veľmi silno palce.

ZVER: DETAIL,
MAJOLIKA,
RUČNÉ TOČENIE
A MALOVANIE
A MALOVANIE,
DIZAJN: JAKUB
LIŠKA, GRAFICKÝ
DIZAJN: JAKUB
LIŠKA, REALIZÁCIA:
MARIÁN LIŠKA
(HRNČIAR), IGOR
MESÍK (MALBA).

Počiatky celoslovenských výstav úžitkového umenia a priemyselného výtvarníctva

Text: Eliška Mazalánová

Foto: archív autorka

Celoslovenské výstavy úžitkového umenia a priemyselného výtvarníctva predstavujú snád najvýznamnejší zdroj poznania úžitkového umenia, ako aj rodiaceho sa odboru dizajnu v povojnovom období na Slovensku. Vďaka ich dlhoročnej kontinuite a ambicióznemu koncipovaniu, by sa skutočne s trochou zveličenia dalo tvrdiť, že zásluhou tohto podujatia sa dajú aspoň čiastočne rekonštruovať dejiny slovenského úžitkového umenia a dizajnu.

Obdobie 50. rokov, najmä jeho druhej polovice a prvej polovice nasledujúcej dekády je obdobím konštituovania úžitkového umenia ako sebavedomého umeleckého odboru a v rámci neho zas definovania oblasti priemyselného dizajnu. Tento proces, ktorý bol často skôr zmätený, bez hlbšieho teoretického základu, prebiehal do značnej miery práve prostredníctvom týchto pravidelných výstavných prehliadok, konkrétnejšie prostredníctvom prvých štyroch.

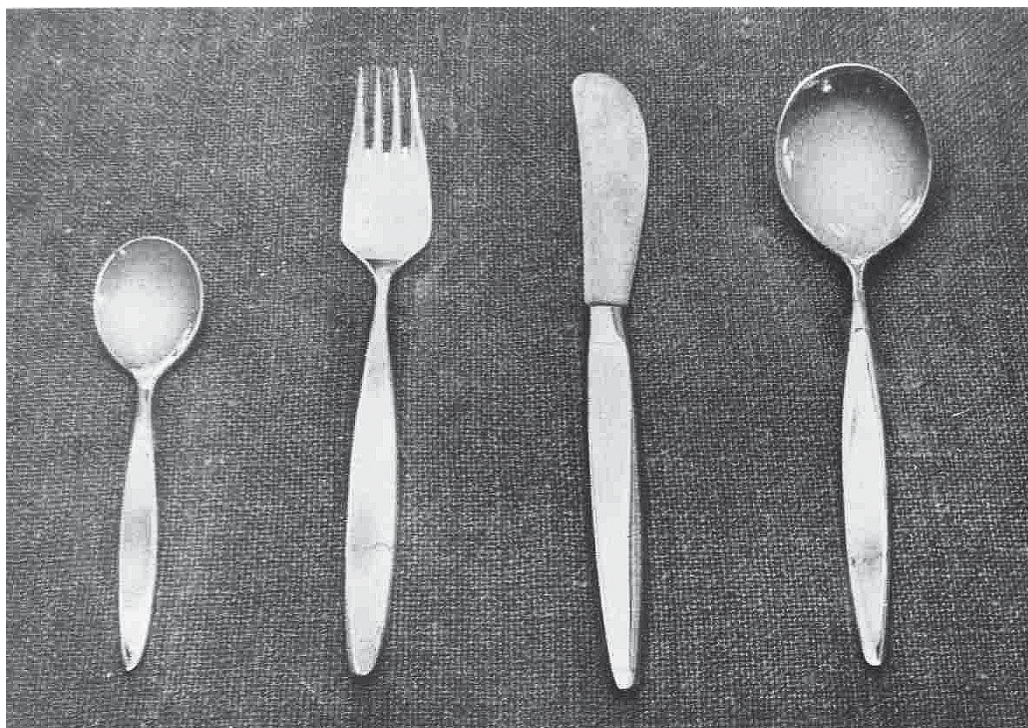
Iniciátormi aj organizátormi celoslovenských výstav úžitkového umenia a priemyselného výtvarníctva boli samotní výtvarníci, úžitkoví umelci a dizajnéri, členovia Zväzu slovenských výtvarných umelcov, ktorí tu neskôr sformovali samostatnú sekciu. Ich ambície však boli ešte väčšie, no snaha vytvoriť vlastnú stavovskú organizáciu – zväz, nebola úspešná. Svoju organizačnú činnosť zamerali podľa vzoru doterajších zväzových aktivít, teda pravidelných monumentálnych prehliadok ako Výtvarné úrody či Celoslovenské výstavy výtvarného umenia a úlohových a štipendijných akcií. Nadviazali tak aj na predchádzajúcu výstavnú činnosť, na pravidelné každoročné výstavy krajského strediska ÚS ČSVU, v rámci ktorých bolo úžitkové umenie prezentované samostatne v predajných priestoroch družstva Tvar.¹ Iniciovanie celoslovenských výstav so zníženou periodicitou, zato v reprezentatívnych výstavných priestoroch a s adekvátnymi náležitosťami, malo teda emancipačný a (od zvyšku zväzu) „separatistický“ náboj.

O prvej celoslovenskej výstave úžitkového umenia nevieme takmer nič.² Ďruhá celoslovenská výstava úžitkového umenia konajúca sa koncom leta 1956 vo výstavných miestnostiach na Šafárikovom námestí v Bratislave. Výstavnú

komisiu tvorili úžitkoví umelci v spolupráci s teoretikom Pavlom Michalidesom.³ Ten v katalógu zosumarizoval pokrokový vývoj po roku 1948 – pripomenul, že základom súčasnej tvorby je ľudové umenie, že úlohou úžitkového umenia je okrášľovať prostredie pracujúcich, no spomenul aj potrebu starať sa o výtvarnú hodnotu masovej sériovej výroby. Členenie výstavy sledovalo jednotlivé odbory úžitkového umenia, ktoré sa definovali čiastočne podľa základných či najcharakteristickejších spracúvaných materiálov, resp. média: keramika – sklo, drevo, textil, fotografia, čiastočne podľa funkcie: divadelné výtvarníctvo, úžitková grafika.⁴ Výstava bola spojená s prezentáciou výsledkov súťaže na darčkové a upomienkové predmety, čo do značnej miery ovplyvnilo prevládajúci charakter vystavených diel. Išlo prevažne o komornejšie a dekoratívne kusy. Najobsiahlejšie tu bola zastúpená keramika, a to práve dekoratívnymi predmetmi, keramickými figúrkami s ľudovou tematikou alebo figúrkami zvierat, úžitková keramika, ako vázičky, svietniky a popolníky bola skôr v menšine. Kritika pochválila predovšetkým figurálne zvončeky Jitky Petrikovičovej pre ich štylistickú jednoduchosť, reliéf Dagmar Rosůlkovej a práce Zuzany Zemanovej.⁵ Podobne bohato zastúpená bola tiež úžitková grafika, ktorá v následnom hodnotení obišla akosi bez komentára. Pozostávala najmä z návrhov plagátov (napr. M. Korčian, Č. Pechr, A. Riškovič) knižných obálok (J. Horyna, J. Krejča, D. Mrózek), obalového dizajnu, ale aj detských hier M. Rektoříka, knižnej väzby J. Vrtílka, či tepaných plakiet O. Čičátka. Sklo bolo zastúpené len dvoma autormi z Lednických Rovní, pochváleným a oceneným Karlom Hološkom a Jozefom Turekom.

Do odboru dreva patrili nábytkové zariadenia F. Jiráka a V. Holeštáka-Holubára, ako aj plastiky a drevené riady Václava Kautmana. Z tohto odboru sa vyzdvihovali práve Holubárove realizácie nábytku, pre ich „správne“ čerpanie konštrukčných, ako aj funkčných motívov z ľudových predlôh. Podobne rôznorodý bol aj textilný odbor, kde popri odevných realizáciách V. Škrabalovej-Ličeníkovej prevládali bytové textilie a doplnky M. Adlerovej, E. Holéczyovej, P. Korbelára a popri nich boli zaradené výrobky z kukuričného šúpolia O. Štepánikovej-Bujnákovej. Docenené boli však Holéczyovej čipky a návrhy na modrotlač, „ktorej tvorba nadväzuje na tradíciu ľudovosti, je však úspešne zvládnutá v modernom duchu.“⁶

Tretia celoslovenská výstava úžitkového umenia a priemyselného výtvarníctva⁷ konajúca sa o dva roky neskôr, bola oproti predchádzajúcej obsaž-

JÁN ČALOVKA: PRÍBOR,
NEHRDZAVEJÚCA OCEĽ, 1958.

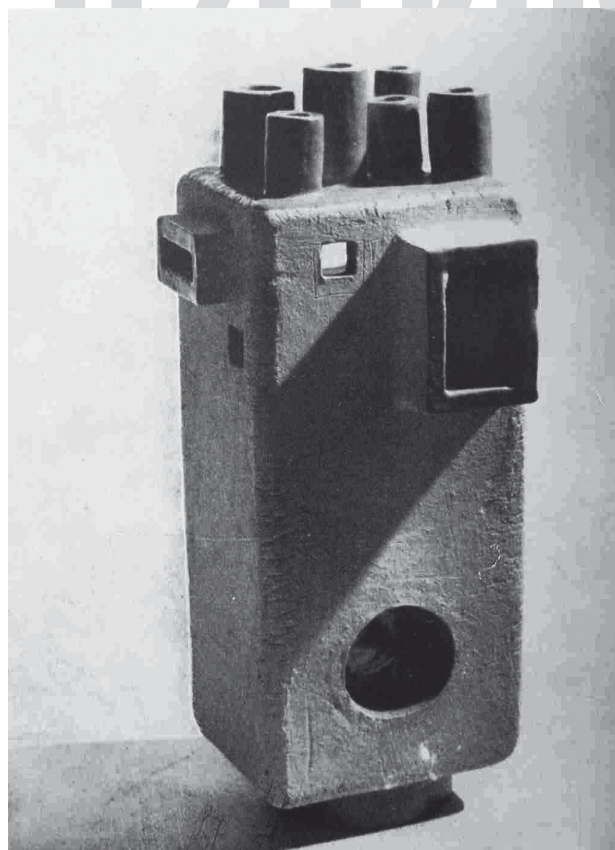
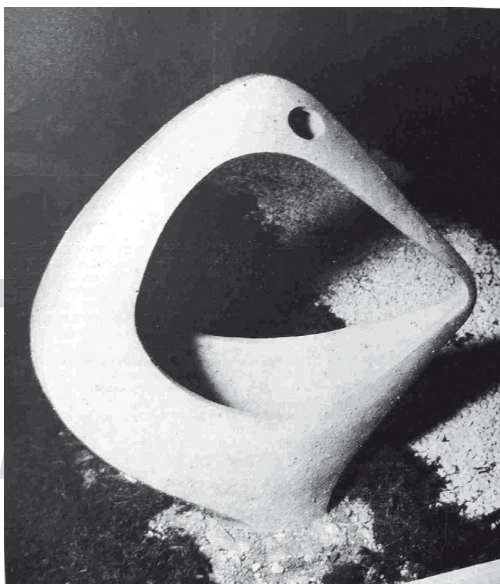

VIKTOR HOLEŠŤÁK-HOLUBÁR:
ZARIADENIE OBÝVACEJ IZBY, 1958.

VÁCLAV KAUTMAN:
BUKAČ, AGÁT, 1958.

ĽUBOMÍR JAKUBČÍK: ZÁHRADNÁ
KERAMIKA, KAMENINA, 1958.

IMRICH TRIZMA: VÁZA,
GLAZOVANÁ KERAMIKA, 1962.

MILOŠ BALGAVÝ: LIKÉROVÁ
SÚPRAVA, MAJOLIKA, 1958.

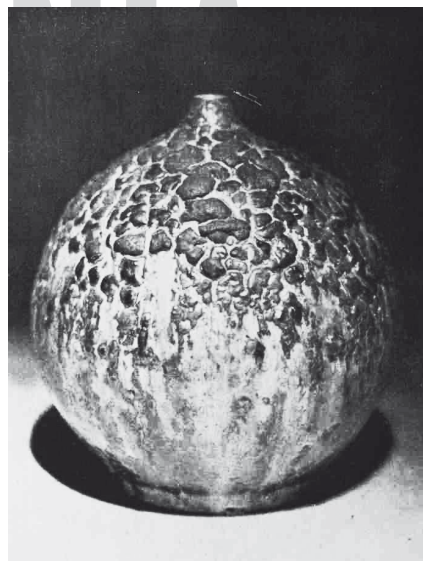
nejšia nielen čo do počtu zúčastnených autorov a vystavených prác, ale aj svojím programom a tematickým zameraním. Už niekoľko mesiacov pred jej otvorením publikoval ideový tajomník výstavnú koncepciu, v čom nesporne možno vidieť snahu o budovanie odbornej, ale aj spoločenskej prestíže podujatia.⁸ Výstava bola koncipovaná do dvoch častí, programovej so zadanými konkrétnymi úlohami, v rámci ktorej diela schvaľovala a selektovala výstavná komisia, a individuálnej časti, nezávislej od výberovej komisie a s voľnou témou. Ústredná úloha formulovaná ako komplexné riešenie interiéru a zariadenia typizovaného dvoj a trojizbového bytu, bola určená predovšetkým pre odbory drevo, sklo a textil. Keramikári sa zas mali zamerať najmä na záhradnú plastiku a dekorácie a úžitková grafika na propagačný plagát s námetmi, ako bezpečnosť pri práci, antialkoholizmus, športový a kultúrny plagát atď. Zdôrazňovala sa tu opäť nevyhnutnosť zamerať sa na sériovú výrobu.

Členenie sekcie sa rozšírilo o odbor kníhväzba, ktorej členom bol dlho len Ján Vrtílek. Na druhej strane bol zas do odboru dreva trochu nepochopiteľne začlenený i Igor Didov, ktorý tu prezentoval osvetľovacie telesá a iné predmety z kovu a plastu. Takýto jav by sa dal vnímať aj ako prejav dezorientácie poukazujúcej na celkovú nedostatočnosť teoretického či vedeckého analyzovania koncipujúceho sa odboru.

Výstava by sa dala trochu pateticky označiť ako vpád povojnovej abstrakcie do úžitkového umenia, určite aj pod vplyvom nadšených ohlasov Svetovej výstavy v Bruseli. Predovšetkým v odbore textilu, kde tentoraz prevažovali návrhy látok s novou technológiou fototlače a kobercov, nájdeme od geometrickej abstrakcie až po priam informelové práce u autorov, ako V. Barganová, V. Ličeníková-Škrabalová, M. Adlerová, K. Rauchová, S. Pecháčková alebo W. Vopršal. Podobne v keramike sa uplatnil poľievací a stekací dekor a štruktúrovaná glazúra v dielach M. Balgavého, Z. Zemanovej-Alexy. Tzv. bruselský štýl štíhlych, asymetrických a biomorfických tvarov, bez maliarskeho dekoru len s jednoduchou farebnou glazúrou badať v niektorých prácach I. Trizmu, E. Lugsovej, D. Rosůlkovej, ale aj na štylizovaných zvieracích figúrach T. Luga. Pozoruhodná je tiež záhradná dekorácia amorfneho tvaru L. Jakubčíka. Podobne vyznieva aj tvorba V. Kautmana z odboru dreva, jeho zvieracie plastiky nadobudli charakteristické štylizovanie a abstrahované tvaroslovie. Veľkým objavom výstavy, chváleným kritikou, bol Ján Čalovka, ktorý tu prezentoval niekoľko návrhov príborov.

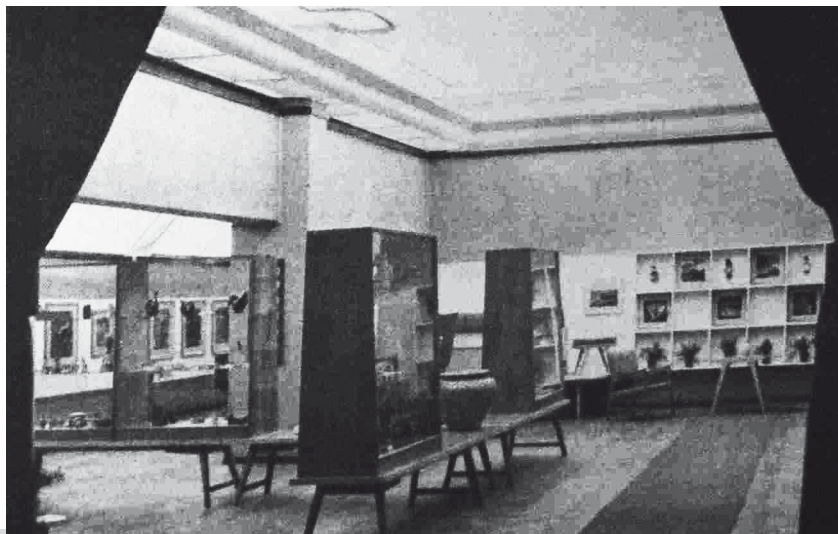

EUGÉNIA LUGSOVÁ: ŽENA, ZÁHRADNÁ PLASTIKA, KAMENINA, 1962.

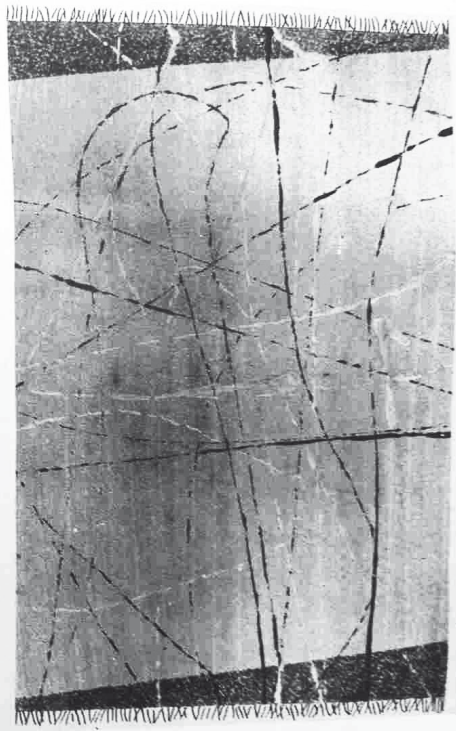

IMRICH VANEK: MODELOVANÁ VÁZA, ŠAMOTOVÁ HLINA, 1961.

POHLAD DO
INŠTALÁCIE 2.
CELOSLOVEN-
SKEJ VÝSTAVY
UŽITKOVÉHO
UMENIA, 1956.

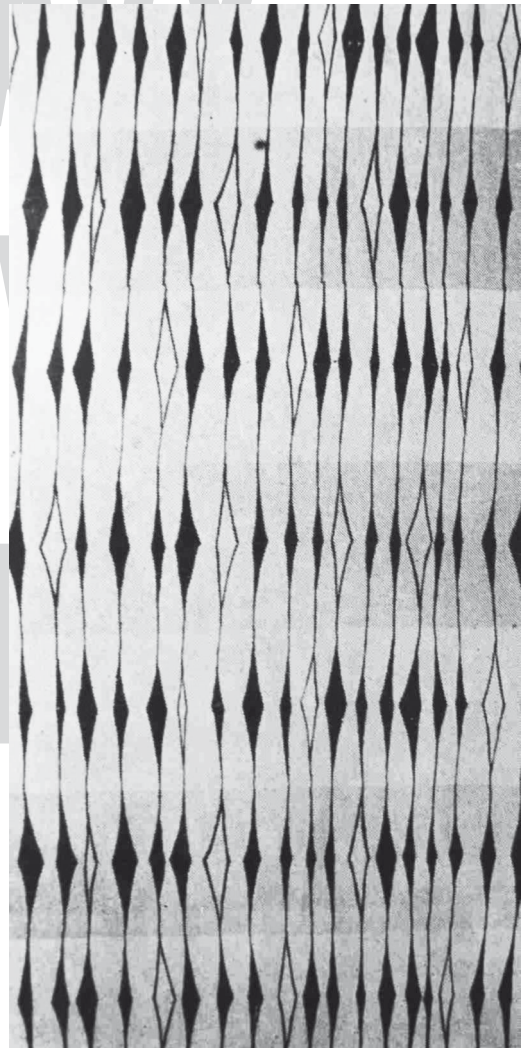

VIKTOR HOLEŠTÁK-
HOLUBÁR: DEKORAČNÁ
LÁTKA, FILMOVÁ TLAČ
A SVIETIDLO, ŠTIEPANÝ
SMREK, 1961 – 1962.

VIERA BARGANOVÁ:
RUČNE VIAZANÝ
KOBREC, 1958.

VIERA
LIČENÍKOVÁ-
ŠKRABALOVÁ:
DEKORAČNÁ
LÁTKA, FILMOVÁ
TLAČ, 1958.

VIOLA THEINOVÁ:
RUČNE VIAZANÝ
KOBREC, 1962.

Ohlasy kritiky na tento zmenený prístup boli veľmi rozdielne. Ján Kotík s uspokojením konštatoval odklon od ľudovosti a hľadanie novej priemyselnej modernej formy, chválil snahu podporovať predovšetkým tvorbu návrhov pre sériovú výrobu a pozitívne hodnotil práve tých výtvarníkov, ktorí sa venovali tejto oblasti.⁹ Podobne, i keď možno trochu rezervovanejšie sa vyjadroval aj Josef Vydra.¹⁰ Na druhej strane Ján Michalides proklamoval, že treba aj naďalej uplatňovať realistické zásady, vyhýbať sa výtvarnej živelnosti a výstrednosti, prepiať individualizmu a subjektivismu, ktoré vždy oslabujú aktívnu spoločenskú výchovnú silu užitočného umenia, sú viac módne ako moderné, s krátkou životnosťou.¹¹

Ťažiskom 4. celoslovenskej výstavy konajúcej sa o štyri roky neskôr v Slovenskej národnej galérii a následne v Umeleckopriemyslovom múzeu v Prahe, bola snaha podporiť nadviazanie úzkej spolupráce výtvarníka s výrobou. Podľa všetkého išlo o úlohovú akciu podloženú finančným štipendiom SFVU pre zapojených výtvarníkov. Jej výsledkom mala byť prezentácia prototypov sériových výrobkov vytvorených v spolupráci s výrobnými podnikmi.¹² Za touto úlohou vidno nielen snahu o prekonanie izolovanosti väčšiny výtvarníkov, ale aj malého „spoločenského dopadu“ prevažujúceho užitočného umenia, resp. doterajšej prevahy autorských unikátov. Dôležitým momentom výstavy je aj reorganizácia niektorých odborov. Zanikol odbor dreva a vzniká vnútorná architektúra pozostávajúca v podstate z nábytkových dizajnérov a ďalší odbor, nazvaný „tvorovanie“. Ten zahŕňal široké rozmedzie „výkladov“ siahajúcich od prototypu ultrazvukovej zubnej vŕtačky po železnú plastiku s použitím klincov. Skrátka, bolo tu všetko, čo sa nedalo jednoznačne zaradiť do jestvujúcich odborov podľa materiálu, boli tu dekoratívne predmety a voľné plastiky V. Kautmana či T. Lugsu, unikátne užitočné predmety, ako stolovanie S. Koreňa či Holubárove mreže a popri nich modely a prototypy priemyselných výrobkov spotrebného tovaru a strojov od J. Čalovku, I. Didova a J. Ondrejoviča. Špecialitu predstavovala taktiež samostatná sekcia politického plagátu vyčlenená z užitočnej grafiky. Výstava ďalej priniesla významné rozšírenie zoznamu vystavujúcich autorov, všetky odbory sa rozrástli o nové mená z radov najmladšej generácie. V mnohých prácach sa začína prejavovať postupná zmena výtvarného názoru od kompaktného, často krát biomorfného tvaru a odlahčenej formy smerom k akémusi jasnému dôrazu a výraznej konštrukčnosti pravouhlými a geometrickými tvarmi.

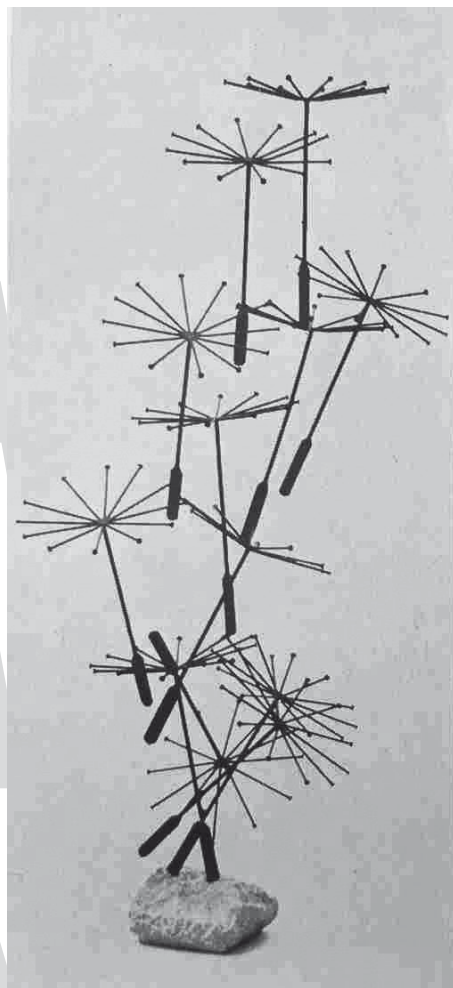

MIROSLAV KORČIAN: VÝSTAVNÝ
PLAGÁT „SALÓN“, 1962.

ALOJZ RIŠKOVIČ: NÁVRH
NA PLAGÁT SLUK, 1962.

V ohlasoch na výstavu však chýba celkové zosumarizovanie a zhodnotenie výsledkov akcie spolupráce s výrobnými podnikmi. Pri takom širokom rozpätí a rôznorodom zameraní výtvarníkov, od niekoľkých podnikových „vývojárov“ až po individuálnych autorov viac-menej inklinujúcich k dekoratívnej umení je pochopiteľné, že výsledné produkty boli skutočne rôznorodé, nehovoriac o ich uplatnení v sériovej výrobe. V recenziách sa však začína objavovať prehodnocovanie prístupov minulej dekády a celkové uvoľňovanie atmosféry a slobodnejšie vyjadrenia vlastného názoru.¹³ To sa neprejavuje ani tak v hodnotení diel alebo tvorby vybraných autorov, ako v zhodnotení predchádzajúcej situácie.¹⁴ Eduard Toran prináša nielen prehodnotenie predchádzajúcej dekády, ale celkového vývoja užitočného umenia a dizajnu v našom prostredí, ako aj základy teoretického uchopenia problematiky, predovšetkým terminologických pojmov ako „užité umenie“ a „priemyselné výtvarníctvo“. Zatiaľ čo „priemyselné výtvarníctvo“ stotožňuje s anglickým pojmom „industrial design“ a má ho predstavovať odbor tvarovania, „samotná forma unikátneho užitého umenia, vznikajúca ako ateliérová tvorba, dostáva sa potom na vyššiu laboratórnu úroveň umelecko-výskumnej povahy, ktorá sa neuspokojuje nejakým rozmnožovaním štandardných artefaktov pre tzv. priemerného konzumenta, ale nachádza svoje poslanie v prísne objavnom vyhľadávaní nových umeleckých prejavov.“¹⁵ V rozvíjaní tejto teórie a jej aplikovaní v praxi však, zdá sa, jej autor nepokračoval. V koncepcii 5. celoslovenskej výstavy UP, kde bol E. Toran členom výstavnej komisie sa totiž neodrazila a jej členenie a organizácia zostáva oproti predchádzajúcej takmer nezmenená.¹⁶

TEODOR LUGS: PÚPAVY, ŽELEZNÁ
PLASTIKA S POUŽITÍM KLINCŮV, 1962.

POHLAD DO INŠTALÁCIE ÚŽITKOVEJ GRAFIKY,
4. CELOSLOVENSKÁ VÝSTAVA UP, 1962.

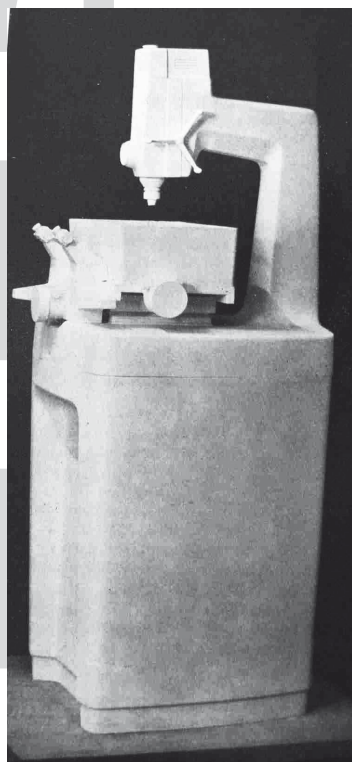

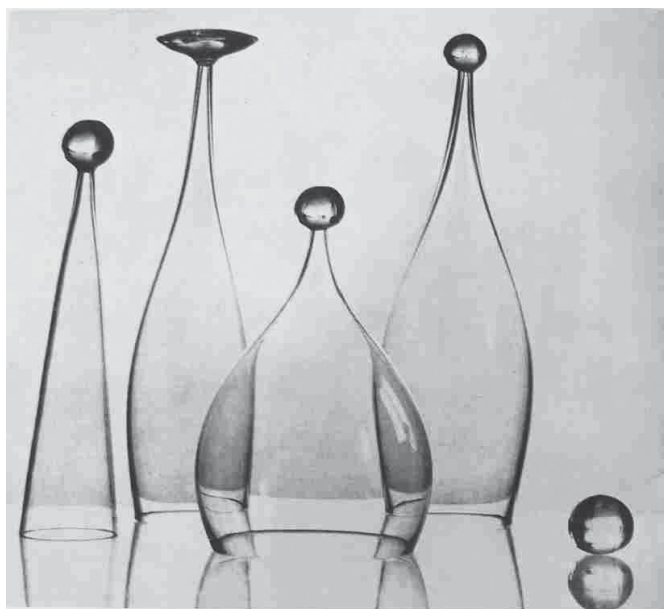
ELENA HOLÉČYOVÁ:
MODROTLAČ, 1956.

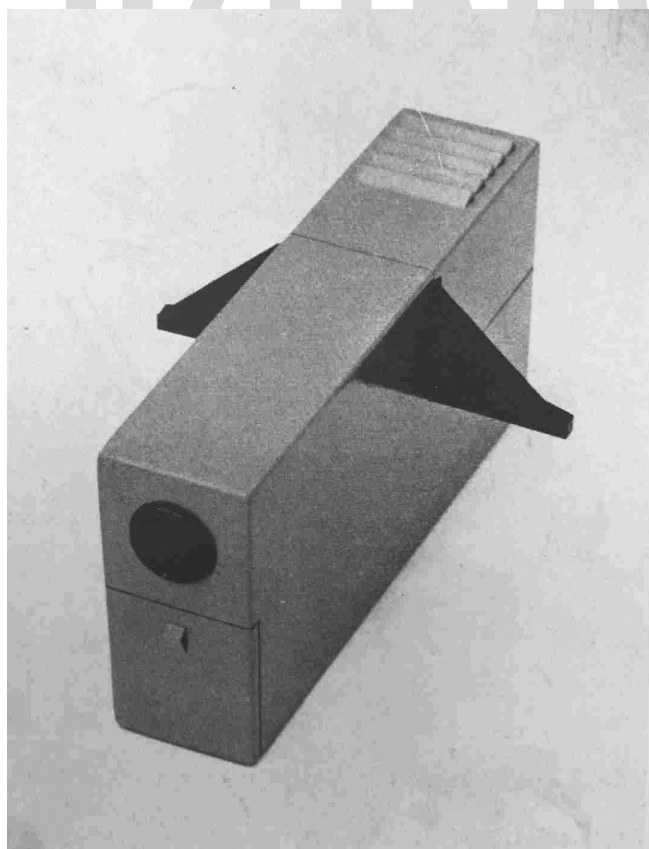
FRANTIŠEK JIRÁK: STOLOVÁ
LAMPÁ, KOV, PLEXISKO, 1958.

JÁN ONDREJO-
VIČ: JEMNO-
MECHANICKÁ
DIEROVAČKA,
SADROVÝ MO-
DEL, 1962.

JAROSLAV TARABA: PLASTIKY
Z FÚKANÉHO SKLA, 1962.

IGOR DIDOV: PRENOSNÝ
DIAPROJEKTOR, MODEL VYROBENÝ
PRE MEOPTU BRATISLAVA, 1962.

- 1 VYDRA, JOSEF: KRAJSKÁ VÝSTAVA PRIEMYSELNÉHO VÝTVARNÍCTVA. KATALÓG VÝSTAVY. BRATISLAVA 1952. VYDRA, JOSEF: UŽITÉ UMĚNÍ NA VÝSTAVĚ STŘEDISKA V BRATISLAVĚ, 1953. IN: TVAR, VI, 1954, Č. 1, S. 29. VYDRA, JOSEF: VÝSTAVA UMĚLECKOPRŮMYSLOVÉ SEKCE SVAZU V BRATISLAVĚ. IN: TVAR, VII, 1955, Č. 3, S. 95-96.
- 2 DOKONCA ANI TO, ČI SA PODUJATIE S TAKÝMTO NÁZVOM VÔBEC USKUTOČNILO. DOMNIEVAM SA, ŽE SA ZA ňU EX POST OZNAČILA PREDCHÁDZAJÚCA VÝSTAVA KRAJSKÉHO STREDISKA.
- 3 MICHALIDES, PAVOL (AUTOR ÚVODU): 2. CELOSLOVENSKÁ VÝSTAVA UŽITÉHO UMENIA. VÝSTAVNÝ KATALÓG, BRATISLAVA 1956. ZLOŽENIE VÝSTAVNEJ KOMISIE: IGNAČ BIZMAYER, ELENA HOLÉČYZOVÁ, VIKTOR HOLEŠTÁK-HOLUBÁR, KAROL HOLOŠKO, KAROL KÁLLAY, VÁCLAV KAUTMAN, MIROSLAV KORČIAN, PAVOL MICHALIDES, MAGDALENA ROBINSO NOVÁ-ROZSÍVALOVÁ, LADISLAV VYCHODIL A GUSTÁV VIRÁG.
- 4 DIVADELNÝM VÝTVARNÍCTVOM A FOTOGRAFIU SA V TOMTO ČLÁNKU NEBUDEM ZAOBERAŤ.
- 5 TORAN, EDUARD: K SÚČASNEJ TVORBE NÁŠHO UŽITKOVÉHO UMENIA. IN: VÝTVARNÝ ŽIVOT, 1956, Č. 3-4, S. 113. AUTOR NEUVEDENÝ: K II. CELOSLOVENSKEJ VÝSTAVE UŽITKOVÉHO UMENIA. IN: TVAR, VIII, 1957, Č. 9, S. 284.
- 6 IN: TORAN, EDUARD: CIT. V POZN. Č. 4, S. 114.
- 7 MICHALIDES, PAVOL (AUTOR ÚVODU): 3. CELOSLOVENSKÁ VÝSTAVA UŽITKOVÉHO UMENIA A PRIEMYSELNÉHO VÝTVARNÍCTVA. VÝSTAVNÝ KATALÓG, BRATISLAVA 1958. ZLOŽENIE VÝSTAVNEJ KOMISIE: IGNAČ BIZMAYER, MARTIN BREZINA, ELENA HOLÉČYZOVÁ, KAROL HOLOŠKO, VIKTOR HOLEŠTÁK-HOLUBÁR, JOZEF CHOVAN, KAROL KÁLLAY, DAGMAR ROSULKOVÁ, LADISLAV VYCHODIL.
- 8 HOLUBÁR, VIKTOR: OTÁZKY PRIEMYSELNÉHO VÝTVARNÍCTVA PRED CELOSLOVENSKOU VÝSTAVOU. IN: VÝTVARNÝ ŽIVOT, 1958, Č. 4, S. 142.
- 9 KOTÍK, JAN: SLOVENSKÁ VÝSTAVA UŽITÉHO UMĚNÍ. IN: TVAR, X, 1959, Č. 5, S. 131.
- 10 VYDRA, JOSEF: PREHLIADKA SLOVENSKEHO UŽITKOVÉHO UMENIA. IN: UMĚNÍ A ŘEMESLA, 1959, Č. 1, S. 22.
- 11 MICHALIDES, PAVOL: TRETIA CELOSLOVENSKÁ VÝSTAVA UŽITKOVÉHO UMENIA. IN: VÝTVARNÝ ŽIVOT, III, 1958, Č. 10, S. 363.
- 12 MICHALIDES, PAVOL (AUTOR ÚVODU): 4. CELOSLOVENSKÁ VÝSTAVA UŽITKOVÉHO UMENIA A PRIEMYSELNÉHO VÝTVARNÍCTVA. VÝSTAVNÝ KATALÓG, BRATISLAVA 1962. ZLOŽENIE VÝSTAVNEJ KOMISIE: ELENA HOLÉČYZOVÁ, KAROL HOLOŠKO, VIKTOR HOLEŠTÁK-HOLUBÁR, VÁCLAV KAUTMAN, MIROSLAV KORČIAN, TEODOR LUGS, KAROL KÁLLAY, LADISLAV VYCHODIL, ZÁSTUPCA SNG: IGOR DIDOV, ZÁSTUPCA UPM V PRAHE: ALENA ADLEROVÁ.
- 13 IN: RABAN, JOSEF: ŠTVRTÁ BILANCIA. IN: VÝTVARNÝ ŽIVOT, 1963, Č. 1, S. 1 A Č. 2, S. 1. KOTÍK, JAN: DŮLEŽITOST METODY. IN: TVAR, 13, 1963, Č. 1-2, S. 1. HOLUBÁR, VIKTOR: IV. CELOSLOVENSKÁ VÝSTAVA UŽITKOVÉHO UMENIA A PRIEMYSELNÉHO VÝTVARNÍCTVA. IN: UMĚNÍ A ŘEMESLA, VI, 1963, Č. 2, S. 44.
- 14 ZA VŠETKO HOVORÍ KONŠTATOVANIE JANA KOTÍKA V TVARE: „ZMIZEL ONEN NEJAPNÝ HISTORIZMUS, KTERÉMU SE BŮHVÍPROČ ŘÍKALO TEHDY REALIZMUS, ZMIZELA DEKORATIVNÍ REPREZENTATIVNOST, ZMIZELO NÁSILNÉ VNUCOVÁNÍ FOREM TYPICKÝCH PRO ŘEMESLO A LIDOVOU KULTURU PRŮMYSLOVÉ VÝROBY“. KOTÍK, JAN: CIT. V POZN. Č. 12, Č. 1-2, S. 2.
- 15 IN: TORAN, EDUARD: K UMENIU OKOLO NÁS. BRATISLAVA 1965, S. 9.
- 16 TORAN, EDUARD (AUTOR ÚVODU): 5. CELOSLOVENSKÁ VÝSTAVA UŽITKOVÉHO UMENIA A PRIEMYSELNÉHO VÝTVARNÍCTVA. VÝSTAVNÝ KATALÓG, BRATISLAVA 1965.

Nie je to až tak dávno, čo sme v predminulých správach o múzeu písali o našich priestorových kapacitách na skladovanie zbierok. Vtedy sme pre ne získali kancelárie v budove na Jakubovom námestí, ako dočasné a pomerne provizórne riešenie. Kapacita týchto priestorov bola však už tiež takmer celkom vyčerpaná – naše zbierky sa totiž opäť rozšírili vďaka niekoľkým významným darom.

Z tých spomenieme aspoň krásne ukážky produktového dizajnu venovaného občianskym združením OSTBLOK a ďalej súbor nábytku, svietidiel a interiérových návrhov Viktora Holešťáka-Holubára, ktoré do zbierok darovala dizajnérova dcéra. Ide o jedinečné prototypy, ako aj unikáty pôvodne tvoriace zariadenie dizajnérovho bytu a ateliéru.

Teraz môžeme s potešením oznámiť, že je situácia s uskladňovaním zbierok dlhodobo vyriešená. Ministerstvo kultúry pridelo viacerým inštitúciám, medzi nimi aj Slovenskému centru dizajnu priestory v budove bývalých Hurbanových kasární na deponovanie zbierok. Získali sme tak vyše 350 m², ktoré sme už vyčistili a momentálne pracujeme na ich zabezpečovaní, zariaďovaní potrebným vybavením a na prípravách na sťahovanie zbierok.

Vzhľadom na súčasné podmienky je možné v budove prevádzkovať sklady a depozitáre, našou víziou by však bolo zriadiť aj stále výstavné priestory. Táto predstava však zatiaľ nenadobúda jasnejšie kontúry.

Ukážky z našej zbierky však bolo možné vidieť v septembri v Pisztoryho paláci na bratislavskom Dizajnvíkende. Festivalovú výstavu sme koncipovali ako poďakovanie všetkým darcom, ktorí do zbierky prispeli. No vzhľadom na jej charakter, ako aj komornejšie možnosti prezentácie sme sa pri výbere vystavených predmetov zamerali skôr na najobsiahlejšie dary a na dizajn dávnejších dekád, ako „konfrontáciu“ s najsúčasnějšíou produkciou prezentovanou na Dizajnvíkende.

Návštevníci tu mali možnosť obdivovať napríklad gramoskriňu Tesla Humoreska či vysávač ETA 418 navrhnutý Stanislavom Lachmanom, darované združením OSTBLOK. O dvadsať rokov starší vysávač toho istého výrobcu – Standard predstavoval, okrem ďalších drobnejších predmetov, dar Mariána Hubu. Od toho istého dizajnéra sme vystavili ešte aj známe fény Em 425 darované Marošom Schmidtom a Etadiola z daru Ľudmily a Ivana Pilných. Od Maroša Schmidta sme vystavili aspoň televízor Tesla Merkur a termosku Clara navrhnutú Igorom Didovom. Nábytok reprezentovali sedacie kúsky – stolička Františka Jiráka (dar Adrieny Pekárovej) a Viktora Holešťáka-Holubára z daru Renáty Monošíkovej. Z grafického dizajnu sme vybrali niekoľko ukážok návrhov knižných obálok autorov Pavla Blaža, Miroslava Cipára, Petra Ďuríka a Viliama Chmela, ktoré múzeu sprostredkoval Ľubomír Longauer. Prezentáciu dopĺňali fotografie Tibora Uhrína z cyklu Starý začiatok – nový koniec, ako aj súťaž pre návštevníkov na motívy relácie „Kufi“.

Aktuálny zoznam všetkých darcov, ako aj ďalšie novinky sledujte na

WWW.SDC.SK/?ZBIERKY

UKÁŽKY ZO ZBIEROK SCD
NA DIZAJNVÍKENDE 2012
V PISZTORYHO PALÁCI.

**Z Nového Světa do celého světa
/ 300 let harrachovského skla**

Editor: Jan Mergl

**Texty: Helena Brožková,
Jarmila Brožová, Florian
Knothe, Jan Luštinec, Jan
Mergl, Lenka Merglová
Pánková, Jan Schöttner**

**Vydavateľ: Arbor vitae
a UPM, 2012**

**Grafický dizajn: Filip Hejduk,
Martin Strnad (Studio HMS)**

Prvá ucelená monografia najstaršej existujúcej českej sklárne zhrňa výsledky viac než desaťročného archívneho bádania v českých a zahraničných múzejných zbierkach. V odborných kapitolách spre-
vádzaných bohatou dokumentáciou podrobne približuje výtvarný vývoj harrachovského skla od barokových počiatkov cez rôzne podoby skla obdobia biedermeieru a historizmu, originálny secesný prejav, štýl art deco, funkcionalizmus až po nové dizajnérske prístupy po roku 1945 a sklo súčasné.

Na zdravie! Na dizajn!

**120 rokov sklárne
v Lednických Rovniach**

**Texty: Dagmar Poláčková,
Vladimíra Büngerová**

**Vydavateľ: Slovenská národná
galéria, 2012**

Grafický dizajn: Jana Sapáková

Publikácia vznikla pri príležitosti 120. výročia sklárne RONA, a. s. Mapuje viac ako storočné obdobie produkcie jej úžitkového a dekoratívneho skla. Prostredníctvom výberu zo zbierok slovenských múzeí a galérií sú priblížené najvýznamnejšie etapy a dizajnérske osobnosti zviazané so sklárňou, ktorá popri veľkosériovej strojovej výrobe podporovala a podporuje aj unikátny autor-
ský dizajn ručne tvarovaného skla. Texty ponúkajú prehľad o histórii i technologických špecifikách výroby, s dôrazom na tvorbu dizajnérov Karola Hološka, Jaroslava Tarabu, ale i ďalších absolventov VŠVU v Bratislave (napr. Ladislav Pagáč, Jozef Kolembus, Patrik Illo a ďalší).

Josef Vinecký (1882–1949)

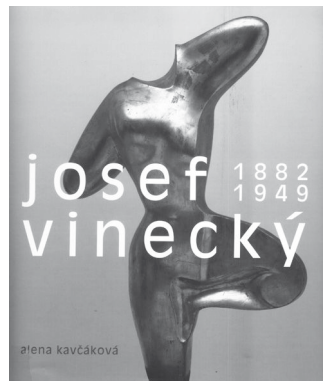
**Osobnosť sochaře v kontextu
evropské avantgardy 20. století**

Text: Alena Kavčáková

**Vydavateľ: Univerzita
Palackého v Olomouci, 2009**

**Grafický dizajn: Ivana
Perůtková, Alena Kavčáková**

Český rodák Josef Vinecký (1882–1949) bol žiakom a asistentom Henryho van de Veldeho, priatelil sa s Alexejom Jawlenským, Vasilijom Kandinským, Paulom Klee... Pôsobil vo Weimare, Wiesbadene, Vroclave, Berlíne a v rokoch 1937–1939 na Škole umeleckých remesiel v Bratislave. Počas vojny žil na Morave a svoju pedagogickú činnosť zavŕšil pod patronátom Josefa Vydru na Ústave výtvornej výchovy v Olomouci v rokoch 1946–1948. V monografii ho spoznáme nielen ako sochára, ale aj ako autora nábytku, diel z keramiky, kovu, liturgických predmetov, pedagóga... Publikácia podrobne opisuje jeho život a tvorbu, jej súčasťou je aj komplexná dokumentácia.

Každé dva roky skláraň Rona v Lednických Rovniach organizuje sympóziá, na ktorých sa zúčastňujú renomovaní sklárski umelci z celého sveta. Pri príležitosti osláv 120. výročia jej založenia sa aj v tomto roku uskutočnilo Medzinárodné sklárske sympóziu s názvom „Slávnosť“. Zúčastnilo sa ho 11 výtvarníkov z 8 krajín: Remigijus Kriukas (Litva), Petr Stanický a Miloš Janků (Česká republika), Joonas Laakso (Fínsko), Yulia Merzlkina (Rusko), Agnieszka Lesniak (Poľsko), Kim Mi Song (Južná Kórea), Mariken Dumon (Belgicko), dizajnéri Rony Marika Račková a Patrik Illo. Čestným hosťom sympózia sa stal Jozef Jankovič. Súčasťou sympózia bolo prvý raz aj Študentské sklárske sympóziu, ktorého spoluorganizátormi boli Stredná odborná škola sklárska v Lednických Rovniach a Ateliér Sklo z Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave. Zúčastnili sa ho študenti z Akadémie sztuk pieknych vo Vroclave, VŠVU, Univerzity Tomáša Baťa v Zlíne a Moskovskej umelecko-priemyselnej univerzity Stroganova. Kurátorom sympózia bol Patrik Illo. Diela vytvorené počas pracovného týždňa budú putovať v priebehu dvoch rokov po viacerých krajinách sveta. Prvý raz boli vystavené v priestoroch areálu RONA, nasledovať bude výstava v galérii NOVA v Bratislave.

Jeden z našich najvýznamnejších sklárskych dizajnérov Jaroslav Taraba (1932) sa tento rok dožil životného jubilea 80 rokov. Tarabova tvorivá činnosť je v plnom rozsahu spätá so sklárňami v Lednických Rovniach, kde pôsobil vyše 40 rokov (1948–1992). Jeho návrhy nápojového a stolovacieho skla ovplyvňovali dlhé desaťročia charakter a smerovanie výroby tejto úspešnej slovenskej sklárne. Je pre ne typická striedmosť a jednoduchá elegancia. Z klasickej línie pohárov sa v priebehu rokov prepracoval ku geometrickej profilácii tvarov a k zvýrazneniu optických vlastností sklárskej hmoty. Spoluvytvoril a rozvinul aj aplikáciu niekoľkých technologických postupov (ťahaná nôžka, laserový dekór), ktoré pozitívnym spôsobom poznamenali výtvarnú a remeselnú úroveň vyrábaného úžitkového skla u nás. Popri rôznych dôležitých domácich oceneniach, ako napr. Cena ZSVU za úžitkové sklo v roku 1982 a Zvláštnej ceny ministra kultúry SR za dizajn v roku 2009, získal striebornú medailu na Exempla' 72 v Mníchove a ceny na medzinárodných podujatiach v Brne a Jablonci n/Nisou. Jeho práce sú zastúpené vo verejných zbierkach na Slovensku a v Čechách. Srdečne blahoželáme! (až)

**Šperk, sklo, keramika
a Designum
v minulosti**

Text: redakcia

Výber článkov k problematike slovenského šperku, skla a keramiky, ktoré boli v minulosti uverejnené v časopise Designum:

Šperk

Slovenský šperk vo Viedni, (red.), 3/1995, 54
Anton Cepka. Architektúra zavesená na ihlici, Ágnes Schrammová, 1/1996, 20
Architektúry pre krajinu tela, Alena Porubánová, 3/1998, 20
Fragmenty sveta v podobe šperku, Ágnes Schrammová, 3/1998, 11
Efeméry Karola Weisslechnera, redakcia, 4/1999, 16
Šperk pre teba – šperk pre mňa, Mária Riháková, 1/2000, 7
Bavorská štátna cena pre slovenský šperk, (ap), 2/2000, 7
Aura, Viera Kleinová, 3/2000, 14
Jakub Janiga, Ľubica Fábri, 4/2002, 12
Sleduješ a si sledovaný, Viera Kleinová, 2/2004, 4
Ex Change, Mária Nepšinská, 6/2006, 8
Karol Weisslechner, Emotívny dizajn, 6/2006, 20
Odhalenie identity Mateja Bezúcha, 2/2007, 14
Jakub Janiga. Dizajnér konkuruje celému svetu, Mária

Nepšinská, 4/2007, 47
Šperk Stret '08, Mária Nepšinská, 5/2008, 60
Júlia Kunovská a farba v dizajne, Katarína Hubová, 6/2009, 2
Zbrane a kosti. Guns 'n' Bones, Mária Nepšinská, 3/2009, 26
Šperk Stret 2010, Mária Nepšinská, 6/2010, 42
Head made by Jokelová, Ľubica Hustá, 5/2011, 2

Sklo

Sklo pod značkou RONA, Jarmila Račková, 3/1994, 3
Sklo z Lednických Rovní, Jarmila Račková, 2/1995, 54
Príbuzenstvo keramiky a skla. Ľubomír Ferko, Simon Wintermans, 3/1996, 26
Medzinárodné sklárske sympóziu Lednické Rovne 1996, Jarmila Račková, 3/1996, 50
O skle tentoraz slávnostne, Jarmila Račková, 4/1996, 30
Obhajoba autonómie. Rozhovor s Askoldom Žáčkom, Adriena Pekárová, 1/1997, 30
Medzinárodné sklárske sympóziu Lednické Rovne 1998, Jarmila Račková, 3/1998, 59
Zastavenie medzi Bratislavou a Sunderlandom. So Zorou Palovou o univerzite, skle a živote vôbec..., Jarmila Račková, 1/1999, 18
Priestor – svetlo a sklo. Oliver Leššo, (jr), 2/1999, 15
Vyše 100-ročná výrobná história, Katarína Hubová, 2/1999, 44
Sklo Olivera Lešša v Londýne, Ľubica Fábri, 3/2000, 12

Ján Zoričák v Bratislave, Katarína Bajcurová, 3/2000, 13

O krehkej vznešenosti skla. Medzinárodné sklárske sympóziu Lednické Rovne, Anna Lenková, 3/2000, 47
Šesťkrát sklo. Juraj Opršal, Viktor Oravec, Jozef Vachálek, Zora Palová, Štěpán Pala, Pavol Hlôška, Nina Gažovičová, 3/2000, 57.
Patrik Illo, Ľubica Fábri, 3/2002, 40

Sklársky dizajn Askolda Žáčka, Adriena Pekárová, 1/2007, 44
Martin Múranica o skle so sklom, Katarína Beňová, 3/2008, 28
K výstave Patrika Illo v Satelite, Ľubica Pavlovičová, 2/2009, 26
ÚBOK, Zuzana Šidlíková, 2/2009, 34
Jaroslav Taraba, Agáta Žáčková, 3/2009, 2
Československý výtvarník Ľubomír Blecha, Milan Hlaveš, 4/2009, 34
Galéria Nova a jej špecializovaná cena pre sklo, Katarína Beňová, 1/2011, 36
Cena Galérie Nova: Sklo 2011, Katarína Beňová, 4/2011, 22
Dekády slovenského skla, Ľubica Pavlovičová, 1/2012, 18

Keramika

Keramické konfrontácie, Anna Ondrušková, 3/2000, 61
Zdeno Hough. Arzept 2008, Kruhy na vode, Ľubica Pavlovičová, 1/2009, 28
Simona Janišová – keramika so značkou jablka, Zuzana Šidlíková, 5/2010, 8

Prehodnocovanie tradície a remesla, Mária Nepšinská 5/2010, 70

Miloš Balgavý: Keramika, Sabina Jankovičová, 1/2011, 56
Organika a tektonika v keramike Boženy Chadongovej, 4/2011, 16
Keramika z bufetu, Michaela Lipková, 6/2011, 42

Editorial

Text: Viera Kleinová

Glass, ceramics, jewel – creative areas, where you might clearly see that dividing art into free and applied one is anachronistic. It is no news, it even is a generally acknowledged fact, and despite of that practice (and also theory) constantly props upon these categories. Considering inter-disciplinarity, multi-genre and openness of contemporary visual culture, it is a common strategy to delimitate oneself against such essential categorization. Regardless of the terminology, glass-makers, ceramics-makers and jewellers, just like other artists and designers in Slovakia, have exactly the same worries – find relevant assertion within their profession and communicate results of their work in such a way, that they could bring not only personal and community satisfaction.

What brings the copy of *Designum* devoted to glass, ceramics and jewel then? The journal turns attention to the Slovak scene, and it does turn it there in this copy – it maps the actual course of events, it selects interesting historical and contemporary personalities. In spite of that, it would be useful to give more space in the journal to interesting and progressive foreign projects; if we only look at our Czech neighbours, for instance the Prague VŠUP at Salone Internazionale del Mobile in Milan, Italy could be worth mentioning. Under the title of *Collaboratory 2012*, results of individual studios with Czech industry were presented there. Architecture of the exhibition was designed by Eva Eisler and her students of K. O. V. Studio, there were also representatives of the Ceramics and Porcelain Studio, and the results of the cooperation with Kavalierglass Glass-Works were presented by the Glass Studio student Jakub Petr.

The structure of *Designum* is set up to give space to students and professionals, entrepreneurial activities and also independent brand names. Student activities in the journal are represented by the VŠVU Department of Applied Arts, Bratislava and its three studios – those of ceramics, jewel and glass. There are authorial, insider projects, that prevail among professionals, after all, the only relevant company, which (when focusing on glass and ceramics) cooperates with designers in Slovakia, is Rona Glass-Works. It is very nice, that new independent designer studios, brand names and galleries are established constantly, their functioning, however, is in most cases very fragile and insecure. Enthusiasm and

energy put into establishment of their own brand name or gallery alternates with a toilsome fight for existential survival. What's more, ceramics and glass-makers in Slovakia lead a constant fight with „domestic“ conditions of production; absence of a functioning inter-connection to industry can be clearly seen in exhausting and costly realization.

Therefore, the drawer with Slovak art design / applied arts is so full, and although even for example the production of Czech Křehký Gallery or Daniel Piršč Porcelain Studio is labelled like this, they are differentiated mostly by means of a way how to realize designers' designs on a professional level, and by means of a strategy how to successfully offer them to a customer. Therefore it is very good that it is Ceramics and Glass Studio of VŠVU, which is nowadays led by people with intensive experience of industry / manufacture production, and they have a real link to it. Therefore, particularly the modranska.sk Project of the designer Jakub Liška seems very hopeful so far. It combines constructed technological and personal background, clear marketing plan and quality products designed in cooperation with designers. This is just early days for the company, so any evaluations are premature.

It is evident, that Slovak jewel, ceramics and glass scene is getting more and more dynamic and larger, especially due to student and independent activities. The only necessary thing is to find way how to meaningfully help this movement. I am not saying anything new or inventive, but without a systemic support, functioning interconnection to industry, without interest of a larger public, media, and specialist criticism, will authors alone, schools or inner groups of supporters not sustain it in the long term.

Glass Studio at AFAD
Text: Jana Švantnerová

In 1965 a new studio appeared at VŠVU (Academy of Fine Arts and Design) – Department of Glass in Architecture, led by Václav Cigler. His own creative potential enabled him to introduce glass to students in different aspects, not only in interior and exterior architecture, but also in design, free creation or in jewels. At his leaving the studio in 1979, VŠVU was celebrating 30 years of its existence. In the publication dedicated to the anniversary, Ludovít Petránky, characterizing Cigler's exceptionally complex individuality, apparently felt the need to point out that „...all aspects of assembling art glass are achievements of expression equal to other expressions of fine arts“. Thereby he wanted to equalize the status of Cigler's specialization with those established earlier (painting, graphic art, sculpture), and above all with those explicitly non-utility ones. It was a „tribute“, which Cigler might have never desired. Later on, the studio started to be led by its graduate Askold Žáčko (1979–1990). After the changes in VŠVU following the year 1989, he was replaced by Juraj Gavula (1990–2007) and later by Viktor Oravec (2007–2010). Naturally, they had different teaching priorities influenced by their specific artistic expression, technological background and pedagogical ambitions. The studio came through its latest major crossroads two years ago. Designer and graphic artist Patrik Illo approaches the studio management with versatility and consistency, typical for his own creation as well. Together with Palo Macho, who after a year of teaching as an out college teacher is going to work as a special subject college tutor since September, they are reviewing the present-day situation and talking about their plans for the future.

When in 2010 you became the head of the studio, you changed its name from Studio +- Glass to GLASS Studio. What made you to do that?

PI: When I started working here, I had a feeling that it was necessary to get back to the fundamentals, to what glass as material means, what makes it different from other materials and what makes it specific. The new name „Glass“ emphasizes full value of the material and related technologies. The mathematical signs labelling the studio in times of the previous management looked like they wanted to take the attention away from these key items and emphasized overlapping. This tendency was also typical for older names. In times of Václav Cigler it was Glass

in Architecture, in times of Askold Žáček and later, in those of Juraj Gavula, we were Studio of Glass Design. We wish our students to understand glass as a starting-point material of their creation and to be able to deliver high-quality work. Nevertheless, it does not mean we today avoid overlapping, either material or interdisciplinary one. We support overlapping but it has to have a conceptual foundation, it should not be overlapping for overlapping. That distinguishes the studio from other free and design studios, and fulfils its mission.

Does putting the Glass Studio into the boundary between free and applied arts give it an added value or is it a burden?

PI: First of all, I think that free art and design are two different things and it is necessary to approach them in such a way. It is a different regime of both thinking and creation. The studio is set to exist in both spaces. While bachelor degree students solve tasks of both disciplines, master degree gives greater freedom at selection of a more limited specialization. If the student has desire and talent, he will find his way.

It is obvious, that the studio founder Václav Cigler during his 14 years of work as the head of the studio (since its foundation in 1965) managed to create ideal conditions for all-round education and development of his students. Cigler's glass method is almost a “terminus technicus” today. Do you feel as bearers and followers of this strongest tradition?

PM: A school is not a result of a teacher's decision to establish his school. His school has to be the talk of the town. People talk of Brunovský's school of graphic design, of Csudai's school, of Cigler's school of glass. Nowadays, the definition of Cigler's school is modified to geometrical and spatial forms of creation. According to the information I have from my colleagues Mária Horváthová and Jozef Kolembus, Professor Cigler also supported painting on glass. I know that exactly these two students of his made multidimensional paintings on glass in contemporary factory of Technické sklo (Technical Glass) in Dúbravka. Doc. Askold Žáčko admitted me to the department with the intention to continue painting on glass, and at the same time to convey this technology also to other students. He even planned to have painting on glass as part of the department's specialization, only under the leadership of a teacher from the painting department. The concept of the studio changed together with the change at the post of the head of the studio after November 1989.

PI: I see my work in the studio as a natural change; I am picking up the threads of its development till now. I am trying to be sensitive to its history, define its pros and cons and find out, how things can work best at present. At the same time, I am trying to realize my own ideas about the course and the direction of the studio.

So what do you expect from more intensive cooperation of the pedagogical trio Patrik Illo – Palo Macho – Milan Opálka?

PI: I have a vision of what should a successful studio graduate know, what should he go through during his studies. Subject structure and semester tasks themselves are adjusted to it. We have introduced new subjects, which should give students new material knowledge, develop essential craft and technology habits and skills. In bachelor studies we focus on teaching technology and crafts, which could later be a driving force of our students' creativity. At the same time, we encourage them to inventively push forward the learned classic glass-making technologies to other settings and forms within their own creation. In master studies we put the emphasis on creative and intellectual aspect of creation.

PM: Each person of the „trio“ expresses himself by means of a different glass-making artistic language. Milan Opálka was working as a VŠVU college tutor at the time I was taking talent examinations. His long teaching practice therefore gives him the chances. Generally, I am expecting first of all a better orientation of students in situation at domestic and world art scene, more effective cooperation with foreign countries and increased interest in foreign internships. Paradoxically, foreign students were coming to our atelier in the past and our students did not sufficiently use the possibilities, which such stays were offering. We had students from the Czech Republic, Poland, Germany, France, Estonia and Spain. However, I expect from students most of all better mastering of technologies, so that they are able to decide which technology to use at realizing of their ideas. We would also like to start teaching new technologies, such as blowing glass over a burner, curved plastic sculpture or grinding within design – the technology scale is very wide.

Which institutions are connected with the Studio by closest relations, regarding its creative process and its results presentation?

PI: Nova Gallery has been giving our students a chance of presentation for a long time. In 2011 the gallery together with our studio arranged

the exhibition and competition Cena galérie Nova (Nova Gallery Award) in Médium Gallery. Next year, in cooperation with these two galleries, we are planning to organize an exhibition Prístupy – Approaches, introducing works of glass-making studios students from at least V4 countries. This year we have for example started our cooperation with Kováč Company of Dubnica nad Váhom, which specializes in complex sheet glass surfacing. We were working on a glass furniture project together. Cooperation with external environment is necessary for our studio. The key cooperation is particularly the joint work programme with Skláreň Rona, a.s. (Rona Glassworks), where our students regularly realize their semester tasks. Their designs stay in the glassworks sample room and in case a customer shows interest in them, they will be included in production, while the fee pertains not only to the student, but also to our studio.

RONA GLASSWORKS.

Ceramics Studio at AFAD

Text: Markéta Nováková

The Studio of Ceramics was established in 1990 and it has had a rich history. The first head of the studio and at the same time its founder was akad. soch. Jaroslav Košš. Together with akad. soch. Rudolf Malacký, they were building the studio from scratch, including its equipment, technical and technological background. After Jaroslav Košš, doc. Ivica Vidrová, akad. soch. took the studio over in 1995, her college tutors being in sequence MgA. Zuzana Bernasovská, Mgr. art. Svätopluk Míkyta, Mgr. Verona Prokopová and Mgr. art. Michal Kušík.

Ivica Vidrová was the head of the Studio of Ceramics until 2009, when MgrA. D. Piršć became the head. Teacher's approaches to students were different, the studio started to focus on ceramics and porcelain design more intensively, but it also stays open to other methods and materials. Daniel Piršć is a graduate of the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague (Vysoká škola umeleckopriemyselná - VŠUP), Studio of Ceramics and Porcelain of prof. Václav Šerák, where he worked as a college tutor several years later. He is one of the Czech design icons, was nominated for the designer of the year 2009 - Czech Grand Design. His works - designer objects - are part of the Křehký (Fragile) Project. His work also represented the Czech Republic at Expo in Shanghai.

The studio makes considerable use of work with porcelain, most of all with oxidation French porcelain, the production of which does not require a gas furnace. This material is baked in an electric furnace, so it is possible to work with it in Bratislava studio. Naturally, the studio is open to all other approaches, materials and experiments. Assignments of the tasks range within different areas, from applied arts, through designer tasks to free authorial projects, as for example installations and entries into architecture, with a chance of further overlapping. Results are realized in a broad scale of materials created by means of different methods, using available, alternative and also authorial technologies.

Students are given various topics of semester works, which are given uniformly to students of all years of studies. If you ever visited a research and had a glance into studio installations, you could have for example seen works with a topic of light, hunger (addiction), plastic sculpture in exterior/in architecture, home sweet home - designer topic, which was an invitation into a project from doc. Ferdinand Chrenka. Last but not least, there was also a topic of an advertising giveaway for..., a game - a small object on the table, recycling, and the topics of the last research were taboo and vendetta. Solution of one topic among all students and years of studies is educational and motivating, particularly due to the possibility of comparing various approaches to the given topic. An individual approach to consultations is important, it is always trying to understand the student first, what he means by his design, what he wants to create, and it is trying to guide him in the right direction.

MARTINA
KLBEČKOVÁ.

In the last period, the studio organized a lot of activities, e.g. for the Designblok 2010 Prague there was a presentation in cooperation with VŠUP in Prague, the author of Bratislavaslava Project was the Studio of Ceramics and Porcelain (doc. Pavel Knappek) student Ondřej Batoušek. At Designblok 2011 we were awarded a nomination for the editors' award, for the best school presentation, where we were together with the Studio of Glass (Mgr. art. Patrik Illo). We also took part in Dizajn víkend (Design Weekend) 2011 in Bratislava, and we also have to mention a young ceramics symposium of Fenoméni Gerner 2009, 2011, with the organizing team of akad. soch. Rudolf Malacký, Mgr. art. Veronika Selingerová and Mgr. art. Michal Kušík. This year we, together with the Department of Applied Arts, have taken part in a common refreshing exhibition on the theme of recycling „...nanovo ináč...“ (...Anew and Differently...) within the Hry s umením (Games with Art) Project in Tatranská galéria in Poprad. Together with the Ceramics Design Studio of Faculty of Arts and Design, J.E. Purkyně University (Fakulta umenia a designu Univerzity J. E. Purkyně - FUD UJEP, led by doc. Pavel Jarkovský) the exhibition of Konfrontácia/Konfrontace (as part of Denamit Design Days) was organized, but it was more a pleasant friendly meeting of two studios than a confrontation. This exhibition was a chance to compare different student works and approaches – designer items and objects made of ceramics and porcelain. Students themselves also take active part in various presentations, competitions and symposiums. We are going to take part in the students-and-a-teacher exhibition in Galéria Médium in June 2013. We are expecting foreign visitors, as for example Sharif Bey, Robert Wetherington and others to our studio. We are going to participate in Bratislava Design Weekend this year again. And there are plans for future cooperation with VŠUP in Prague, with the Studio of Ceramics and Porcelain (Mgr. art. Maxim Velčovský) and many other activities, exhibitions and presentations... In my opinion, the development in the whole department is very beneficial and I evaluate it positively, feeling more intensive cooperation, communication and unity, which have a positive influence on the creative environment and relations among students. They attend internal internships, establish cooperation, which can be useful for them after finishing their studies.

S+M+L_XL Metal and Jewel Studio at AFAD

Text: Mária Nepšínská

S+M+L_XL Metal and Jewel Studio at the Academy of Fine Arts and Design (VŠVU) in Bratislava belongs to the youngest departments of the school. It was established in 1990 and led by an outstanding personality of the world jewel Anton Cepka, and it has been the only specialized department for design and artistic jewel education in Slovakia until now. In 1995 Karol Weisslechner became the head of the department, and he initiated the change in the name of the studio. It is derived from the size marks and expresses philosophy of wide-spectrum impact and an orientation of teaching, from tiny jewellery-making artefacts, through design of items, objects of industrial realization, to large-scale sculptural works for specific architectonic spaces. The studio in its individual teaching programme provides students with the best conditions for a creative personality development, so that the student could develop his talent and his creative possibilities in their whole range and that he could be successful in his later work as a graduate, graphic artist and designer.

What initiated the changes in the studio's management and also in the name of S+M+L_XL Metal and Jewel Studio?

KW: My colleague, friend and also partially a teacher Anton Cepka, was retiring and he asked me to take part in the competition for the head of Metal and Jewel Studio. Even during my work at the Department of Architecture, VŠVU, we both with my colleague Cepka were organizing summer workshops in school facilities in Kremnica, and we experienced a good many travels to find artistic jewels in Europe. We were a sort of kindred creators, I have learned much from this unique personality. So I did not hesitate at that moment, got ready for the competition and since the school year of 1995/1996 it is my honour to run the studio. I have extended its name, to express the values students deal with during their studies, values, which should serve as basic elements for the competency of the graphic artist, the graduate of the studio and the school.

What were the beginnings of Metal and Jewel Studio on the ground of the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava, and where did it move in its equipment and orientation during those twenty years?

KW: Teaching in Metal and Jewel Studio fully started in the academic year of 1991/92. The studio's first years were humble, concerning space

ISTVÁN SCD SATELIT SV 6-30.9.12

SLOVENSKÉ
CENTRUM
DIZAJNU
LOGO
®

designum
:RÁDIO_FM

kam do mesta

DESIGNBY
SLOVAK DESIGN PORTAL

BRATISLAVAGUIDE.COM

Slovenské centrum dizajnu
Vás v rámci Trienále plagátu Trnava 2012
srdečne pozýva na výstavu

ISTVÁN OROSZ

Vernisáž: **6. septembra** (štvrtok) o **18,00 hod.**

6. september – 30. september 2012
Výstavný a informačný bod SCD SATELIT
Dobrovičova 3, Bratislava

Otvorené denne okrem pondelka od 13,00 do 18,00 hod.
Vstup voľný

Organizátor: SCD, TPT 2012

Mediálni partneri: designum, kam do mesta, designby, rádio FM, BratislavaGuide
Kurátor: Róbert Paršo

sprievodné
podujatie

✱
**TRIENÁLE
PLAGÁTU
TRNAVA
POSTER
TRIENNIAL
2012**

www.tpt.sk

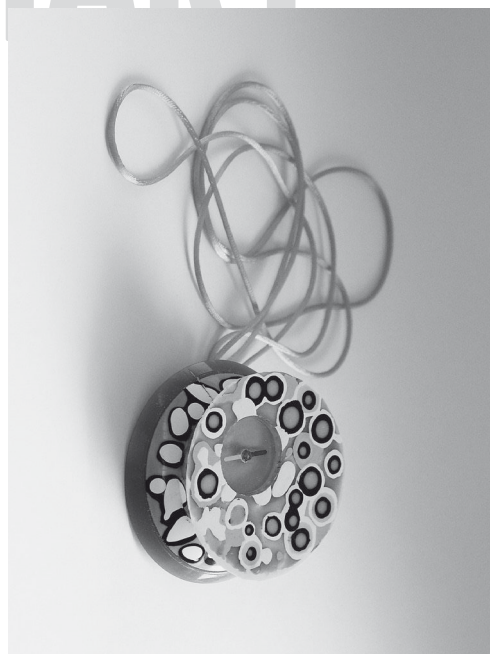
and material equipment, but daring in their creative processes. Anton Cepka, a great man, and founder of the studio, his flying and satellites fascination, his close contact with the soil and viticulture, his humbleness and creation wiping away boundaries between so called applied and free arts, this all moulded positively the first students of the studio. My concept expressed in the extended name of S+M+L_XL Metal and Jewel Studio is inspired by overlaps from the jewel as an object to the land of the body, to the design of applied arts and to large-sized projects in specific architectures, which means work in different size dimensions. The essential principle is to intellectually handle the topic and also a synthesis of art and artistic craft. During three grades of studies – bachelor, master and doctor of arts, all authorial creative processes are supported, and research within assigned projects should result in a complex artistic work.

The right approach to students is an important part of teaching process. What are contemporary possibilities of study in this area?

KW: As a teacher, I am trying to initiate the feeling of the spirit of time, interconnection of traditional and modern technologies, symbiosis of theory and artistic practice, as well as individual and intellectual handling of the topic. I am trying to react to each personality studying in the studio, trying to accompany young generation along their important stage of the journey and searching their repertory of their own means of expression. Students have always been students, with all their positive and negative points, I do not think they are any different from students of my times, only they have almost enviable possibilities of travelling and freedom, gaining information and knowledge via new communication media. Positive point is that during those twenty years curious students have been coming, and it is the essential feature of any creativity. We are expecting from students a high degree of personal devotion for the study, innovative thinking and willingness to performance with ambition of curiosity together with resulting creativity. The aim of teaching is to provide future graphic artists with wide spectrum of information and elicit their desire to be creators, who consider their aims to be the combination of intellect and craftsmanship.

Almost 40 young creators have already taken their professional route since the establishment of the atelier. Today majority of them engage in creation of artistic or commercial jewelry, but also in creation of interior objects and

product design, or theoretical and pedagogical work. Activities of the studio comprise organizing of creative workshops in school facilities of Kremnica, cooperation with partner European studios of the same orientation, initiation and realization of student and graduate exhibitions. One of the important studio activities since 2004 is also organizing of the international conference Šperk Stret (Jewel Meeting), which is held every second year on the grounds of the Academy of Fine Arts and Design (VŠVU) in Bratislava. Originally a one-day cycle of lectures, it has been with time transformed into a two-day event with international lecturers' participation and with number of accompanying events – vernissages and exhibitions, offering an overview of current course of events in the sphere of authorial jewel. In the immediate future, in September, a big retrospective exhibition of the studio will be held in Slovak National Gallery under the title of Tekutý čas (Liquid Time), which is going to be part of various other exhibitions prepared within the fifth year of Šperk Stret (11–12 October 2012).

VINCENT DURBÁK.

Designum

časopis o dizajne / design magazine
vychádza 6-krát ročne / a bimonthly
číslo / number: 04
rok / year: 2012
ročník / volume: XVIII
cena / price: 2,16 €

vydáva / published by

Slovenské centrum dizajnu
/ Slovak Design Centre

vedúca redaktorka / editor in chief

Lubica Pavlovičová / lubica.pavlovicova@scd.sk

zodpovedná redaktorka

/ executive and contributing editor

Zuzana Šidlíková / zuzana.sidlikova@scd.sk

spolupracujúca redaktorka

/ cooperating editor

Viera Kleinová

jazyková redakcia / proof reader

Jitka Madarásová

jazykový preklad / translation

Lubica Kachničová

marketing

designum@scd.sk

redakčný kruh / editorial cooperators

Mária Rišková, Marián Laššák, Sylvia Jokelová,
Ján M. Bahna, Zdeno Kolesár, Palo Bálik, Martin
Struss, Sabina Jankovičová, Maroš Schmidt

grafická úprava, zalomenie

/ graphic design and layout

Boris Meluš / boris@melus.sk

písma / typefaces

Greta (Typotheque), Komu B (DizajnDesign)

tlač / printing

Dolis, Bratislava

sídlo redakcie / headquarter

SCD – Designum, Jakubovo nám. 12
814 99 Bratislava, Slovak Republic
T +421 2 204 77 319 / F +421 2 204 77 310
E scd@scd.sk / www.scd.sk

predplatné a inzercia

/subscription

SCD – Designum, Jakubovo nám. 12
P.O.BOX 131, 814 99 Bratislava
Slovak republic
T +421 2 204 77 314 / F +421 2 204 77 310
E natalia.galbava@scd.sk / designum@scd.sk
www.predplatne.net

voľný predaj

v stánkoch distribučnej spoločnosti
Mediaprint Kapa

v kníhkupectvách a galériách v Bratislave

Satelit SCD, Artforum, Prospero, Knižnica SCD,
Art Books (STU), Galéria Medium, SNG Bratislava

v kníhkupectvách a galériách mimo Bratislavu

Artforum v Banskej Bystrici, Žilina, Košiciach
a Trnave, Stanica Žilina-Záriečie, Dům umění
města Brna

distribúcia / distribution

L.K. Permanent, s.r.o., P.O. Box 4, 834 14 Bratislava
T +421 2 4445 3711 / F +421 2 4437 3311
E lkpermanent@lkpermanent.sk

Redakcia nezodpovedá za obsah inzerátov.
Preberanie materiálov je možné len s písom-
ným povolením vydavateľa. Jednotlivé články
vyjadrujú názory autorov a nemusia byť vždy
totožné so stanoviskom vydavateľa a redakcie. Pri
používaní obrázkov vydavateľ rešpektuje práva
dotknutých osôb. V prípade, že neúmyselne dôjde
k omylu pri ich identifikácii, uvítame dodatočné
informácie o majiteľoch autorských práv. Vopred
nevyžiadané príspevky redakcia nevracia.